

Монах Митрофан Хиландарац

**Дечи Светог Саве,
а љубављу и надом
(разговори и преписка)**

Монах Митрофан Хиландарац
Деци Светог Саве,
а љубављу и надом
(разговори и преписка)

РАЗГОВОРИ СА ОЦЕМ МИТРОФАНОМ

ХИЛАНДАРСКИ РАЗГОВОР

ПИТАЊЕ: - У броју 9 вашег листа био је опширан „Хиландарски разговор” који је у оно време врло радо читан. Потом се очекивало да се тај разговор настави, јер је последњи одговор у њему то наговештавао. Постоји ли код вас овде расположење да се он настави?

ОДГОВОР: Разговор и договор су два највиталнија и најконструктивнија израза људског духа и језика. Ми Хиландарци колико осећамо потребу да се искажемо, толико још више, да из општења са нашим народом осетимо његово духовно било, да сазнамо његове животне потребе и тежње, а нарочито - да пратимо струјања у животу њехове омладине од које и ми сами очекујемо своју обнову. Ви знате да се на Светој Гори само умире а не рађа, што значи, да су нама потребни увек нови изданци из народног корена, пренети овде у „Богородичину башту”, на Савин рукосад у њој. Без тога Хијландар губи атрибут „српски”, а Ви знате шта то данас практично значи: још једно Косово, можја последње пред коначним губљењем моралног и повесног лика српског народа!

ПИТАЊЕ: - Кад је тако, онда је тај разговор не само добар и користан, него и крајње нужан и неопходан. Али, са ким би ви од људи и установа на српској страни хтели да водите дијалог, како би он за вас донео најпожељније резултате?

ОДГОВОР: - Ми немамо у виду одређене личности и установе. Ми пред собом гледамо цео наш народ, и осећамо дубоко његов поглед према нама. Наш разговор са њим постоји. Он је спонтан. Нама више вреди сусрет са једном поклоничком групом кад се под овим светим кровом нађе (мада, нажалост, врло ретко), него било какви организовани и усмерени сусрети са појединцима и установама. Ето, и овај наш разговор је настао сасвим спонтано. Да је неки новинар специјално дошао само ради интервјуа, верујем да га не би добио, јер увек онда нешто друго испадне. Једино кад је запаљено кандило срца с обе стране, разговор добија своју праву садржину.

ПИТАЊЕ: - Да, али ви сте ипак једна црквена установа и као таква

општите свакако са Српском црквом као установом. До које мере је тај дијалог активан и у чему се састоји?

ОДГОВОР: - Нас боле ране нашег рода: његова неслога; његова тешко озлеђена свест о моралним вредностима; његова равнодушност према самосвојној егзистенцији; његова немарност у чувању својих традиционалних особености; његово подавање безнадежности, кукавичлуку и јефтином профиту; његова изгубљена ревност у жртви за опште добро; његов искварени језик ружном речју; његова обезвредњена критика без алтернативе, и многе друге. И ми видимо помесну Српску цркву као Божју, не људску установу, која те ране треба да вида. Нас Хиландарце гоне и љубав према роду и светосавска морална обавеза да јој у томе помогнемо како и колико највише можемо - опет спонтано, не званично, јер наша патријаршија у Београду строго води рачуна да са своје стране не повреди јурисдикцију Васељенске патријаршије којој ми као Светогорци припадамо.

ПИТАЊЕ: - У чему је конкретно та ваша помоћ?

ОДГОВОР: - Па, ето, прво у сусрету нашем са верујућим Србима у Хиландару. Они се ту пуне новом вером у свој православни и национални идентитет, откривају свој прототипни морално-историјски лик. За тих пар часова - колико им се покоји пут дозволи са грчке стране да овде дођу - потресају се њихова срца; ова Светиња их теши и храбри; она их везује светосавским нитима за цео њихов даљи живот. Из тих сусрета остају онда и личне везе и даља сарадња на извесним пољима нашег мисионарског рада у самом народу.

ПИТАЊЕ: - Значи ли то да ви користите поред спонтаности и неку врсту организације у вашем мисионарству?

ОДГОВОР: - Ми сами не предузимамо ништа у том правцу. Ти наши помагачи свакако ту нешто чине ради своје олакшице и бољег успеха, нарочито што се писане речи тиче. Ми полазимо од тога: ако је оно што нудимо садржајно и путоказно, само ће наћи пријемнике по закону магнетизма. Ми стварно не трошимо ни снагу ни време на ту организацију, јер у самом Хиландару имамо више посла и обавеза, него што наше време и снаге могу да савладају.

ПИТАЊЕ: - Кад поменуште писану реч, штампу, хтедох да упитам, зар није довољно оно што наша црква штампа? Сем тога, како сами

рекосте, није ли вама теретно да то одавде чините при вашем малом братству, уз то су у питању текстови које треба написати или превести, или одабрати. А онда обезбеђење материјалних средстава?

ОДГОВОР: - Све је то тако. Али кад наше залагање у томе не попушта, значи да је и нужда за писаном речју велика, по нашем осећању чак и вапијућа. Добра књига је велико благо за душу испражњену, гладну и жедну истине, правде и животног путоказа. Књига се смирено креће, тихо помаже, подстиче на размишљање и нове одлуке, да се човек исправи и усправи. Нема труда и новца који би били тако велики да их за добру књигу не би требало жртвовати. И заиста, многи се ту жртвују: преводе, пишу и новац дају, преко нашег конта у Београду и на другим странама. Посебно смо изненађени, пријатно свакако, што нам власти у земљи не праве сметње, како би се то по одређеној логици могло очекивати. За Хиландар је природно да он сваку агресију на свој начин неутралише!

ПИТАЊЕ: - Ако дозволите, шта је даља ваша активност на нашем отаџбинском простору?

ОДГОВОР: - Ако је реч о целом простору, ми смо се трудили задњих година, уз стручну сарадњу са стране, да омогућимо преко телеоптичких медија доживљавање Хиландара у слици и речи. На томе и даље радимо. Кретали смо се и по дијаспори, чак до Новог Зеланда. Приказивали смо у српским колонијама Хиландар и говорили о њему. Али постоји једно поље рада нашег манастира за које Ви можја не знате. То је стипендирање једног броја одабраних студената и постдипломаца у Београду, Атини и Солуну. Морамо рећи да нам је то најрадосније залагање. Очекујемо од те добре деце много, иако им још не помажемо у оној мери која је потребна и коју желимо да постигнемо. Лепоту ове наше активности повећава то што у њој нисмо сами. Ево, видите овај регистар са адресама и сумама прилога. То су наши духовни пријатељи-помагачи у тој нашој благословеној служби српској цркви и српској будућности. Њих је овде на списку тренутно 70, а стално нови придолазе. Сви они прилажу веће или мање суме, према својој љубави и могућностима. Наш однос према тим помагачима с једне, и према помаганима с друге стране, пун је усрђа и осећања велике узајамне захвалности, а и радости која долази од постигнутих успеха.

ПИТАЊЕ: - Је ли то све, или постоје и друге ваше активности, можја упоредо, или пак посебно, у односу на српску заграничну дијаспору?

СДГОВОР: - За нас је један и исти српски народ свуда. Ни подела у земљи, ни подела у дијаспори, поред свег бола што је то тако, нису нас определиле за одређене „таборе”. Ми у свом срцу носимо све и молимо се за све.

Сигурно, нама дијаспора више материјално помаже, јер су њене могућности на том плану веће. Али ми њој мало можемо да помогнемо у заустављању процеса њеног однарођавања. Српска неслога тамо одбија млади нараштај од национално-верских обележја. Срби свуда као да су заветовали да кроз своју неслогу помогну свим својим непријатељима, па и том последњем: заборавау себе самих! Ипак, ми чинимо шта можемо. На свим странама света имамо своја повереништва, самоиницијативно настала, у крилу старе генерације, и одавуд се показује добра воља за сарадњом и жеља за присном духовном везом која се и остварује посетама све бројнијих пензионера отуда.

Хиландар 22/ 1987.

НЕПРИХВАЋЕН РАЗГОВОР

Једног дана се на нашем хиландарском метоху Каково појавише две младе особе, које су се пре поласка јавиле манастиру телефоном и питале да ли могу од мене да добију интервју. Мој млађи сабрат им је без резерве потврдно одговорио и они су дошли. Кад су ми причали да су од Љубљане доведе провели пет дана на путу јер им се моторцикл кварио, рекао сам како би им тад труд био уштеђен да сам место о. В. ја био на телефону... Овако сам под моралном обавезом да изађем у сусрет њиховом тражењу. (Признајем да су ми та њихова жртва и упорност били допадљиви. Ниједан наш новинар досад није тако „цилбевуст” код нас долазио). - Разговор је са њима почет и завршен. Међутим, њихов главни уредник, како сам касније од истих обавештен, није имао „места” за велики текст, па је из тог разговора донет само један исечак. Потом сам добио вест од мојих саговорника да је наш

текст објављен у неком другом словеначком листу и да су ми га послали. Ја га нисам добио. После моје рекламације опет га нисам добио. - Да труд не би био узалуд и у нади да ће читаоци *Хиландара* наћи у тексту који следи понешто што је вредно знати, доносим тај текст са неким временом условљеним изменама.

П.- Хиландар скоро слави 800 година постојања. Хоћете ли нам, молим Вас, укратко рећи како је настао манастир и који су најзначајнији догађаји у његовој историји?

О.- Чак и скраћено - то је дуга прича за један ове врсте разговор. Да је историјска настава у поратној Југославији могла и хтела да посвети одговарајућу пажњу СТВАРНИМ историјским личностима на свом тлу, Ви ово питање не бисте имали потребе да постављате. Али, добро. Ја ћу почети са записом из једне старе гостинске књиге утисака нашег манастира. Ту је неки посетилац забележио: „Хиландар је основан на непослушности сина према оцу и на послушности оца према сину!” - И ово је, у случају Хиландара, заиста историјски тачно. Али, то није била нека банална, већ једна света, јеванђелска непослушност, условљена послушношћу према Богу као врховном принципу људског живота.

Шта се то десило? - Растко, потоњи монах Сава, најмлађи син великог жупана Стефана Немање, првог ујединитеља и удржавитеља Срба, - под изговором да са дружином иде у лов, побегао је 1189-, у својој 17-ој години са двора у Свету Гору.

Ја изостављам драматичну причу о том догађају који је направио прекретницу у српској историји. Савин савременик и његов биограф, хиландарски монах Доментијан, говори аутентично о томе.

Тај Сава Немањић је касниде, са Свете Горе, из грчког манастира Ватопеда, писмом дирљиве садржине (види Савине биографе), позвао свога оца Немању да напусти престо и дође код њега, како би путем мистике, а не политике, више и боље могли да послуже своме народу. Старац Немања прима савет свога сина и после замонашења у Студеници, долази код њега као монах Симеон.

У сусрету и загрљају он се обраћа Сави: „Ти си мој телесни син, а ја сам од данас твој духовни син!” - Тад дирљиви сусрет покренуо је, по предању, деветорицу Немањиних дворјана из пратње да се одлуче и

остану са њим и Савом на Светој Гори. То су били први монаси кад је на тражење Савино византијски цар Алексије III Комнен манастир Хиландар дао „Србима на поклон вечни”, 1198. године.

Симеон и Сава, уз обилну материјалну помоћ Савиног брата на престолу, краља Стефана Првовенчаног, обнављају од морских пирата некад разорени манастир. Још се малтер у зидовима није био осушио, кад је тад манастир са брзо нараслим братством постао духовном академијом. Све време немањићске ере, по неписаном закону, само хиландарски монаси могли су да буду српски епископи. Бројне златопечатне повеле у току 200 година, које се и данас чувају у Хиландару, сведоче како су сви владари ове династије обилно помагали Хиландар, тако да је његово властелинство у оно време сличило малој држави свога типа. А Хиландар је са своје стране био извориште српске културе, просвете и дипломатије. Византија и Србија су најуспелије једна са другом општиле преко Хиландара.

И кроз цео Турски период Хиландарци су неограничено користили светогорски од Порте нетакнути статус слободе и кретали се по свим српским земљама где су имали своје метохе и конаке. Постоји једна топографска карта Балкана са обележеним тачкама одакле и докле су Хиландарци мисионарски деловали ширећи у народу просвету и одржавајући његову националну свест.

Припремајући се за прославу 800-годишњице од оснивања Хиландара, 1998., ми ћемо у сарадњи са српском црквом и српском науком, настојати да објавимо све што је наш народ кроз векове за Хиландар чинио, као и оно што је са овог светог места за тај народ учињено.

П. - Колико данас има монаха у Хиландару?

О. - Нас је данас, заједно са искушеницима 25. Искушеник се испитује („искушава”) 1-3 године, па остаје као монах или се враћа назад у свет.

П. - Јесу ли сви Срби?

О. - Углавном. Имамо и једног Хрвата. Примили би радо и Словенца ако би дошао. Наравно, по Уставу Свете Горе, само православац може да буде Светогорац, што значи да је за друге вероисповести предуслов ново крштење (на Светој Гори се не докрштава).

П. - А социјална структура братства?

О. - Код нас су у том погледу друге мере и ознаке. По ономе што су у свету били и по степену претходног образовања, можете нотирати да су четворица дипломирали: теологију, философију, економију и технику. Пар њих је са средњом школом или техничком спремом, док су остали са основним образовањем. А данас смо сви „на истој нози” у школи аскетике: на путу упознавања, савлађивања и потирања свог лажног, телесног, егоистичког „ја”, и успињања ка вишем, христоцентричном Ја.

П. - Каква је унутрашња организација Хиландара?

О. - Ми се у свом духовном животу управљамо по монашким правилима Светог Василија Великог, која су у Цркви православној прихваћена за сво њено монаштво. Хиландар од њих одступа утолико што нема игумана, јер се у манастиру по традицији поштује као Игуманија чудотворна икона „Тројеручица”. У Њено име духовно руководство у братству има духовник манастира., а организацијско-економску страну воде два настојатеља (Епитропи) као извршни органи Манастирског савета од седам чланова.

П. - Какав је однос СФРЈ и Хиландара и обратно?

О. - Неки званичан однос Хиландара према нашој земљи и обратно не постоји. Ми смо по грађанској линији држављани Грчке на чијој се територији налази Света Гора, а по црквекој линији ми смо под јурисдикцијом Васељенске патријаршије. Разумљиво је пак, да се Хиландар морално и судбински осећа саставним делом свога народа и цркве, и спреман је да им служи свим оним што јесте и што може. Исти такав само далеко упечатљивији је однос грчких Светогораца према свом народу и цркви. Ми имамо потребу и за што широм афирмацијом на тлу наше земље. Из тог разлога ми издајемо свој лист ХИЛАНДАР, штампамо духовне књиге, стипендирамо један број богослова, обнављамо широм земље наше старе метохе и чинимо све код грчке администрације да дозволи обимнију посету нашим сународницима Хиландару. Тим путем и начином јача се свест у нашој земљи према Хиландару, од чега добрим делом зависи и његов биолошки опстанак.

П. - Каква је политика Грчке према Светој Гори?

О. - Грчка држава је политичка институција. Као и свака друга

држава, тако и она гледа бирократским оком на све установе свог административног простора. Света Гора је уставно-самоуправна јединица са атрибутима државе у малом. Као таква она се измиче пуној административној контроли своје матичне државе. Уз то њихове су природе, тежње и циљеви различити. Па ипак, сараднички дух ношен добром вољом савлађује повремене људске слабости.

П. - Какав је третман монаха негрка?

О. - Све народности на Светој Гори, или манастири тих народности, као Румуни, Руси, Бугари и Срби, имају иста права са осталим грчким манастирима, што се локалног живота тиче. Једино где разлика постоји, то је сужавање на најмању меру националног изражавања и обележја тих манастира, за разлику од грчких где национално обележје и изражавање нема граница. Таквом стању ствари иде на руку и околност да су сви поменути народи већ деценијама оптерећени атеистичким режимима, који те манастире не виде као живе духовне заједнице са традиционалним вредностима, које истовремено чувају историјско и културно наслеђе својих народа, него их гледају као „своје културне споменике на страни”, не мислећи на то да они баш као такви њима не припадају. То и такво удаљавање православних народа од њиховог традиционалног односа према својим манастирима на Светој Гори и да је повода и подстрека грчкој администрацији да те манастире у свему сматра својим, односно „манастирима Свете Горе у којима живе грчки држављани руског, бугарског, румунског и српског порекла!” Из таквог држања потиче и мотивација да се православном свету ван Грчке у надвећој мери ограничава посета тим словенско-румунским обитељи-ма, а научним установама тих народа онемогућује неопходна заштита, сређивање и проучавање те културне баштине. Свим тим се смишљено разбија свеправославни лик Свете Горе и спутава традиционална мисија тих манастира у односу на своје матичне земље. Уколико се објективном проценом стања ствари овај процес не заустави, биће нанета велика и неопростива штета како Православљу и Светој Гори, тако и самом Јелинизму.

Истини за вољу морам овде рећи, да је Хиландар у вези свега напред реченог у нешто бољем положају од осталих. Ми смо за све то врло захвални, али исто тако и неутешни, што је то, за данас, само по изузетку тако!

П. - Можемо ли унеколико да чујемо о начину управљања на Светој Гори?

О. - Света Гора чува у свом управном центру у Кареји најстарији демократски устав на свету, из 972. године, звани „Трагос” јер је писан на кожи од јарца. Њена је управа и до данас демократска. Сваки манастир на почетку године одашиље свог представника у Кареју, њих двадесет укупно. Они сачињаваду „парламент” који се зове Свештена Општина. На челу те Општине је Протос (први) Свете Горе, кога дају на ред по годину дана пет тзв. Великих манастира: Лавра Св. Атанасија, Вагопед, Ивирон, Хиландар и Дионисијат. Сваке седмице, понедељком и петком, одржавају се редовне седнице Свештене Општине. Седници председава Протос. Секретар после прочитане молитве чита записник са претпретходне седнице који се потписује од свих присутних. Потом се чита концепт записника са претходне седнице који се може још да мења и допуњује. Потом се чита пошта. Онда долази пауза и послужење. Иза тога се решава по предметима из поште, по питањима која постављају представници манастира и оним које износи Протос из свог другог ресора, као глава Епистасије (Претседник мин. савета). А кад се седница заврши молитвом, до идуће седнице Протос са три своја Епистата-сарадника, остаје сваки дан пуно радно време у канцеларији и са њима и два секретара, обавља налоге одлучене на седницама Свештене Општине. Та три члана Епистасије су представници оних манастира у Свештеној Општини, који су у Уставу Свете Горе поименично везани за један од Великих манастира који дају Протоса, тзв. Пет Четворки („Тетрада”)

Сем Свештене Општине постоје још два управна тела која се два пута у години редовно састају и то: друге недеље по Ускрсу и 20. августа по с.к., а по потреби и ванредно. Једно се тело зове „Дупли сабор”. Он се састоји, поред редовних представника и од свих игумана Свете Горе. Питања у току године за чије решење Свештена Општина не може да узме на себе одговорност, остављају се за тај Дупли сабор. Паралелно са тим телом одржава се и Сабор игумана („Дисениа-всеос)који има законодавни карактер. То тело прави пројекте закона који се у завршној форми потписују од свих Игумана, а онда се достављају Грчком парламенту на ратификацију. Вреди знати и то: Као

што је Света Гора у односу на грчку државу самоуправна, тако је и сваки светогорски манастир у односу на Свештену Општину самоуправан. Манастири се управно и економски држе својих Унутрашњих правила, која су једном од Свештеног сабора сваког манастира устројена, а од Свештене Општине потврђена. И као што представник грчке државе на Светој Гори (Гувернер) има за дужност да прати живот Свете Горе и ставља примедбу писменим актом, ако се Света Гора огреши о свој Устав, тако и Свештена Општина има право да ставља примедбе светогорским манастирима, ако се не држе својих Унутрашњих правила. Захваљујући тој пуној самоуправи Свете Горе, да се објаснити да је она без потреса унутрашњих и савлађујући успешно спољне утицаје, могла да опстане на овом простору преко једног милениума, имајући у виду и ту околност да се на њој само умире а не рађа. У наше дане заправо она доживљава ново пролеће у својој обнови. За последњих петнаест година дошло је 820 младих монаха од којих 303 са дипломама виших школа.

П. - Дозволите нам да се вратимо на почетак нашег разговора. Ви сте нам причали о мисији и утицају Хиландара кроз векове на верски и културни живот његове матичне земље. Да ли хиландарско братство, сходно тој својој традицији, осећа и данас изазове да се на одговарајући начин окрене према свом народу?

О. - Изазов свакако постоји. Српски народ је и духовно и политички, рекло би се, враћен на почетке своје историје. Туђа, наметнута, животу страна али силом одржавана идеологија, довела је тај народ у очајно и морално и друштвено и политичко и економско стање. Дотле, да тај народ данас представља у свим тим правцима огромно мисионарско поље. Ипак, дно пада је додирнуто, успон се наговештава. Ми се у Хиландару молимо. Више од тога не можемо. Верујемо да ће „пуноћа времена” пројавити нове снаге из самог народа. Наша је молитва да се Растко у српском народу умножи; да Господ покрене на нову „непослушност”; да нови „бегунци” из лова на лажне вредности овога света, крену на високу гору врлинских прегнућа. Да тако осмисле и свој и народни живот - као у Савино време.

П. - Кад се занимаете тим мислима, имате ли неку визију о тој будућности; можете ли да нам дате неку слику о њој?

О. - Ви захтевате од мене више него што сам очекивао. Зато морам гласно да размислим да ли и како да пређем на ову нову тему. Као монах који је напустио свет, ја имам само визију моје сопствене будућности. Али као Хиландарац ја не могу мимо Светог Саве да не гајим брижне мисли о свом народу и његовој будућности. Тим пре што сам најбоље године своје ране младости са већим одрицањима и жртвом него што их монах чини, служио своме народу кад је он доживљавао најтеже дане у својој историји. Данас, кад се оправданост те жртве на југословенском тлу драстично потврђује и кад Младост Источне Европе чини оно што је младост моје генерације чинила пре 45 година, моје монашке молитве и светосавска ревност у мени добијају нову снагу.

Јуче сам прегледао два брода Вашег листа и видим колико сте ревносни у рушењу политичких табуа на тлу Југославије. Не знам само шта Вас на то покреће. Ако је љубав према истини, онда сте на правом путу. - Ја слушам од наших посетилаца да су Словенци ускиптали мржњом према Србима. Верујем да само ваши комунисти тако могу да чине, не народ. Дакле, прихватам Ваше питање. Али да се разумемо. Без бацања погледа на нашу недавну прошлост, ја не могу да Вам говорим о визији будућности. То зато јер сте Ви ушли у политички живот земље оптерећени заблудама из ваше школско и војнополитичке наставе. А заблуде су велики греси са дугорочним последицама.

П. - Није ли то разлог више да нам Ви, као монах, који се примарно хвата у коштац са сваким грехом - кажете свој суд о тој прошлости, а као духовник- да укажете на пут у будућност. Није ли Свети Сава то исто чинио?

О. - Ви видите моју спремност. Узгред додајем да, кад се ради о темама ван светогорске стварности, осећам - после нашег лошег искуства са новинарима - извесну несигурност које према линији њиховог листа, које ради своје сигурности или престижа, они овакве разговоре у завршној верзији тако подесе, да нама на крају „главобоља” не изостаје. (Ауторизацију текста сви обећавају, али је мало који испуњава). Ово помињем да бих учврстио Вашу добронамерност. - Иначе, у Вашем случају, ја имам стару слабост према Словенцима. Доживео сам их у рату као избеглице у мом селу кад смо братскзк

делили последњу кору хлеба. У грађанском рату су Митија Полак, Миран Пирих, Димитрије Јеруц, Бавдек, браћа Мохори и други многи, били моји саборци у антикомунистичкој борби. А да не говорим о данима, месецима и доживљајима пред крад рата кад сам био код вас у Словенији као Српски добровољац. Назад, оно што вечито повезује, то су измешане кости у Кочевским шумама где су од ваших „ослободилаца” без суда и савести хиљадама Словеначких Домобранаца и Српских Добровољаца пресечени млади животи митраљеским рафалима. А онда је вео табуа пао на све њих - до данас!

П. - Ето, видите, ми смо само нешто о томе знали...

О. - Ја сам био пријатно изненађен и још више обрадован, кад сам пре неколико година чуо да се у Љубљани једна млада особа из редова књижевника заузела за те жртве, као народне, да буду рехабилитоване. А ових дана сам опет чуо да је одржан заједнички помен свим словеначким жртвама палим у II. светском рату. То ме је гануло. У томе сте ви далеко испред Срба!

П. - Ми смо о Кочевском Рогу нешто чули, али мало знамо. Хоћете ли да нам кажете неку реч више?

О. - Разумем да је ваша новинарска радозналост напета. Ми говоримо овде о историјским стварима о којима се код вас давно ћути. Али Кочевске шуме су саме давно проговориле. Тамо је од 1945. почело да узраста и мирише једно дотле непознато цвеће, и да се у ноћи виђају светлосни пламичци. Ја сам о томе слушао овамо ван границе и било ми је лако у то да верујем. То што се у Кочевју десило толико је у историји ратова уникатно, а по режији злочина и њеном извођењу тако драматично, да у емиграцији постоји већ цела једна литература о томе. Само треба знати да Кочевје има велику пред историју. Оно је епилог велике националне драме и словеначког и српског народа. Ни ви нити ваши очеви не знате право стање ствари о томе. Једино дедови ваши чуваду тајну шта се између 1941-5 на тлу Југославије дешавало. Њима је тешко о томе да говоре јер је то у обрнутом односу и опреци са званичном „исторографијом” која се вама и вашим очевима у школи и армији предавала. Та „историја” је, у ствари, расадник заблуда. А кад се узме да је то и једина историја коју сте учили, а да је сва друга прошлост народна била само „мрак” у који нисте смели или могли да

залазите, онда је дасно да су очи и срца ваше генерације лишени историјске перспективе за сагледање будућности.

П. - Кад кажете да је Кочевје епилог, шта је пре тога било?

О. - Постоји већ обилна историјска грађа о томе, писана и од друге стране, која је „изгубила” битку, а отворени су и ратни архиви на Западу. Ви ћете једном из свега тога видети, да су ваши „ослободиоци” у ствари били и остали највећи непријатељи својих народа. Они су у ствари наставили ратну окупацију, поштрили је и временски је удесетостручили! Тако су до данас оштетили своје народе на свим равнима њихова живота за најмање пола века уназад.

Хиландар 30/1990.

ХИЛАНДАР ЈЕ БАРОМЕТАР СРПСКОГ НАРОДА

ПОГЛЕДИ: Оче Митрофане, реците нешто о положају, задатку и улози Хиландара у Православној цркви?

ОТАЦ МИТРОФАН: Ваше питање је сувише уопштено. Православље чине више његових помесних (*националних цркава*), свака од њих има своје манастире. Тако је у Српској цркви један од њих — Хиландар. А положај, задатак и улога Хиландара у њој су сасвим изузетни за разлику од других њених манастира. Он њој припада само историјски, традиционално и морално. Геополитички, номоканонски и административно, он припада грчкој држави, Васељенској Патријаршији и Светој Гори Атонској. У таквим својим вишестраним и вишеструким односима, положај, задатак и улога Хиландара су исувише деликатни. Стога хиландарски монаси треба да су и бројно и квалитетно на висини своје тешке и одговорне улоге, увек будни и са пуно такта и стрпљења. То је мој уопштени одговор.

А сад конкретно: Хиландар је код две отаџбине — без отаџбине! За монашки осећај то је добро, јер монаху је отаџбина — небо. Али кад се ради о улози и задатку Хиландара у Српској православној цркви (на шта Ви у свом питању свакако мислите), онда је та околност нашег безотаџбинства тешка. Да узмемо Ваш случај. Пошли сте у »свој«, »српски Хиландар« и овде у Солуну, на надлежном месту за то, нисте добили дозволу да одете тамо. Сваки Србин који хоће да посети

Хиландар, стоји у Солуну пред »игленим ушима«. У тој тешкоћи се крије и друга. Ко ће да дође и остане у Хиландару као монах, ако претходно не може да га посети и упозна? Тако се поставља и питање његовог опстанка, проблем његове биолошке обнове.

Значи, наша друга отаџбина, Јелада, нама је — маћеха! А Србија? И она је, по сили прилика, то исто. Њу пред грчком државом, на политичком плану, представљају њени однарођени синови, они који религију званично поричу, и тако немају ни формално демократско, ни морално људско право да се на међународно-политичком плану заузимају код Грка за Хиландар као религиозну установу. Исто тако, ни Српска црква, у својој досадашњој неслободи и садашњој делимичној слободи, нема ни начина ни снаге да се, по црквеној линији, заузме код Васељенске Патријаршије за његова историјско-традиционална права, као и његове моралне обавезе према свом матичном народу.

Па ипак, нас крепи наша вера у бољу будућност Хиландара који већ 800 година опстаје, не по људској, него по Божијој милости. Отуда и наша нада у бољи положај, успешније задатке и богатију улогу Хиландара у нашој Српској цркви и народу.

КОД ДВЕ ОТАЏБИНЕ — БЕЗ ОТАЦИНЕ!

ПОГЛЕДИ: Значи, Хиландар је данас пасиван у односу на свој народ и цркву?

ОТАЦ МИТРОФАН: Не, њему његова светосавска свест и савест то недозвољавају. Љубав Хиландараца према свом српском Роду тражи и налази могућности да се изрази увек кад и колико може.

Ми издајемо већ 10 година свој часопис »Хиландар«, који има релативно велики тираж и стиже до многих Срба, како у Земљи тако и у Расејању; издајемо повремено књиге духовно-моралне садржине; стипендирамо један број студената и постдипломаца; помажемо обнову старих хиландарских метоха у Србији и користимо личне и писмене везе са многим нашим сународницима. Тако се свест о Хиландару код нашег народа ипак јача, а наша молитвена свест према Србији и њеним безбројним страдањима у овом историјском периоду стално је кроз наш монашки подвиг будна.

ПОГЛЕДИ: Објасните нам како се бира манастирска управа, каква су то тела, какве одлуке доносе и колико има монаха у Хиландару?

ОТАЦ МИТРОФАН: Наш манастир није општежиће. Он је званично још »идиоритмија« (неопштежиће), док у ствари од 1975. године наше братство живи по свим одликама општежића. Једино, немамо игумана, пошто се наша чудотворна икона Богородица — »Тројеручица« по традицији поштује као Игуманија.

Манастиром иначе управљају (по статусу Идиоритмије) два епитропа, која између себе сваке године нове бира или старе потврђује Свештени сабор манастира. Сабор је тело од седам чланова, које, у ствари, управља манастиром доносећи одлуке на својим редовним и ванредним недељним седницама док епитропи те одлуке спроводе у свакодневном животу манастира, поред личне иницијативе у ужем управном домену, држећи се при свему »Унутрашњих правила« које сваки светогорски манастир поседује. То су правила настала из вишевековног управног искуства сваког манастира, а усаглашена су са Уставом Свете Горе.

Манастирска управа не »диригује« дневним животом братства, него само прати обављање дужности којима су братственици од Свештеног сабора на почетку сваке године задужени.

Богослужбени ред и поредак су одређени црквеним Типиком, којим руководи сабрат-типикат у односу на олтар и певнице.

Јеромонаси и јерођакони држе своје »чреде« на смену по недељу дана, а празником и недељом служе сви, саборно.

Два црквењака (еклисара) брину за одржавање храма. Они звоном-будилником позивају братство на »полуноћницу« — почетак богослужења, које траје до сванућа и завршава се свакодневном литургијом.

Олтарник држи ред у олтару, додаје свештенику кадионицу и чита, уз помоћ 2—3 сабрата, на хиљаде имена живих и упокојених Срба за време обављања проскомидије (припреме Часних дарова).

Даља послушања (дужности) су: представник манастира при Свештеној општини у Кареји; економ који најуже сарађује са епитропима, стара се о помоћним радницима, о набавци животних намирница и осталих потреба за манастир, и прати све радне покрете

у њему; гостионичар се стара о гостима: да их приведе Управи, послужи кафом, ракијом и ратлуком и подели им собе за преноћиште; синодикар је на расположењу управе, послужују званичнике који имају са њом посла, одржава чистоћу у управном делу манастира, има под собом магацине алатки, колонијалне робе и текстила; писар Сабора, секретар за грчку и српску преписку и књиговођа, обављају канцеларијске послове; библиотекар одржава библиотеку и води госте у изложбене просторије за оне предмете који се показују. Много шта од старина није још сређено и просторије за смештај нису још готове да би се све изложило. Пекар уз помоћ 1—2 сабрата меси хлеб; трпезар се стара о хлебу, вину и постављању обеда; дохијар (магационер) води рачуна о зејтину и осталим животним намирницама које су магациониране; виноградар се брине о винограду и воћњаку, а баштован о производњи поврћа. Њима помаже братија у сезонским радовима у виду мобе. На крају, имамо и једног економа на метоху ван Свете Горе, који се брине о култивисању и искоришћавању велике манастирске шуме која је један од главних извора наших манастирских средстава.

МИСИЈА ЈЕ ВЕЛИКА — ТРЕБА ЈЕ СЛЕДИТИ

ПОГЛЕДИ: Да ли је потребно и како, уколико је потребно, обезбедити довољан број монаха Хиландару?

ОТАЦ МИТРОФАН: Потребно је свакако. Хиландар не спада само у ред такозваних Великих манастира, који сваке године дају Протоса Светој Гори. Он је стварно велики манастир.

Здање му је велико, треба га одржавати; економија му је велика, треба је унапређивати; мисија му је велика, треба је следити; богослужбени ред обиман, треба га носити; дневне дужности братства бројне, треба их обављати. Све је то са малим братством тешко постићи. Велики терет подељен на наш мали број притиска и физички и психички.

Нас је данас, заједно са искушеницима (који су на проби), двадесет и пет на броју. Ту рачунам и нас старије.

Питате како обезбедити већи број монаха? Кад Србија буде слободна, верујућа, домаћинска, а њена омладина сва крштена, испуњена богопознања и градилачког одушевљења, онда ће и

Хиландар да процвета пуним животом самосвојног Светосавља. Мудри Владика Николај је рекао: »Хиландар је барометар српског народа«. То је осведочена истина. И ово мало национално-верског буђења код вас у Србији дало је у последњих годину дана десетак нових монашких кандидата, далеко квалитетно бољих од оних који су нам раније долазили и враћали се назад. Ваши »Погледи« помажу српском буђењу и ми смо вам од свег срца захвални, јер тиме помажете и нама.

ПОГЛЕДИ: Како се грчка држава односи према Хиландару и његовом посебном статусу? Хоћете ли то да нам објасните?

ОТАЦ МИТРОФАН: На то питање морам да поновим одговор који сам у једној недавној прилици већ дао. Све народности на Светој Гори, или манастири тих народности, као Румуни, Руси, Бугари и Срби, имају иста права са осталим грчким манастирима, што се локалног живота тиче. Једино где разлика постоји, то је сужавање на најмању меру националног изражавања и обележја тих манастира, за разлику од грчких где национално обележје и изражавање нема граница.

Таквом стању ствари ишла је на руку и околност да су сви поменути народи већ деценијама оптерећени атеистичким режимима, који те манастире не виде као живе духовне заједнице са традиционалним вредностима, које повремено чувају историјско и културно наслеђе својих народа, него их гледају као »своје културне споменике на страни«, не мислећи на то да они баш као такви њима не припадају. То и такво удаљавање православних народа од њиховог традиционалног односа према својим манастирима на Светој Гори и даје повода и подстрека грчкој администрацији да те манастире у свему сматра својим, односно »манастирима Свете Горе у којима живе грчки држављани руског, бугарског, румунског и српског порекла«!

Из таквог држања потиче и мотивација да се православном свету ван Грчке у највећој мери ограничава посета тим словенско-румунским обитељима, а научним установама тих народа онемогућују се неопходна заштита, сређивање и проучавање те културне баштине.

Свим тим се смишљено разбија свеправославни лик Свете Горе и спутава традиционална мисија тих манастира у односу на своје матичне земље. Уколико се објективном проценом стања ствари овај

процес не заустави, биће нанета велика и неопростива штета како православљу и Светој Гори, тако и самој Грчкој.

»Македонско питање« и Хиландар

ПОГЛЕДИ: Оче Митрофане, желео бих да нам кажете како на то утичу творевине Југославија и Македонија, јер је изгледа негде на тој релацији, по мом скромном мишљењу, суштина неспоразума?

ОТАЦ МИТРОФАН: Таква каква је, Југославија није ни за кога у Европи интересантна па ни за наше Грке овде. Она једним својим делом и нема за Хиландар никакав интерес нити о њему шта зна. (За мојих скоро 30 година у Хиландару, срео сам међу његовим посетиоцима само два Хрвата, неколико Словенаца и ниједног Муслимана).

Од рата пак наовамо, свако »заузимање« југословенске дипломатије у Атини за Хиландар, ми смо осећали као штету.

А тај део Југославије који Ви наводите — »Македонија«, за нас је велико оптерећење све до данас. Ми као братство са њом немамо савршено ништа. Међутим, са грчке стране се на нас гледа са подозрењем због неког »македонског питања«! То исто погађа и вас, наше посетиоце из Србије, као и културну сарадњу између наше две земље. Неки од званичних из грчке администрације су ми објашњавали како »Београд благосиља скопљанске антигрчке агресивности«. Одговорио сам: »Али забога, Београд је само по геотнолошкој линији српски; политички Београд је иначе највећи непријатељ српског народа. Зашто нас ви повезујете и поистоветујете са »македонцима« кад они у Србима гледају своје вековне »непријатеље« и »окупаторе«, како они то кажу. На тај начин Србија и Грчка, једине земље на Балкану које ни једног суседа са осведоченим пријатељством немају, доводе своје вековно пријатељство у питање«. Нажалост, наша браћа Грци то не схватају. Године пролазе, ту се ништа не мења. Значи, иза свега тога стоји нека политичка »целисходност« коју је, бар нама Хиландарцима, тешко схватити.

Ми, између себе, овако расуђујемо: — Кад би ми Срби имали данас народну државу и слободну цркву, кад би се у Београду поседовао морално-политички ауторитет; кад би српска национална идеја била јасна и веродостојна; кад би државна и црквена власт била повезане

светосавском хармонијом, тад би грчка страна имала с ким да разговара и онда би се и према нашем народу и према нама у Хиландару на други начин односили него данас. Тад би се и на ово Ваше питање могао да пружи одређен и сигурно сасвим позитиван одговор...

ПОГЛЕДИ: Шта мислите о, ипак се мора рећи, расколу који је настао унутар Српске правослвне цркве?

ОТАЦ МИТРОФАН: Ми смо се кроз наш лист »Хиландар« више пута изјаснили о црквеном расколу у српској Дијаспори. Тамо смо се освртали на разлоге и неразлоге, логику и нелогичку у њему, на догматско-канонску страну једних и на злоупотребу слободе других. Ја то овде не бих понављао, јер би се далеко отишло. Корен овом расколу који је последњи у низу ранијих треба видети у нашем српском менталитету.

Постојећи раскол ће трајати доклегод живе они који су га 1963. године направили. Ето, ускоро ће да нестане свих оних разлога који су те године фанатично узети као основа раскола, а раскол ће ипак да остане јер га тај наш несрећни менталитет потхрањује и одржава. Изгубили смо Христово смирење!

Титоизам у нашем српском друштву и овај раскол у српској цркви, нека би били два досад најтежа негативна искуства нашег народа, из којих би сад требало да поникне силовита тежња ка највишим духовно-моралним вредностима у српском човеку и српској народној и државној заједници, како у будућности не би више растакали наше иначе проређене снаге, на апсурде и авантуре. . .

ПОГЛЕДИ: Добијате ли Ви, оче, информације, о садашњој Србији? Како гледате на садашње стање у њој?

ОТАЦ МИТРОФАН: Ми не добијамо штампу, сем повремено од посетилаца, и не слушамо радио. Али из то мало прочитаног и што нам посетиоци причају, знамо да су од пада комунизма у Источној Европи настале велике промене и у нашој земљи. Најдрастичније се то запажа у Вашим »Погледима« које смо ми први пут добили у руке прошлог Ускрса.

Питате како ми гледамо на данашње стање у Србији. Мислим да и старе и нове генерације, да цео српски народ данас зна да је комунизам све чинио и учинио да наше народно биће разобличи и у свим живот-

ним видовима унесрећи. Али, комунизму је, по природи ствари, ево дошао крај. Ви млади сте, нарочито у »Погледима«, подигли главу. Ви хоћете да сагледате и обелоданите шта се то све од 1941. до данас дешавало, како се дошло до ових безизлаза у којима се српски народ данас налази. А онда ћете, свакако, тражити пут и начин да свом напаћеном Роду покажете прави излаз из те вишеструке кризе која га данас мучи. Ви узимате на себе тешко и одговорно бреме. Знајте само да Ваше младалачко одушевљење и спремност на жртву нису довољни за добро извршење тог великог задатка. Вама је потребан »чика Милутин«, искуство старијих и њихова историјска веза са прекомунистичким периодом. Треба се вратити на стари народни самосвојни животни пут. Закључно речено — треба данас радити све супротно од онога што су комунисти 45 година чинили. Робовање материјалистичкој идеји, треба заменити слободним духовним животом у Христу!

Чувајте се једино револуционарства. Он је склоно рушењу. И зло кад се руши у једном друштву оно се тиме само повећава. Треба бити »реакционар«: на акцију зла од говарати реакцијом добра. Унапређење дс бра у друштву значи истовремено смањ[^] вање зла у њему. Највећа је ствар умети разликовати духове. Молите се Богу да вам подари расуђивање. Оно је, по Светим Оцима — изнад свих врлина. Кад сам не давно, у броју 59. Вашег листа, читао назидатељни текст Вашег колеге Владимир; срце ми је поигравало хиландарском радошћу. Шта би све десетак таквих могл ида учине, ако би удружили своје градилачке пориве у »Погледима«. Ваша редакција требало би временом да прерасте у један препородилачки покрет! Ето, од вас таквих зависи какво ће да буде и садашње и будуће стање у Србији.

СРБИЈА ТРАЖИ ЖИВОТНЕ ИНТЕРЕСЕ

ПОГЛЕДИ: Како Ви видите будућу Србију?

ОТАЦ МИТРОФАН: Србија нема ни времена ни сувише снаге да би се бавила »политиком« и тражила сва решења у парламентарној демократији или неком од познатих типова социјализма. Она мора да тражи и нађе сопствени пут који одговара њеном бићу и њеним животним интересима. Да буде самосвојна, оригинална, себи доследна.

После катаклизми, каква је наша, где су крв, сузе и страдања испунили своју меру, искреним прегаоцима у стварању Нове Србије »Бог даје махове«.

Будућу Србију треба сагледати кроз њену првобитну државотворност, кроз најсветлије ликове, догађаје и стваралаштво из њене прошлости, па на основу тога јој одредити управно-политички систем и извајати визију њене будућности. То наши песници могу да артикулишу, наши научници да усмере, а најбоље снаге ума и карактера да остваре. Само тако се да стати на пут и испунити завет нашег духовно-националног родоначелника, Светог Саве Немањића.

ДОМАЋИНСТВО И САБОРНОСТ

ПОГЛЕДИ: Оче Митрофане, светосавска традиција у Срба је јака, укоренен дубоко. Шта Ви на то кажете?

ОТАЦ МИТРОФАН: Из Хиландара се види да је то само унеколико факат. Та је традиција више на језику, мање на делу. Он није обузела довољно народну, нарочит омладинску свест, нити пак код њених званичних носилаца пробудила пуну одговосност. Много јаче изражен фактор, и то пресудном тренутку који сад доживљавамо, јесте партијска еуфорија! Шта је ту светосавског?! Ми стари знамо да су на предратне партије довеле на власт ову поратну партију! Зар после свих подела које нам је она насилно донела, да се сад добровољно делимо на толике нове политичке партије? Зашто се не вратимо себи, оно време кад смо били велики и славни, доба Немањића. Животни принципи су тад били Домаћинство и Саборност. Први прин цип је представљао вертикалу: Бог — Домаћин васионе; Монарх — домаћин држави; отац — домаћин у дому. Други принцип је био хоризонтала која је повезивала народ кроз његове представнике у духовну и политичку заједницу која је била вођена договорно на Саборима.

Домаћинство је пуноћа словенско-хришћанске особености. Оно је најближе природи човековог бића и послања. А Саборност је најприроднији и најпунији његов израз. Саборност омогућава различита гледања на друштвене проблеме, али избегава стварање непријатељства између разномислених. У Саборности важи начело: »У истом јединство; у различитом слобода, у свем пак љубав«.

Најзад, ако се у овом тренутку мора да подржава западна демократија, нек се онда сви Срби саберу под заставу једне странке. Зашто растакати идеје, програме живе снаге на много странака, кад нам је данас више него икад потребна велика снага коју само слога и јединство нуде. Комунисти ће на идућим изборима и док их буде било, да остану у својој партији под неким новим именом, као опозиција. Ето, две партије за демократију је доста. Сувишном демократијом, са много партија, ствара се анархија.

А непрепорођен, несветосавски, незнабошски Србин је по себи анархиста. Последње је време да постанемо и будемо своји, како би као друштво и држава опстали и постали оно што друкчије никако не можемо — благословени народ, мио Богу и људима...

Погледи, 56/1990

ЖИВОТ У КЛЕТИ СРЦА

(Разговор у Хиландару за „Књижевне новине”, бр. 893/894-1994.)

- До половине јуна месеца били сте годину дана на челу Протата. Верујемо да би за читаоце „Књижевних новина” било занимљиво да нам кажете нешто више о самом Протату и начину на који он функционише и о месту нашег Хиландара у свему томе.

- Протос (први) звање је које прати Свету Гору у њеном управном животу од самих њених почетака. Некад је Протос доживотно покривао ту дужност, и биран био из редова најугледнијих светогорских „стареца”, док у новије време Протос бива сваке године (од 1. јуна дотичне до 1. јуна наредне) делегиран наизменично од стране пет тзв. „великих манастира”, међу којима је и наш Хиландар.

Протос стоји на челу Епистасије (настојништва), а њу сачињавају даља три члана, који су истовремено и представници својих манастира у „Јера Кинотата” (Свештеној општини). Редослед манастира који дају Протоса, као и манастира који сараднички припадају дотичној Епистасији (а која носи име водећег манастира), наведени су у Уставу Свете Горе од 1926. године, тзв. „тетраде” (Протос, плус 3 епистата),

тако да круг почиње са Великом Лавром светог Атанасија, наставља са Вагопедом, Ивионом и Хиландаром, а завршава се са манастиром Дионисијатом.

У поређењу са световном влашћу демократског типа, Свештена Општина Свете Горе, састављена од 20 манастирских представника, одговарала би парламенту, а њена егзекутива, Свештена Епистасија, министарском савету.

Како је управа сваког манастира Свете Горе заснована на истим принципима као и Свештена Општина, то формални предуслов да ко буде Протос, јесте његова припадност Свештеном сабору сопственог манастира, одакле носи собом већ стечена управна искуства.

Али Протос Свете Горе је превасходно морални ауторитет на њој, и бива као такав од свих високо поштован као симбол њеног јединства, њене традиције и њене духовне демократичности, макар он био често и прост монах, без црквеног чина, као што је, ето, и мој случај. Овде додајем нешто из „судбине” Протоса, кад се његов мандат оконча. Његов га манастир поставља на неко од нижих послушања (дужности), како би му се повратило монашко смирење.

Ви кажете „Протат” мислећи свакако при том на Свештену Општину. Протатом се иначе назива саборни храм у Кареји, назван тако јер је у њему Протос на богослужењима, а истовремено асоцира и своје првенство међу светогорским црквама, што му по времену оснивања и припада (прва половина X века).

Свештена Општина управља Светом Гором по свом уставу (најстаријем написаном и сачуваном демократском уставу у свету звани „трагос” јер је писан на кожи јарца, 972. године).

Свештена Општина заседа редовно, уколико постоји кворум, 14 чланова, понедељком и петком сваке седмице, а по потреби и ванредно. Протос отвара седницу молитвом. Потом други секретар чита записник са претпретходне седнице, који се у наставку потписује од стране манастирских претставника, по рангследореду. После тога први секретар чита концепт претходне седнице, где се може штошта да мења, допуњује или одбацује. Они који на претходној седници нису били присутни, имају прилику да се изразе по свим питањима, уколико друкчије мисле. Даље, први секретар чита пошту у међувремену

придошлу са најразличитијим предметима (из Васељенске Патријаршије која се чита стојећи, из манастира, од надлештава и установа из спољнег света као и приватних лица). Кад се она до краја прочита, прави се „предах”. Служитељи Општине, на дискретно звонце Протоса, доносе послужење. Ако је у међувремену неки манастир имао славу (панагир), или који од представника свој имендан, онда се то послужење „појачава”; слављеник устаје, Протос и сви остали му честитају уз типичне благослове. Онда се чује звоно са Протосовог места, постаје тишина, а исти секретар почиње с почетка да пријављује теме из поште за дискусију. Решења се доносе: „пасивно” - кад нема кошта противно да каже; акламацијом, или гласањем, кад јавним, кад тајним, према природи предмета и на захтев већине. Одлуке се доносе простом већином, или двотрећинском, према радном правилнику Општине. Кад се по неком питању тешко долази до одлуке, оно се оставља за наредну седницу, да до ње сазре, или се предаде комисији за ту област (има више сталних комисија од три члана), да га проучава и на одређеној седници реферише, па се онда прихвата или одбија. При донетим одлукама мањина је безусловно дужна да прихвати одлуку већине, без роптања. А кад је неки проблем такве природе, да Свештена Општина закључи како он прелази њену меру одговорности, онда се то питање нотира за тзв. Дупли сабор (који се редовно састаје у недељу Мироносница по Ускрсу, и 20. августа по старом календару), а кад је што хитно, онда се сазива ванредни Дупли сабор (Дупли: јер поред редовних представника учествују и игумани свих манастира). И најзад, кад се деси да по неком питању дође до већег размислија, или се створе „фронтови”, тон дискусије подигне, и ниједна страна не попусти, рнда Протос узима свој штап, напушта тихо салу и седница се аутоматски прекида, али не може да се заврши, јер нема Протоса да прочита молитву и да да отпуст. Тада почињу међусобна договарања, апелује се на смирено расуђивање, па кад се то постигне, шаље се делегација код Протоса да га моли за присуство на седници, што он радо прихвата.

Епистасија, поред извршавања одлука Свештене Општине, има и посебни правилник по којем користи своју надлежност за ред и поредак у престоници Свете Горе, Кареји, и главном пристаништу Дафни,

сарађујући и са органима државне администрације на светогорском тлу (Гувернатом, полицијом и цариним).

- За коју годину ће бити осамстогодишњица Хиландара, највећег духовног и културног средишта српског народа, где су се не само образовали монаси и развијали њихови таленти у писању и превођењу. Било би добро да нам кажете какав је био утицај Хиландара на наш народ и државу, на промену њихове свести.

- На то питање може да одговори сам Хиландар са свим оним што он има и што јесте. У њему је наталожена историја и његова и нашег народа. Али њу треба и могу да артикулишу само наши људи науке из више њених дисциплина. Ми хиландарци смо због малог нашег броја и нашег ограниченог образовања били у немогућности да се бавимо испитивањима и кажемо праву и пуну реч о историјској и културној улози Хиландара у односу нанаш српски народ кроз протекле векове. Ми смо, у нашој генерацији, више чувари тог историјског и културног блага, него његови познаваоци и гласноговорници.

И ми сазнајемо, углавном од наших научника оно што Ви сад мене питате, тако да би мој скромни исказ представљао само обавештења из „друге руке”. Надам се међутим, да ће наша наука, поред онога што је до данас учинила, дати и једну уопштену, макар и концизну панораму хиландарске историјске и културне улоге у животу нашег народа. Труд да се хиландарски материјали среде, инвентаришу и пренесу на микрофилм и фотографију учињен је поодавно. Пројект за обимну монографију Хиландара постоји. Не знам колико последњих година и психички и економски услови, а и физичко-здравствени, дозвољавају нашим научницима који су пионирски радили у међуратном периоду, да нам ту монографију до јубиларне године, 1998. припреме.

Ја могу само из предањске историје нешто мало да кажем, што, ево, радо чиним. Каже се, кад је наш први Светогорац, млади монах Сава, упутио из манастира Ватопеда (где се тада подвизавао) писмо дирљиве садржине своме оцу, жупану Немањи, и сугерирао му да напусти све земаљско и дође код њега на Свету Гору Атон, да се посвети небеском житију а „ради вечних блага”, овај је, после свог замонашења у манастиру Студеници, кренуо код Саве на Свету Гору. Стигавши са својом пратњом у манастир Ватопед, у сусрету са Савом, он је рекао:

„Ја сам твој телесни отац, а ти си од данас мој духовни отац”. Тај сусрет ова два српска челника у монашкој ризи, којима је у ствари започета наша црквено-државна историја, тако је силно деловао на чланове Немањине пратње, да је из ње девет њих спонтано донело одлуку да остану на Атону. Како је ускоро потом Сава добио од византијског цара Алексија III Комниноса запустели манастир Хиландар, та деветорица су постали прво његово братство, најбољи дакле од најбољих. Такав сој је одмах привукао и друге такве из српског рода, те је већ идуће године, док је Сава писао Хиландарски типик, тај број, како у Типику стоји, стигао до 70. И предање даље говори, како, док се још малтер у зидовима обновљеног Хиландара није био осушио, манастир је постао академија српског народа, кошница духовно-просветне делатности. У немањићком периоду од око 200 година, био је неписан закон, да је српски епископ могао да буде само хиландарски монах.

То већ само собом говори, како је утицај Хиландара на државу и народ био пресудно велики, тако да је српска држава представљала тело, а Црква душу српског народа.

- Знамо да подуже време пишете *Хронику* Хиландара. За будућа наша знања ова врста документа биће, свакако, више него потребна. Можете ли нам, оче, открити нешто из *Хронике*: који су периоди најзанимљивији, најважнији, када је Хиландару било најтеже, нешто о ранијим хроничарским записима и слично.

- Од самог ступања у братство Хиландара, 1961. видео сам да се под тим светим кровом налазе огромне вредности, мало и нама и другима знане. Онда сам у кругу манастира сретао врло интересантне људе из наше земље, из Грчке и из целог света и радо сам са њима општио. Потом, тек што сам замонашен, послан сам од хиландарских старца на „Атониаду”, грчку школу средњег образовања у Кареји, да учим грчки језик. Ту сам се у току две године сретао са многим монасима, обилазио атонске манастире и упознао светогорски начин живота и гледање на духовне и националне вредности на тлу православља. Осећао сам да је све то интересантно и вредно описивати, или бар нотирати као материјал, који би у нека каснија времена могао лако и успешно да послужи као допуна или потврда у историсању друге половине двадесетог века у Хиландару и оно што је из његове

перспективе на другим просторима ухваћено. Јер много се тога у том периоду издешавало и код нас у Хиландару и на Светој Гори, као и на просторима Грчке и бивше Југославије. О свему важнијем ја сам нотирао доста детаљно. Кад неком приликом отворим те свеске, текст се чита као сликовит путопис кроз време и догађаје. Заволео сам од почетка то писање. Остављао сам да прође по недељу две, да ми из сећања исчезну ситнице, а онда је писано рутински, тако да и не личи на просто нотирање. Ових дана стижем до 1300 страница формата 4 ДИН кариране хартије, а писано је у сваком реду, тако да се од сваке те странице могу добити најмање две штампане на простој осмини. Наравно, ово што рекох није тако битно. Значај има шта је и како написано. Ја не бих овде наводио ништа од тога што Ви тражите, јер би то узело ипак доста простора. Хоћу овде, ради обавештења да кажем, како су и други у Хиландару писали сличне хронике. То су: Сава Хиландарац (Сава - Чех), затим владика Мелентије Хиландарац, па проигуман Мојсије, с којим сам једно време, до његове болести, упоредо писао. А нашли би се вероватно и други, из ранијих времена, ако би се материјали у манастиру до краја испитали. Уз то, хиландарски записници са седница управног тела (Свештеног сабора) нуде такође доста историјског материјала о Хиландару, као и књиге утисака које обухватају последња два столећа.

- Хиландар и Сентандреја су два пола српског „вретена”. Сентандреја је већ поодавно - мук. Недавно сте, у једном разговору, рекли да је, ако је Сентандреја мук, онда је Хиландар - ћутање. Молимо Вас да нам то објасните, будући да су мук и ћутање ђаволове алатке, а да је већ записано како је „двадесети век значео савез са ђаволом”.

- Исказ о Сантандреди и Хиландару као „муку” и „ћутању” - није мој. Нисам био у Сентандреји никад. То је морао рећи неко од посетилаца који је оба та наша историјска светишта обилазио. Хиландар у сваком случају не може тако да се означи. Ми нисмо упадљиво гласни као што бисмо то желели, с циљем да своме народу и цркви у овим смутним временима будемо идејни путоказ и морална потпора, оно што је Хиландар некад био и што му је свагдашња порука и завет нашег првог Хиландарца. Али ми ипак не ћутимо. Говоримо онолико гласно и вредно колико нам наш лични квалитет, снага и

околности то дозвољавају. (Једно, по том питању, треба да се има у виду: Хиландару као духовној „фабрици” „сировину” даје српски народ. Од њеног квагитета зависи и финални „произвој. Јер, природа монаштва је таква: оно од доброг материјала ствара савршен, од лошег - још гори. Ова „теорија” по изузетку само није тачна. Тако бар искуство манастирско показује.)

Хиландар је поред свих својих невоља последњих неколико деценија успевао да ради на својој посредној и непосредној афирмацији. Помагали смо нашој науци да Хиландар испитује и објављује; остварен је и један врло успео филм, „Хиландар на Атосу”; па монографија Хиландара на три страна језика. А онда наш часопис „Хиландар” који је у 14. години свога редовног излагања. Потом издавање духовне литературе у серијама: „Хиландарски требник за духовну обуку”, „Хиландарски путокази” и последња едиција „Хиландарски преводи”, која је за последње две године стигла до свеске бр.10. Повремено излазе и „Хиландарски листићи” са духовним поукама. Узгред помињемо и „мисионарска путовања” хиландараца по српској дијаспори, све до Новог Зеланда. Нек буде узгред речено и то, да је један хиландарац од 1985. до данас одржао на немачком говорном подручју 28 предавања, од којих су многа била праћена филмом о Хиландару, а у последње три године излаганом колекцијом хиландарских бакрореза. Иако смо мали и слаби, наша је дубока вера да је Хиландар тако заснован и толико надахнут духом Светог Саве, да никад неће заћутати...

- Ново створење, нови човек, то су синоними светости, вели Павле Евдокимов. који би, по Вашем мишљењу, били синоними за нашег „новог” човека?

- Синоним за нашег „новог” човека је тешка реч, коју не бих желео да употребим. Наш српски човек је жртва несрећног, апсурдног времена од 50 година, које још траје, а које је нашег српског човека расчовечило. Реч човек на грчком је „антропос” („ано-троско”) значи: горе гледати! Комунизам нам је повио главе. Обневидео је наш „нови” човек гледајући само у земљу. Зато је беспутан, без идеала, без визије, дакле - без имена!

- Како Ви, данас, са Вашим огромним искуством, гледате на однос Цркве и културе. Или, каква је, у овом часу, „улога” Цркве у свету?

- Сви знамо да је некад, у „мрачном” Средњем веку, Црква била носилац културе. Ми знамо, такође, да је на балканском простору, у време турског ропства, Црква била једини просветни фактор у нашем народу, али и духовно-политички вођа тог народа. Црква је уосталом једина та, која ствара предуслове за културу (култура долази од - култа). Црквено учење о животу човека као духовног бића, изнето у вечно актуелном типичу живота -Јеванђељу, затим у Свештеном предању и искуству мистика (светих), тих врхунских мајстора живота - оплемењује човека и чини га способним за културна остварења. Јер, само култивисан човек, човек врлине, може културно да делује. Где је та марксистичка култура?! Наш двадесети век је, кроз њу, сав ружан. Кроз ту ругобу која је насилно владала животом наших словенских народа, и сама Црква је претрпела многа оштећења. Њени представници, који би требало да буду узорци прототипног човековог лика, и сами су жртве и продукти напред поменуте културе борбеног атеизма који још влада, нарочито нашим народом у Србији. И кад питате каква је у овом часу улога Цркве у свету, одговор је логичан: Црква сама треба да се врати себи, да би могла помоћи човеку наших дана да дође себи...

Ви ћете рећи како је Србија под комунизмом ипак дала нека видна културна остварења кроз своју напредну књижевност, ликовну уметност, музику и др. Свакако, то се не може порећи, то у некој мери стоји. Српска култура није продукт само времена него пре свега бића једног народа, јер је то биће фактор који се кроз време остварује и ствара. Културни процес који се одржава у нашим генима, није се могао некултурним комунизмом, у једном људском веку да уништи. А онда бих додао да нису и сва наша „културна остварења” и прави израз наше културе. Књига, слика, музичка композиција, ако не делују на читаоце, гледаоца и слушаоца тако да га позитивно мотивишу, да га оплемене и пробуде смисао за ЛЕПО (а лепо није само оно што је лепо, него је лепо оно што је добро), не припадају објективној култури. Свима нам је, међутим знано, да је заправо оно од културних остварења што је тако деловало, било од званичне „културне критике” и званичне политике, осуђивано, извргавано руглу па и забрањивано. Уосталом, Ви то боље знате од мене који сам све то време живео ван наше земље...

- Православље и нови светски поредак? И како се одражава световни живот наше земље на Свету Гору?

- О новом светском поретку и православљу донео је наш лист „Хиландар” у два своја последња броја, 40. и 42. опширне чланке, да се не понављамо. А да ли се и како одражава световни живот наше земље на Свету Гору, могу Вам рећи следеће:

Света Гора као целина има свој традиционални живот који се не мења. Ако се нешто, под утицајем света који око нас живи, и са којим ми по потреби општимо, мора - стицајем околности - да промени, ми то прихватамо као свој Крст, то подносимо као нужду, али смо духовно од тога слободни. То су туризам, колски путеви, моторни саобраћај. Иначе ми смо још у пуном смислу Византијци. Наша мера за време, часовник, почиње са нулом при заходу сунца; наш радни дан, преваходно занимање - седмочасовно богослужење, почиње од поноћи; држимо три посна дана у недељи и четири велика поста у години; ручавамо удутру, вечеравамо у рано по подне; на починак идемо кад звезде излазе... Поред тих спољашњих ознака нашег живота, постоји и живот нашег скривеног „унутрашњег човека”, који се одвија у „клету срца”, по уставу Јеванђеља, по учењу и примеру духовних учитеља - мистика, живота који зрачи где и када треба (јер, мудрост по Христу је увек била „лудост” за свет). Кад у Вашем питању поменусте утицај наше земље на Свету Гору, сигурно сте при том мислили на Хиландар. Да, на њега се и те како одражава, јер кад ко дође из наше земље у хиландарско братство, он донесе собом велико и тешко бремене навика, особина и духовног незнања, свега онога што су му диктовано васпитање комунизма, секуларизовано друштво и ангажовани медији обилно пружали. Такве људе брзо преобразити није ни мало лако, тим пре што је у Хиландару смена генерација у то наше лоше време по нацију извршена, после кратке симбиозе са старом генерацијом. Нема више оних хиландарских стараца, оних дивних портрета чији су живот и понашање одисали древном светогорском духовном аромом, људи који су иза Првог светског рата дошли у Хиландар из „старог” српског домаћинског васпитања... Давно је премудри владика Николај Велимировић изрекао једну реч о Хиландару која ми све више постаје актуелна: „Хиландар, то је барометар српског народа”!

А кад сте у свом питању поменули Свету Гору, хоћу да додам: са грчким манастирима је данас сасвим друкчије. Они су од почетка седамдесетих година на идеалан начин обновљени. Већ 1984. у првој статистици солунског социолога, проф. Мацаридиса, показује се пораст од 750 новопридошлих, замонашених грчких омладинаца, од којих су 294 са апсолвираним високим школама. Тај прилив је до данас настављен. То је омладина која није хтела да прихвати нови дух времена, дошла је на Свету Гору да оствари идеал чистог живота, с нескривеном намером, да своме народу временом помогне да одстрани примесе западњаштва и да се врати самосвојној народној духовности и култури...

Нажалост, сва три словенска манастира на Светој Гори имају исти проблем: братства мала и духовно анемична!

- Каква су Ваша сазнања о животу монаха кроз векове? Знамо да је међу њима било и монаха из других нација. И још једно питање: каква су Ваша сазнања о томе како је растао или опадао број монаха у Хиландару?

- Света Гора као целина, имала је кроз своју историју како успоне тако и падове. Духовни живот у православљу је заснован на слободи и љубави. Слобода помаже љубави да се развија, а љубав помаже слободи да се не злоупотрби. Кад су та два фактора у правом односу и акцији, долазе успони, и обратно - падови. А са духовним стањем везан је и број житеља у монашким заједницама. Монашки живот је у својој пуноћи леп и привлачан; кад је мањкав, онда је ружан и одбијајући. Што се пак самог Хиландара тиче, он је у немањићко доба доживео свој највећи успон. Он је био срце Србије оног времена. Поред духовног и културно-просветног дејства на српску стварност, он је, у односу на ондашњу Византију, представљао и један политички фактор. То је било то време „прве љубави” (израз за духовно буђење) српског народа према Богу живоме кога је народ доживљавао у свом духовном рађању и одушевљеном слеђењу Његових Заповести, а у чему су предњачили српски владари и властела (треба читати владарске повеле из тог времена које се, у Хиландару чувају).

Други успон, сад друкчије мотивисан, не само Хиландара већ српског монаштва на целој Светој Гори, десио се после Косовске битке.

Тад су Срби били захваћени буром покајништва, видећи после велике славе одскоро двеста година, како је одједном у одлучној бици са Турцима, народ пао под власт иновераца. Тад је свест народна то примила као казну Божју због неслоге његових великаша. Тада је поред „крцатог” Хиландара, купљен и напуњен запустели грчки манастир Светог Павла, па обновљен и настањен манастир Констанонит, није било тад светогорског манастира и скита, где није било Срба. Грчки историчар Г. Мамалакис, пише о томе документовано, па помиње на једном месту да су се и игумани манастира Филотеја и Каракала потписивали српском ћирилицом. Има и данас у манастирима Свете Горе богослужбених књига и других културних блага, тих видних знакова српског жив-та и делања у њима.

За сам Хиландар (сем када би се испитала протатска архива) од Маричке битке 1371. - о којој је хиландарски старац Исаија оставио запис - па до 1722. кад је горела хиландарска библиотека, нема докумената о животу у Хиландару. Даља документација говори да у Хиландару, „Српско-славјанској лаври”, како је стајало на његовом службеном печату, живе све националности са православног простора. Легенда о „Тројеручици” (чудотворној икони Хиландара), најбоље сведочи о томе у причи, али и архивска грађа.

А онда долазе, на почетку XIX. века устанци, и турска забрана Србима да долазе у Хиландар. До краја тог века Хиландаром управљаду Бугари. На самом прелому векова, великим заузимањем краља Александра Обреновића и ревношћу нашег дипломате Владана Ђорђевића у Атини и Цариграду, као и нашег конзула у Солуну, Владимира Љотића, а од стране српске цркве митрополита Михаила, Хиландар понова прелази у српске руке. Његово се братство са тешкоћом одржава на броју и снази у току тада насталих ратова, све док му Богомољачки покрет Владике Николаја Велимировића, пред крај двадесетих година нашега века, није обезбедио солидан људски материјал. У то време је хиландарско братство имало 75 монаха. Последњи од њих је био проиг. Никанор, који се упокојио 1990. године. Данас наше братство чине 20 монаха, очекујући нове снаге...

- Молимо Вас, оче, да нам кажете шта је са општежићем и када је уведено?

- Тежња да се од „идиоритмије” (индивидуалан живот у манастиру, заједница само на молитви у храму) која се до скоро на Светој Гори одржавала у девет њених манастира, пређе у Хиландару на „киновиу” (општежиће), постојала је у нашем манастиру још од 1932. Под јаким утицајем на хиландарски живот тада охридског владике Николаја Велимировића, било је остварено општежиће, но које је кратко трајало, пошто братство није било на то довољно припремљено, а и неким утицајима споља. Тек недавних шездесетих година општежитељна је мисао органски расла и била практикована у стилу таквог живота. Године 1975. братство се на једној седници изјаснило да прихвата општежиће, али без игумана, пошто је хиландарска чудотворна икона „Тројдеручица” по предању и држаној традицији поштована као Игуманија Хиландара, с тим што су духовнику манастира номинално дати прерогативи игумана. Тек на крају осамдесетих година, кад је већина светогорских манастира-идиоритми прелазило на општежиће, учинио је то и наш Хиландар -1989. године

- У Хиландару постоје многе драгоцености, свете и друге ствари, које су део манастирског живота и живота монаха. Како се оне чувају?

- Наш манастир поседује веома много драгоцених предмета везаних у току векова за живот његовог братства. Наша етнолошка збирка, ако једном буде изложена, представљаће, по речима етнолога, пок. др Драшкића, који ју је први издвојио из општег инвентара - најбогатију и најразноврснију од познатих етнолошких збирки на Балкану. Он је тад, пре 25 година, издвојио 3.100 експоната које је требало рестаурирати и припремити за изложбене просторије. Примера ради: ми имамо све справе из 14. века, потребне да се од пшенице у пољу дође до печеног хлеба (кола, млин и др.). На највећем броју тих експоната извршена је последњих година конзервација, а и просторије би ускоро могле да се припреме за смештај те збирке. Да не говорим овде о предметима ликовне и примењене уметности које, поред библиотеке и ризнице, скривају саборна црква и 12 параклиса (мањих цркава) у манастиру и поред њега.

- Молимо Вас, оче, такође, да нам кажете колико је дух екуменизације добар за нас?

- Хришћанска православна црква је по својој природи и духу

екуменска, васељенска, свечовечанска. Бог у кога верујемо као свога Творца и Господа, домаћин је целе васељене. Исконско и основно зло на земљи и узрочник свих даљих зала кроз свој негативни утицај на духовни свет који људи у себи носе, „диаболос” = онај који раздељује, на српском - ђаво, поделио је Цркву као божанску установу, и тим поделама до данас нема краја. Знадући унапред шта ће та „трећа сила” у људском животу (Он је са њом имао посла на Гори кушања, у пустињи - Мат. 4, 10), Христос је у Јеванђељу по Јовану (17, 11) изразио жељу да сви који у Њега верују - једно буду. То обавезује све хришћане. Стога је екуменизам за све њих обавеза, и сваки појединачно, као и помесне цркве, дужни смо да том јединству тежимо и њему доприносимо. Али, наравно, у духу Христовом, а не кроз себичне рачунице, компромисе, или да ту свету дужност профанишемо стављајући је у службу сваким неморалом упрљане политике.

Света Гора екуменизам како се он данас пројављује од стране западних цркава, не само да не прихвата, него га посматра као опасну јерес. То је створило цео покрет на Светој Гори, „зилоте” који се, пре свега, залажу да опомену оне са православне стране који су склони лаким и неодговорним компромисима. Тај је покрет врло активан. Опасност је код њега та што показује знаке фанатизма, а фанатизам и кад се за надбољу ствар залаже, увек је негативан (јер нема такта и мере).

Стара генерација Хиландара била је јеванђелски екуменска. Све су странце прихватили топла срца и хтели су тиме да им покажу пут ка јединству. Нова генерација је или равнодушна, или антиекуменска, без јасних разлога за то.

- После Протата дошли сте на метох у Каково. Зна се да Хиландар по богатству земљишног поседа заостаје само за Великом лавром. Молимо Вас, оче, да нам кажете нешто о том богатству метоха.

- Да, веровало се с разлогом да Велика лавра, као први манастир на Светој Гори, има и највећи посед. И она заиста има много простора на њој. Али не тако давно, топографско премеравање Свете Горе и на њему засноване топографска карта, показали су да наш манастир поседује највећу површину на Атосу. То су брдовити и кршевити предели, али у односу на остале манастире, наш има још најпитомију

природу и више обрадиве зеље него сви светогорски манастири заједно. Израчунате површине и то ваздушном линијом, јер су топографска снимања вршена из ваздуха, показују простор од осам хиљада хектара у једном комаду (од нашег манастира до северне границе Свете Горе) и седам стотина хектара у Кареји и њеној ближој околини. А наш метох Каково, ван Свете Горе и на самом асфалтном путу према њој, цени се на две хиљаде хектара. Тај простор је обрастао густом шумом разних врста дрвета услед висинских разлика. Имамо и ближе Оолуну, на један километар од мора, тридесет хектара врло плодне земље. Сва та манастирска добра представљају велике економске потенцијале. Али наш Хиландар већ педесет година очекује одговарајући људски материјал како би његово братство заживело и како би попут старих хиландарских генерација висином своје мисије у свим њеним видовима и те економске потенцијале оживело и остварило далеко солиднију основу за своје практичне спољно-мисионарске активности. Ми се увек надамо, а чинимо данас оно што највише можемо.

- Знамо да је уз Вашу велику помоћ почела да ради графичка радионица, једина на Светој Гори. Реците нам нешто више о томе.

- Она последњих година активно ради. Поред свих наших бакрорезних плоча, које су пре двадесет година пронађене у манастиру - што нам је дало повода за набавку добре пресе из Беча - а потом, пре пет година штампане, исти посао је обављен још за два светогорска манастира, а наставиће се и за остале који су у поседу бакрорезних плоча. Тако ће наш манастир временом имати једну комплетну светогорску збирку ове врсте графике са богатством мотива из агиографије и архитектуре...

- Књижевност данас у Хиландару. Знамо да сте вољни да помогнете неком млађем писцу монаху да развије свој дар у писању и превођењу. Молимо Вас, оче, реците нам нешто о томе.

- Хиландар је заиста једно идеално место за безбројне активности, пре свега за интелектуални рад. У њему се за иоле талентованог монаха пружају неисцрпне могућности за духовно развијање и умно богаћење. И Хиландар и цела Света Гора нуде безброј мотива за литерарно стварање. Код нас је за сад развијен преводилачки рад. Њим се баве два

наша сабрата, а користи се и сарадња са стране. Нашем је народу нужна превасходно духовна литература, отуда превођење готових дела из Патристике. Изворних списа из те области, за разлику од Грка и Руса, врло мало имамо. Наши теолози, ако не знају грчки или бар руски језик, стварно немају могућности да се потпуније теолошки образују. Отуда и не могу понудити нашем народу пут и начин да се отргне из застрашујућег незнања о вери и животу из ње, и своје убитачне летаргиде у коју је потонуо нарочито интелектуални народни слодј...

(Саговорници: Петар Цветковић и Слободан Зубановић).

РАЗГОВОР У ХИЛАНДАРУ

(...) Оче М., пошто се ове године завршава 800 година од оснивања Хиландара, молимо Вас да нам укратко кажете у чему је особеност, и шта је овај манастир значио у прошлости, а шта данас за српски народ?

- Шта је Хиландар значио за српски народ кроз протекле векове његовог постојања и служења своме роду, то научници наши, који се баве његовом историјом, најбоље знају. Они су, сабирајући податке из његове архиве, записе у рукописним књигама (у последња два века много је записа и у гостинским књигама утисака), на зидовима његових станбених и сакралних грађевина, на бакрорезним плочама и предметима примењене уметности, - писали монографије, чланке и расправе. Постоји већ богата литература о томе, а пише се доста и у ово време пред долазећи јубилеј.

Ми Хиландарци знамо себе превасходно као чуваре те наталожене историје, предања и традиције, и осећамо сву одговорност за ово време у којем живимо и себе уграђујемо у постојећи ток његове историје, непосредно везане за животни пут нашег народа и то у овом посебно смутном и скорбном периоду његовог преживљавања.

Питање: Ви сте дуго на Светој Гори. Шта је то што у духовном смислу квалитативно одваја овај део територије од осталог света, као и светогорце од других монаха?

- Древност Свете Горе је стварност своје врсте. Њена времена

старост непрестано рађа и будно чува своју духовну младост, свежину и радост. Света Гора је сва окренута према свету својом седмочасовном дневном молитвом за тај свет, док је физички од њега одвојена и живи својим специфичним животом. Она нема осећај за време, јер све време своје она посвећује вечности. Неподложна је световним трендовима сваковрсног помодарства, већ својим „монотоним” животом, тим непрестаним понављањем истог, остварује ону „трећу димензију” - улази у дубину тајне живота, и ту налази своју пуноћу, снагу и смисао. Света Гора чува прототип ЧОВЕКА, његов божански лик, који се, иначе, све више деформише и губи... Монаштво је стога, може се рећи, ДАР БОЖИЈИ ЉУДСКОМ РОДУ.

Монаштво на Светој Гори има свакако предност пред оним у свету. Лакше је монаху на Светој Гори бити прави и потпуни монах, него онеме у свету, сем, сликовито речено: ако, као морска риба што живи у сланој води а није слана, он жкви у свету, али не са светом (под „светом” се немају у виду људи, већ дух којим маса живи). Ако то успе, онда је такав монах у свету изнад светогораца, али то је тешко и ретко. Светогорац по духовној традицији код нас, иде „средњим путем” - „царским путем” (по светим Оцима), ни лево ни десно, него право, - оно што нам је на протестном знаку наших студената, прошле зиме, било не само просто симпатично, него смо то дубоко осетили као наговештај правилно замишљеног препородилачког покрета у српском друштву, напокон!

Питање: Као монах који има велико духовно искуство, реците нам неке духовне савете, који би могли да помогну обичном човеку, да као хришћанин издржи у овом времену тешких искушења и духовне конфузије?

- Нема обичног човека. Сваки је човек личност божанског порекла, и сви људи, као духовна бића, имају један и исти циљ на овој земљи: „свлачење са себе старог Адама (човека везаног за земљу својим слабостима, лошим навикама, гресима и грешкама) и „облачење новог Адама - Христа, што значи постати верник који се својим врлинским животом везује за небо.

Ово је тврда реч за ухо Србина који живи од данас до сутра. Али то је једина права реч. Она није моја, него јеванђелска, по којој се и ја тру-

дим да управљам, и сви, било у манастиру или у „свету”, који хоће овај живот свесно да живе. Јер, без повезивања са небом („вертикала”) нема плодног живота на земљи („хоризонтала”). За правилно, етичко посматрање живота и за правилан активизам наш у њему, снага долази с Више. Зато политичар, који има амбицију да води народ, ако нема у себи вере, хришћанске и прадедовске, није достојан поверења никога из народа. Има ли данас у српском парламенту таквих? Зато имамо ово стање које имамо...

Савете је лако давати, тешко их је примати. Човек тешко прима и свој сопствени савет, савет своје савести, - тог Божјег гласа у нама. Кад би ко своју савест (уколико је упорном игноранцијом није већ угасио) слушао и следио, он би радо тражио и примао додатне савете искуснијих. Да се не заваравамо: увек се има довољно снаге за грешење, али да би се из греха и грешака извукли, снаге се сопствене најчешће нема, пошто грех слаби вољу зато је потребна снага с Више. А да би нам она притекла у помоћ, потребна је наша вера и покајање. Значи, човек као духовно биће (а он то јесте, за разлику од животиње и биљке) не може да живи правилан и плодан живот ако не верује у Извор живота, у Бога, да би се у свакој својој тешкоћи (са собом и другима) користио од Бога датим обећањима: „Куцајте, отвориће вам се; тражите, даће вам се”. А вера у Бога се остварује, одржава и потврђује - молитвом, разговором са Богом. То је најузвишенији разговор и он преставља и наше право и нашу дужност. Молитва је највеће духовно благо које, на неизмерну нашу жалост, међу Србима нема цену!

Питање: У манастир Хиландар долази велики број Срба а међу њима доста академика, уметника, књижевника и политичара, дакле оних који би требало да представљају елиту српског народа. Каква су ваша искуства у сусретима са њима и да ли се са духовних висина Атоса види могући препород Србије?

- Радо желим да посведочим како су сви наши интелектуалци, свих профила знања и умења, према Хиландару и у Хиландару, у најмању руку увек били коректни. Комунисти су се некад држали свог „типика”: нису се крстили и клањали, нису се исповедали (пред „Тројеручицом и Светим Симеоном), али ко зна? - ни причешћивали, што је по њима логично. Други су спонтано доживљавали уочљиво блаженство,

изражавајући своја верска и патриотска осећања до њихове пуноће. Гранична линија између те две групе била је до недавно јасно изражена и означена. Данас је то некако друкчије. Сви који сад долазе испољавају поклоничка расположења, неки више, неки мање убедљиво. Да ли је то покрет ка духовном препороду, који ми своме народу, почев од његових интелектуалаца, од свег срца желимо, или је и то један од многих трендова којима обилује српска садашњост, нама је одавде тешко рећи. Од Савла није лако постати Павле, у питању је цео један процес који захтева и време и снагу појединца. За разлику од свакојаког, ми знамо шта значи светосавски интелектуалац. Наша је молитва да таквих што више буде, како би до обнове и препорода дошло.

Питање: Манастир Хиландар је може се рећи у догађајима који су прошле године потресали Србију скоро отворено подржавао студентски покрет. Шта вас је навело да од мноштва странака подржите студенте?

- Да, то је тачно. Иако са великог одстојања и без довољно обавештавања шта се тамо у Србији дешава (Света Гора не поседује медије), ми смо осетили потребу да се са студентима повежемо и да подржимо њихово расудљиво и одговорно држање и понашање. Њихово игнорисање и леве и десне политичке оријентације, и управљање свог идејног хода средином народне историјске стазе, за нас у Хиландару је то значило први и прави знак осмишљеног корака у српско ново сутра. Слали смо им оруђа и симболе и били смо задовољни како је то њихова здрава маштовитост умела да користи. Њихови мирољубиви гестови су изненадили и на размишљање покренули и наш српски а посебно страни свет, који нас је у претходним годинама био скандалозно презрео. У студентима се видело да ми као народ нисмо изгубљени; да су ипак резерве добра народног наше места у храбрим и топлим срцима те омладине која хоће, најзад, из земље „Недођије” да се врати у духовно окриље Светога Саве и у благочешће домаћинског соја, кога је наш народ у прошлости неговао.

Хиландар, број 52-53.

УЧЕНИЦИ СВЕТОГ САВЕ: МИТРОФАН ХИЛАНДАРАЦ МОЛИТВА ЗА НОВОГ РАСТКА

Разговарала Светлана Васовић

Отац Митрофан је један од водећих људи српског манастира Хиландар, који се налази на Светој Гори, у Грчкој. Колико је манастир одиграо важну улогу у бурној српској историји, толико је отац Митрофан учинио за његово данашње очување.

Наравно, отац Митрофан није био целог свог живота монах. Од 1941. до 1945. године борио се као припадник Љотићевог Српског добровољачког корпуса, на дужности просветара. После рата је био политички емигрант у Италији и Немачкој, прехранујући се као машински словослагач. Тек после просветљења у Арсу и Лурду, 1961. године, постаје монах. Током тринаест година био је испред манастира Хиландар у управи Свете Горе, а у једном мандату је био и протос.

Данас је уредник црквеног листа „Хиландар”, аутор четири књиге и преводац. Његова последња књига под насловом „Света Русија”, доживела је огроман успех, а до сада је преведена на неколико језика... У Грчкој и Светој Гори оца Митрофана, због његове изузетне стрпљивости али и државничке лукавости, зову Хиландарским Кисинцером.

Разговарали смо на хиландарском метоху Каково, у миру монашке економије и дирљивом пажњом оца Павла, господара тог света на десетак километара удаљеном од границе Свете Горе. Упркос изузетном зртачају који Хиландар има у очувању српске културе и националне баштине, ово је први интервју оца Митрофана, објављен у нашој земљи.

- Хиландар ускоро слави 800 година постојања. Упркос томе, у Србији се још увек премало зна о његовој историји и о Вашем животу овде?

- Да је историјска настава у послератној Југославији могла и хтела да посвети одговарајућу пажњу стварним историјским личностима на свом тлу, не бисте имали потребе да постављате овакво питање. Али, добро. Почећу записом из једне старе гостинске књиге утисака нашег манастира, у којој је неки посетилац забележио: „Хиландар је основан

на непослушности сина према оцу и на непослушности оца према сину!” Ово је, у случају Хиландара, историјски тачно. Међутим, то није била нека банална, него света, јеванђелска непослушност, условљена послушношћу према Богу као врховном принципу људског живота.

У друштву мистике и политике

- Шта се десило?

- Растко, потоњи монах Сава, најмлађи син великог жупана Стефана Немање, првог ујединитеља и удржавитеља Срба, побегао је 1189. године, у својој 17-ој години, са двора у Свету Гору под изговором да са дружином иде у лов.

Изоставићу драматичну причу о том догађају који је направио прекретницу у српској историји. Савин савременик и његов биограф, хиландарски монах Доментијан, аутентично говори о томе... Углавном, Сава Немањић је касније, са Свете Горе, из грчког манастира Ватопеда, писмом дирљиве садржине позвао свог оца Немању да напусти престо и дође код њега како би путем мистике, а не политике, више и боље послужили свом народу. Старац Немања је прихватио савет свог сина и после замонашења у Студеници, долази код Саве као монах Симеон.

У сусрету и загрљају, он се обраћа Сави: „Ти си мој телесни син, али ја сам, од данас, твој духовни син!” Тај нежни сусрет покренуо је, према предању, деветорицу Немањиних дворјана из пратње да се одлуче да остану с њим и Савом на Светој Гори. То су били први монаси када је на Савино тражење византијски цар Алексије III Комнен дао манастир Хиландар „Србима на поклон вечни”, 1198. године.

Симеон и Сава, уз обилну материјалну помоћ Савиног брата на престолу, краља Стефана Првовенчаног, обнављају манастир, разорен од морских пирата. Још се ни малтер на зидовима није осушио, а тај манастир је већ постао духовна академија, са нараслим братством. За све време немањићке ере, по неписаном закону, само су хиландарски монаси могли да буду српски епископи. Бројне златопечатне повеље током 200 година, које се и данас чувају у Хиландару, сведоче како су сви владари ове династије обилно помагали Хиландар, тако да је његово властелинство у оно време личило на малу државу... С друге стране, Хиландар је био извориште српске културе, просвете и

дипломатије. Византија и Србија су управо преко Хиландара најуспелије општиле једна са другом.

Најзад, и кроз цео турски период Хиландарци су неограничено користили светогорски, од Порте нетакнути, статус слободе и кретали се по свим српским земљама, где су имали своје метохе и конаке. Постоји једна топографска карта Балкана, са обележеним тачкама одакле и докле су Хиландарци мисионарски деловали, ширећи у народу просвету и одржавајући његову националну свест... Припремајући се за 800-годишњицу од оснивања Хиландара, 1998. године, ми ћемо у сарадњи са српском црквом и српском науком, покушати да објавимо све што је наш народ чинио за Хиландар кроз векове, али и оно што је са овог светог места за тај народ учињено.

- Да ли хиландарско братство, сходно традицији, осећа и данас изазов да се мисионарски окрене свом народу?

- Изазов свакако постоји. Српски народ је и духовно и политички враћен на почетке своје историје. Туђа, наметнута, животу страна али силом одржавана идеологија довела је српски народ у очајно и морално, и друштвено, и политичко, и економско стање. Дошло је дотле, да тај народ данас представља, на свим тим тачкама, огромно мисионарско поље. Ипак, дно пада је додирнуто, успон се наговештава. Ми, у Хиландару се молимо. Више од тога не можемо. Верујемо да ће „пуноћа времена” пројавити нове снаге из самог народа. Наша је молитва да се Растко у српском народу умножи, да Господ покрене на нову „непослушност”, да нови „бегунци” из лова на лажне вредности овога света, крену на високу гору врлинских прегнућа. Да тако осмисле и свој и народни живот — као у Савино време.

Духовни вода Југословенског народно-препородилачког покрета „Збор”, Димитрије Љотић, коме сам и ја пре рата и у рату припадао, рекао нам је једном приликом: „Када буде 300 збораша, као три стотине светаца, упаљена Христова буктиња у нашој земљи, онда ће се у њој видети светлост, а тама ће побећи у друга царства. По тој светлости биће лако свима да виде пут, народ ће поћи и неће лутати. А онда ће бити све другачије, и у цркви, и у школи, и у држави, и у градовима, и у селима, и у привреди, и у политици, и у породицама...

- То је Ваша визија будућности?

- Као монах који је напустио свет, ја имам само визију моје сопствене будућности. Али као Хиландарац ја не могу мимо Светог Саве да не гајим брижне мисли о свом народу и његовој будућности. Тим пре што сам најбоље године своје ране младости, са већим одрицањем и жртвама него што то монах чини, служио своме народу када је он доживљавао најтеже дане у својој историји. Данас, кад се оправданост жртве на југословенском тлу драстично потврђује и кад младост Источне Европе чини оно што је младост моје генерације чинила пре 45 година, моје монашке молитве и светосавска ревност у мени, добијају нову снагу... Без бацања погледа на нашу недавну прошлост, не могу да говорим о визији будућности, зато што сте ушли у политички живот земље оптерећени заблудама из ваше школске и војно-политичке наставе. А заблуде су велики греси са дугорочним последицама.

- Изгледа да Вас нешто посебно тишти из те „недавне прошлости“?

- Код вас се јавно ћути о многим историјским стварима. Рецимо, о трагедији измешаних костију у кочевским шумама, где су од ваших „ослободилаца“ без суда и савести митраљеским рафалима пресечени животи хиљада словеначких домобрана и српских добровољаца — тек сада се, стидљиво, проговорило... Међутим, Кочевске шуме су саме давно проговориле. Причали су ми људи да је тамо, од 1945. године почело да узраста и мирише једно дотле непознато цвеће, а да се ноћу виде светлосни пламичци... То што се у Кочевју десило је уникатно у историји ратова. И драматично по режији злочина и његовом извођењу... Али, треба знати да Кочевје има велику предисторију. Оно је епилог националне драме и српског и словеначког народа. Међутим, истина о томе је опречна досадашњој званичној „историографији“, јер је та комунистичка историја расадник заблуда. Тек сада сазнајете да су ваши „ослободиоци“ у ствари били и остали највећи непријатељи својих народа. Они су, у ствари, наставили ратну окупацију, пооштрили је и временски је удесетостручили! Као учесник у збивањима оног времена, ја вам просто исповедам оно што знам.

У Кочевју је ликовала једна, на мржњи заснована идеологија, која је, уништавајући своје противнике, хтела да уништи и њихову мисао и њихово сведочанство о правом лицу грађанског рата, који је баш тамо, у тим шумама, требало да буде завршен.

. Не пишете ли Ви, сада, једну нову „историографију”, једнако искључиву као што је била она ваших идејних противника?

- Не! Када је зла судбина учинила да Југославија у априлу 1941. године доживи пораз „без Косова гори од Косова”, настала је окупација. Зашло је сунце слободе, али дан је остао видан и живот народа спокојан, за дате прилике. Смирена срца и широка душа Србије, примили су тих дана око 500 хиљада Срба из разних крајева Југославије, пре свега из НДХ, одакле је пребачено и 86 хиљада српске деце остале без родитеља после усташког покоља, а прихваћено је и десетине хиљада избеглих Словенаца. То и такво спокојство остало би до краја рата да КПЈ, на директиву из Москве, није одлучила да у тим данима ропства подигне револуцију ради каснијег преузимања власти. Док су Совјети имали савез са Немачким Рајхом, и код нас у Србији, а и у Словенији, било је мирно. Наши комунисти су поштовали тај савез и били на услузи окупатору. Код нас до 22. јуна 1941. године није погинуло ни једно лице. Кад је тог датума Немачка ударила на Совјетски Савез, наши комунисти одлазе у шуме и нападају, из заседа, усамљене Немце. На такав акт долазе окупаторске одмазде: 100 Срба на једног убијеног и 50 за рањеног Немца. За саботаже на саобраћајницама паљено је најближе село. Комунистичка парола је у то време гласила: „Што горе — то боље!” Предочавајући нови поредак, комунисти су већ тада рушили стари, палећи општинске архиве и убијајући угледне домаћине из свих друштвених слојева. Било је по свему очигледно да се ту не ради о борби против окупатора.

Кад је Србија у јулу и августу била већ сва у пламену и кад дотле постојећи органи јавног реда нису могли да завладају насталом ситуацијом, формирано је дванаест одреда Српских добровољаца, као оперативна војска и као морална подршка од Немаца одобрене „Владе народног спаса”, на челу са генералом Миланом Недићем. Већину тих формација чинила је омладина од 1934. године постојећег Југословенског народног покрета „Збор”. Председник тог покрета, Димитрије Љотић, позвао је ту омладину и испратио је у бој следећим речима: „Жао ми је ваше младости јер у борбу идете, где ће многи од вас погинути...”

- То је била нека врста моралног самоубиства...

- Ти млади људи, углавном студенти, делили су са комунистима идеолошке, али и вагрене мегдане још пре рата, на својим факултетима. Зало су комунисти тада, знајући каквог противника су добили у њима, почели у својој пропаганди да их жигошу као фашисте, петоколонаше, издајнике и слуге окупатора. И поред тога, пред снажним налетом наше младежи и немајући подршку у народу, комунисти су били приморани да напусте Србију већ крајем 1941. године и да пређу на територију НДХ. Али, не зато да бране тамошње Србе од усташког ножа; савез са усташама, склопљен у Митровачком затвору 1937. године, остао је све време на снази. Зато партизани нису ни метак испалили да заштите јасеновачке жртве од Усташа... Они су народ који је том ножу избегао и крио се по шумама, сабирали у своје редове како би ојачали за поход на Србију, кад за то дође време.

И кад су три демона водеће ратне политике, Стаљин, Черчил и Рузвелт на Јалти 1944. године одлучили судбину словенског југо-истока у корист Совјета, нашим комунистима је лако пошло за руком да остваре оно на чему су од 27. марта 1941. године плански радили и — преузели су власт. Али, пре тога су, од Сремског фронта направили клинику за српску националну омладину, а своје противнике из грађанског рата, који су у мају 1945. године стратешки напустили Југославију, на превару, преко Енглеза домамили из Блајбурга, преко Јесеница . Изручене заробљенике су на Кочевском рогу лишили живота на начин који историја не памти. Познајем неколицину људи који су чудесно избегли смрт. Српски добровољци су у кочевском логбру свучени голи, телефонским жицама су им везане руке и тако су чекали покрет на стрељање.

Тада су извршили сами над собом опело и преобразена лица су отишла у смрт кочевских јама.

Насупрот томе, наћи ћете сведочења, рецимо песника Слободана Марковића, да су тзв. „љотићевци” за време окупације „проваљене” скојевце или заробљене партизане предавали Заводу за преваспитавање У Смедеревској Паланци, где су живели у свакој безбедности и угодности, настављајући и школско образовање ратом прекинуто. А кад је Завод у септембру 1944. године распуштен, сваки је до последњег питомца отишао куда је хтео...

- Испада као да су били у санаторијуму. А шта је са мучењима, стрељањима партизана и родољуба, о чему сведочи званична историја?

- Било је тако како вам кажем. Да додам и то да су Српски добровољци током окупације сасвим свесно „бранили Немце” од комуниста, само зато што су тиме штитили свој народ од биолошког истребљења које му је непосредно претило. У заштићенима од борбе они су помагали свом народу на разне начине. По селима су радили пољске радове код породица без мушких глава. У градовима су држали духовне академије на којима су храбрили грађане и штитили их од политичких заблуда и падања под утицај злонамерне пропаганде. Није ни мало случајно, већ добро смишљено да су комунисти по доласку на власт о Српским добровољцима упорно ћутали, јер нису имали шта лоше о њима да кажу, осим да се баце на њих паролама које су и за време окупације користили.

Долазак праве слободe

- Ако кажете да је у Кочевском рогу све завршено, одакле онда толико политичке емиграције по свету?

- Провиђење је хтелo да предаја од стране Енглеза не успе у потпуности. Сто се тиче Српских добровољаца, они су се повукли у Италију преко Горице, одакле нису враћани у руке комунистима. Од оних који су изручени из Аустрије, преживело је само 40. Словеначки домобрани, њих дванаест хиљада, нестали су у шумама свог родног краја, изузев пар појединаца... Тек када кочевске жртве, са свим оним што су представљале, засветле у савести ваше генерације, тек онда ће доћи ваша права слобода. Тада ће свака ствар доћи на своје место. Биће успостављен историјски спој између прошлости, оне „раније”, и садашњости. Последњих 45 година „Друге Југославије” остаће као историјски показатељ и опомена за будућност; како не треба радити, мислити и осећати.

- Српски добровољци су, као војска „Збора”, па и сам тај Покрет, политички спорни. Ви верујете у њихову историјску рехабилитацију?

- Српски добровољци нису били војска „Збора”, већ су се припадници тог Покрета одазвали позиву генерала Недића да бране српски народ од комуниста, као веће опасности од привременог окупатора.

Српски добровољци више неће бити у народу „политички спорни”. Заблуде пролазе, „Збор” је велика идеја, дубока и висока, заснована на историјском искуству народа, прожета Благом Вешћу и надахнута духовном традицијом православља. Она се не обзнањује путем медија. Она се живи да би деловала. Визија оснивача Покрета, Димитрија Љотића, о три стотине збораша као упаљеној Христовој буктињи се у животу Српских добровољаца испуњавала. Они су, на пример, потпуно очистили српски језик од псовке те духовне губе која је загадила чак и српску књижевност. Зато је њихова борба била витешка. До данас, од свих националних групација у емиграцији, само је „Збор” као такав, могао дати Хиландару пет монаха који му целим својим бићем служе.

Додуше, „Збор” има и своју политичку страну, али се она не може остварити без оне три стотине. Кад буде њих било, све ће ићи брзо и лако. Брзо и лако, јер ће кроз праве људе деловати сила с Више. Мистика је најуспелија политика! То је Свети Сава показао и доказао. Може нам се рећи да је то утопија. Али ја кажем да је утопија кад се верује само у себе. КПЈ је најдрастичнији пример за то. Она је 45 година имала сву власт и силу у својим рукама; сва богатства земље и неограничена средства са стране, уз фанатичну веру у себе. А ето какво је сада стање и у Партији, држави, народу?! После тог богоборног самопоуздања, које је цео један народ и државу довело не до ивице провалије него на њено дно, само нас смирена вера у свемоћ Божју може спасти и повратити нас у прави живот достојан људи хришћанске културе којој смо припадали и којој припадамо.

- У Хиландар су долазили и водећи комунисти из српског руководства. Како сте се, после свега што сте рекли, могли с њима спријатељити?

- Вама је то чудно и нелогично? Одговор је прост. Ми, у Хиландару смо, пре свега, монаси, следбеници Јеванђеља Христовог, које нас учи да „треба волети непријатеље своје...” Љубав и мржња се у истом срцу искључују. И док мржња не може да воли ни пријатеље, докле љубав може да „мрзи”, жали непријатеље... Љубав је, уосталом, најуспешније оружје против непријатеља. Ми примамо у Хиландар све. Нека се свако суочи са том вишеструком светињом. Нека у том огледалу види себе, нека са њом говори ако није изгубио првобитни језик, нека се застиди

ако може, што је не разуме. Ми смо, овде, њени чувари, тумачи и потврда њене снаге. Ми комунистичким руководиоцима, кад дођу овде, јасно и гласно кажемо да смо ми по природи свог позива — антикомунисти. Али да у сваком комунисти хоћемо да видимо и потенцијалног хришћанина. Покајање за трен ока преобрати и преобрази човека. Није један Савле напустио марксизам и постао Павле. „Дух дише где хоће” и „Све новим чини”, каже Јеванђеље.

Прва српска емигранција

- Ви у Слободану Милошевићу видите таквог Савла?

- Ми не верујемо у Милошевића као јединку. Али верујемо у народни историјски инстинкт. Народ је данас у њему нашао себе. Ако се народ буде преварио, онда ће му Милошевић бити скупа цена. Мислим да је наметнуто беспуће југословенским народима наметнуло и потребу за вођом. То што га је српски народ први нашао, заслуга је осталих из југословенске заједнице што су према том народу окренути невиђеном мржњом. Штета, јер мржња је динамит који разара срца оних који мрзе.

Српски народ има много мана. Оне су настале и умножиле се повредом закона његовог бића, нестајањем у његовом животу домаћинства, чојства и јунаштва. Комунизам је све чинио да до тога дође и да од народа направи бесловесно стадо. Али је у српском народу и данас једно добро остало — он не мрзи и уме да прашта. У српском народу је југословенство и данас најјаче, иако га оно највише кошта. Да су Срби према себи такви какви су према другима, они би данас имали далеко бољу судбину. Њихова унутрашња неслога је њихов највећи удес. Али ту се сад дешава нешто чудно, ирационално - они који Србе данас мрзе, постају нехотични лекари те њихове љуте болести. Тако му непријатељи постају пријатељи и својом мржњом њему користе а себи штете...

- Што се тиче једне друге мржње, идеолошке природе, а не националне, мислите да је посета комуниста Хиландару нова етапа у развоју односа између наше државе и Хиландара?

- Званичан однос Хиландара према нашој земљи и обрнуто, не постоји. Ми смо, по грађанској линији, држављани Грчке на чијој

територији се налази Света Гора, док смо по црквеној линији под јурисдикцијом Васељенске патријаршије. Међутим, у односу на нашу матичну земљу, то зависи од обе стране колику потребу за додиром и сарадњом осећају. Хиландар је са своје стране отворен за сваки потребан и користан додир и морално, а нарочито осећајно, сматра се саставним делом свог народа и своје цркве, спреман да им служи свим оним што јесте и што може.

- Ипак, ви већ 45 година, и поред носталгије, нисте крочили на тло наше земље... Већину хиландарских монаха власти у Југославији третирају као непријатељску емиграцију?

- Истина је да Хиландар представља прву српску емиграцију, познату нашој историји. Али, ми Хиландарци нисмо емигранти у данашњем смислу, ни политички, ни економски. Онтолошки посматрано, ми смо хришћани, путници између два света. Чак је индијски обласни кнез Акбар дао да ше на улазу у његов двор напише његова интерпретација хришћанске антропологије: „Живот је овај један мост, пређи га — не прави кућу на њему!” Ето, такви какви смо, мислим да комунистичким властима не задајемо превише брига. А то што је УДБ-а неке наше посетиоце ислеђивала о нама, то јој ваљда иде у рок ревносне службе.

Што се мене тиче, не осећам се емигрантом, а о комунистима ћу увек рећи оно што мислим — ненародном борбом су нанели непроцењиву штету нашем народу. А онда су од те исте борбе, као од неког „моралног капитала”, живели и живе до данашњег дана, на све даљу штету тог народа. Знам, мени је од њих приписивана нека политичка улога у Хиландару. Чак је направљен и покушај мог киднаповања! Ипак, после скоро четири деценије, те фаме је нестало. Сада ме неки званичници зову у посету. Ја, међутим, чекам позив „изнутра”. Све има своје време.

Дуга, бр 432/1990.

ЧУВАР КАРЕЈСКЕ ИСПОСНИЦЕ

НЕКАД ЈЕ БИЛО ВИШЕ ВЕРЕ

Много је келија у Кареји, у ближој и даљој околини, али Посница Светога Саве има посебно место, устав и углед. О подизању карејске поснице пишу оба Савина биографа.

Данашњи држилац поснице каже да је прост монах, свестан славе својих претходника и њихове ревности у држању правила,

Био је при крају обеда када сам покуцао на врата. Увео ме у трпезарију. „Донео сам вам банане”, кажџм. „Добро је појести једну после ручка” — рече.

- А ко вам је купио хлеб?

- Један мој земљак, Шапчанин. Запослио се код неког Грка, предузимача. Често дође код мене. Млад је. И оде, купи ми понешто. Занео се да заради паре, Међутим, свети оци не препоручују да се трчи за зарадом. Препоручују оно што и Спаситељ: молите се Богу да би сте се удостојили избећи многа и различита искушења која се догађају на овом свету. Апостол Јаков каже: „Тешко вама који живите на земљи и на мору, јер ђаво сиђе к вама и врло се расрди знајући да времена мало има.”

Пред храмовну славу овог светог места, светог Саву Освећеног, 18. децембра по новом календару, биће пет година како је отац Симеон у посници. Пре тога је био тринаест година у цркви и исто толико у винограду. Питам оца Симеона да ли је добровољно у посници или је на други начин оставио братију.

- Испало је изненадно. Нити сам се ја надао нити се игуман томе надао. Наш свети игуман се осетио пониженим што сам отишао код другог духовника да се исповедим, а дужан сам био да ме он исповеди. Тренутно није био у цркви када сам га тражио ради исповести, јер је требало да се причестим. Пошто га нисам нашао дошла је препорука да се могу исповедити код другог духовника. После десет дана срели смо се у авлији. Игуман ме је корио говорећи: „Какво је то лукавство? Кад нисам у цркви ти се исповедаш код другог духовника”. Ја сам одговорио: „Тражло сам вас и нисам вас нашао у цркви. На предлог

епитропа да могу да се исповедим код другог свештеника тако сам и поступио”. Он је са претњом рекао: „Казнићу те тако што те шаљем у Кареју”. Тада сам одговорио: „Ако идем у Кареју и будем видео да могу да одговорим дужностима које је прописао свети Сава, нећу се вратити”. И додао сам: „Али, ја не могу сам”. Игуман се изненадио мојим речима и са радошћу подигао руке: „Нека је благословено. Послаћу ти помоћилка”.

Док седим с оцем Симеоном, уз кафу и манастирску ракију, не престајем да мислим да је на овом месту пре осам стотина година, „од свих последњи, Сава грешни”, како се потписао испод Карејског устава, службу Богу чинио. Старац је после ручка чистио орахе за славско жито.

- Оно што је за мене најважније било још из првих дана, када сам из Енглеске дошао у Хиландар, јесте да сам прочитао упутство монасима од светог Саве Освећеног, коме је и ова црква посвећена, да се као млад монах трудим да држим послушање. Свети Сава Освећени похваљује сваког који се труди и са љубављу, а не да му буде тешко, већ радост што је монах и што је у манастиру, сваку службу и свако послушање чини, и према манастиру и према браћији. Свети Сава Српски се и овде и тамо, у Хиландару, подвизавао. Данашњи монаси мисле да је наступило време за неко друго и другачије монаштво. Монаштво је увек било исто, само је некад било више вере, Сада се људи ослањају на разум, истражују како би лакше живели. Међутим, ништа није лако. У сваком човеку постоји борба. Код којих не постоји борба они су већма савладани и сва брига им је за телесне потребе. Они који желе да се приближе Богу, виде увек нове препреке и сметње да се подигну од земље, да му се приближц, да се сједине с њим. И уколико се трудимо утолико нам Бог помаже.

Као дете сам желео да будем монах

Занимало ме је да ли је отац Симеон и раније желео да као монах служи у Савиној посници. „Све је то Божја промисао”, каже. „Нисам тражио ово послушање, али када сам био млад хтео сам да дођем овде. Био је у то време један старац у келији као ово ја сада. Звао се Хикитор. Желео је да ме замонаши. У управи су то знали и нису ми дозволили,

јер би онда отишао с њим. Остао сам тако у Хиландару, да будем помоћник попу Алексију у цркви. Заједно смо служили две и по године. После се размимошао у сабору са неким старцима и прешао у руски манастир. Још је тамо, већ је превалио осамдесету.” Показује ми фотографију оца Алексија, коју му је донео један руски калуђер.

- Желели су да ме поставе за чредника. Помислио сам да нисам томе дорастао и нисам се примио те дужности. Служити литургију није обично послушање. То не зна и не може свако, а мисле то је као и сваки други посао.

- Поменули сте да је ваш долазак овде Божја промисао, да су вам помогли свети Сава и свети Симеон да уопште дођете у Хиландар.

- Још као дете сам желео да будем монах. Први пут сам тражио да ме родитељи пусте у монашку школу. Било ми је једанаест година. Читао сам неку књигу о светом Сави и рекао оцу — када је он могао да буде монах из тако високог рода могу и ја. Узео ми је књигу говорећи да то није за мене. Други пут сам тражио да ме пусти у манастир у седамнаестој. Отац почне да ме наговара да се женим. Тада се присетих да сам још у школи желео да будем монах. Одбијем женидбу. У селу су биле четири девојке које су имале мираз. Каже ако нећеш ниједну од њих, ево ти једна која има дукате. Двадесет дуката. Тада је један дукат у Лозници вредео 200 динара. Одбио сам и дукатарку. Хоћу у војску, кажем. Мислио сам, кад будем пунолетан не може да ме спречава. Имао је још пет синова и могао је да ме пусти. Народ је те 1941. био збуњен, И међу најписменијима је владала збуњеност.

- Поменули сте свете ктиторе? У чему се огледала њихова помоћ?

- Живео сам после Другог светског рата у Енглеској, куда сам стигао после две и по године потуцања по логорима. Провео сам једну зиму у Италији, под шатором, без ватре. Дођу енглески официри, да нас обиђу. Онда се неки од наших чуде зашто нас држе у заробљеништву кад никада нисмо били против њих. Они одговарају: „Ви нисте били против Енглеза, али сте били против нашег пријатеља Тита и зато сте ту”. У Еболију није било снега, али је било хладно. Коначно, добијемо да смо „европејска расељена лица” и понуде нам посао у Енглеској. Радио сам код неког газде у башти. Онда у америчком „Србобрану“ прочитам напис владике Николаја да Хиландару требају монаси а не

долари. И када сам се одазвао оном унутрашњем позиву да одем у Хиландар било је много препрека да тај позив и извршим. Отац Арсеније, сада великосхимник Агатон, и ја чекали смо папире да одемо на Атос више од четири године. Умало нисам кренуо за Бразилију, кад једног дана усним нашег месног пароха. Каже ми у сну: „Бори се док не пођете, и бићете пошљувани”, Била је недеља, дан посвећен светом Симеону Мироточивом. Када смо добили папире, заиста су нам се почели изругивати. За Агатона су говорили да није неке физичке снаге и нека иде, а за мене да ме на сваки начин треба спречити у мом науку. Говорили су: „Има кичму”. Разуме се, могао сам да купим кућу, да имам аутомобил, породицу. И у Енглеској су хтели да ме ожене, Енглескињом. Ја у Енглеској нисам видео такве девојке какве смо ми имали у селима. Али, бд Бога је то. После две године од доласка у наш свети манастир сазнао сам од једног сабрата да је тадашњи министар спољни Југославије тражио приликом посете Атине да Грци не примају људе из емиграције за Хиландар. Говорио је домаћинима да ће их слати из земље. Не знам због чега је то рекао. Није му ишло у рачун. Старци су знали за предлог грчкој влади и манастиру да не примају људе из иностранства (емиграције), али су се радовали нашем доласку, Причали су им да смо се ми борили на супротној страни, а не за народ. Ми смо се одржали у таквим искушењима.

Ништа у животу није важније од молитве

Долазећи у Хиландар преко Француске и Италије, бродом до Пиреја, и даље возом до Солуна, затекао је прашњав пут према Халкидики и бројно братство у манастиру. Био је јак као роб, и млад, и никаквог се посла није либио. Имао је тридесетпет година кад се замонашио. Био је и остао аргат, који је мало угађао души. И братији је требала радна снага, вели. Откако је у манастиру само је једном отишао у велики град (Солун), због операције простате (тада га једини пут у животу помиловала женска рука болничке сестре), једном у оближње село (Јерисос) због зубобоље и свега неколико пута до Кареје, док пре пет година није стигао у посницу Светога Саве. Никада ни је имао жељу да се врати у земљу. Са браћом се не дописује.

- Хтео сам у једном плсму да брати пошаљем псалам 81. од 8 до 16

стиха. Ако нам је Бог дао разума да помоћи разума дођемо у везу с Богом, ми стално угађамо осећањима и жељи нашој и он нас одводе од воље Божје. А воља Божја је изречена у Старом завету. Ово сам чу још у Италији, у Еболију, као заробљени: „кад би народ мој слушао мене, и синови Израилџови ходили путевима мојим!” Када би се поново приближили цркви, држали постови, причешћивали...

Од како је у посници старац Симеон оде само до пекаре и продавнице. И то не сваког дана. Питамо га зар никад не пожели да оде у Дафни (пристаниште на западој страни Атоса).

Узвраћа питањем: „Шта ћу тамо? Шта имам да видим и чујем тамо?”

- Ни у Патерици нисте били? - Јуче сам поново био тамо - Старац Трифун ми показао Савин штап.

- Чуо сам да је лепа. Никада нисам био. Долази код мене један монах Швајцарац, интересује се за ту келију. То је наша, хиландарска келија.

Реч по реч, стигнемо до молитве. Јо ан Лествичник на једном месту вели: „Ако је доживео лепоту молитве, бежаће осуди као дивља звер”.

- Ништа у животу није важније од молитве — каже старац.

Питамо колико људи преко године наврати у келију. Старац вели да су Грци бројнији од Срба. Долазе Руси, Румуни, и други православни. Распитују се да виде икону Пресвете Богородице Млекопитатељнице, да виде неразумног монаха Симеона, који је оставио велики посао у манастиру, дошао да овде прави толика метанија, који је оставио виноград да би био у келији.

- Човек може духовно живети Африци и у Аустралији, ако се држи он што је прописано. Света Гора сама по себи је најбоље место за монахе, изабрано од стране Пресвете Богородице и под њеном је заштитом, доказује се да је најбље, а ни она није без искушења — каже старац, чији је поглед усмерен према оном што се не види, што је вечно.

Дуга, бр 448/1991.

ПИСМА ОЦУ МИТРОФАНУ

ИЗ ХИЛАНДАРСКЕ „КЊИГЕ УТИСАКА”

МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ

Наш поносе, наша славо стара, И потсећај децу Домовине,
Историје српске дивни цвете, Да си и ти њиног срца део,
Задужбино српскијех владара, Немањића славе зрачни крине,
Блистај овде, у сред Горе Свете. С тобом стоји Српски народ цео!
Ж. Ст. сељак из Груже

Хиландар је Хиландар. Визија Србије на туђем тлу. Дело достојно неба.

Богу хвала и Светом Сави на оваквом дару.

М. Т.

Тек непосредан контакт са Хиландаром - тим светим извориштем Србиновим у прошлости - даје човеку убедљив одговор зашто је он ту своју мисију тако величанствено испунио.

Али мисија Хиландара и данас није престала. Напротив, она је актуелна за Српски род као и некада!

Зато Хиландар не сме да прерасте у легенду. Још мање да постане музеј.

Ј. В. Љ.

Тешко је речима изразити оно што осећамо на овом светом месту где се спајају векови и где се дотичу небо и земља. Пред иконом Пресвете Богородице Тројеручице трепти душа у страхопоштовању и срећи што се налази покрај извора кроз који у свет тече свемоћ тросунчаног Бога, али не спаљује већ лечи и спасава.

Пред гробом светог Симеона упијамо снагу његове моћне личности која је просијала земљи српској кроз њега, његова сина Саву, кроз славне Немањиће и плејаде богоносних људи и жена, чија се духовна светлост никад не гаси, већ осветљава пут роду нашем кроз векове.

Бити у Хиландару значи осетити да испод и изнад овог нашег живота има други, бољи, вреднији - вечни живот. То јасно читамо из очију и блажених ликова ових богоносних отаца...
др. Д. К.

Нека сваки Србин у овом тренутку националног искушења буде надахнут идејом слоге, љубави и братства, као што су били градиоци и чувари овог светог манастира.
М. У. адв.

Желим да сваки човек моје домовине буде испуњен онаквом љубављу према својој земљи, колико ове има у моме срцу у тренутцима сусрета са дивним Хиландаром.
М. Т. адв.

Збуњен сам, срећан и поносан. Враћам се надахнут овим духом и снагом, као и жељом да наставим овим путем.
др. А. М.

Хиландар, бр. 5

ИЗ ХИЛАНДАРСКЕ ПРЕПИСКЕ

Часни Оци,

Већ сам Вам писала какав је ефекат имала на мене Ваша Ускршња радио-порука, али ја лично нисам важна. Слушала. сам је са претпоставком како ће она да делује на завађено Српство овде.

Познавајући ову средину доста добро, а верујем да су Срби исти широм света, размишљаам какав тон и акценат из Хиландара би био најкориснији за Српство.

Пошто је наш највећи проблем то што већина нас уопште не познаје Свето Писмо, нити речи и мудрост Христову, па тако отуђени од извора. Истине, љубави и мудрости, множимо нерешиве проблеме, најхитније нам треба мисионарство, малтене, слично првом веку Хришћанства. Овакво просвећење је потребно и за старију као и за новију генерацију, а о скоро дошлим из Југославије и да не говорим. Мислим да о овоме не морам да Вас убеђујем јер и Ви сте негде рекли да „кад би се Срби изме рили Јеванђељем, тешко би се назвали Хришћанима”.

Када се са овом чињеницом суочимо, онда је излишно тражити од нас да имамо „слогу” и сличне врлине, јер је то благодат која мора да

има темеље. Осим тога, многи непрестано препоручују слогу, често баш они највећи ровари, тако да је и сам смисао те речи страдао.

Излишно је и грдити нас па набрајати разне наше грехове и грешке, јер ради нашег незнања, ми не бивамо побуђени да се поспемо пепелом по глави, него се хватамо у коштац са нашим Хиландаром, па се тиме постиже само још једна свађа више. Уосталом, негативности имамо толико много да ако им појединачно поовећујемо времена, неће остати времена за позитивности.

Срби као већина осталих људи, дивно реагирају на благу реч. То још нисмо изгубили, гарантујем Вам. Нема шта се не може постићи са нама кроз лепу и благу реч. Ово не могу довољно да Вам нагласим колико је важно.

Знам, није увек лако бити благ и бирати само лепе речи када Вас ми стално љутимо с нашим незнањем. Потребна је велика љубав и огромно стрпљење док се тама незнања не пробије и упали прва свећа, која би била нада и темељ за боље данас и још боље сутра.

Лист „Хиландар” Вам је дивно дело, нарочито чланци искључиво духовне садржине. Ту се неће наћи ни један Србин да опонира. Али текстови као на пример, „био би Герман Вишински, кад би Срби били Пољаци”, то већ спада у тенденциозно лично мишљење па као такво изазива супротност, као на пример што сам већ чула: „Кад би Герман био Вишински и као он поднео све муке за веру, Срби би били Пољаци”. Обзиром да припадам слободној српској цркви, чини ми се да ово задње има више мудрости, али се сетим да сва наша земаљска мудрост је лудост пред Господом. Боље је да се држимо Светог Писма а што мање да се надмудрујемо. У ствари то нам је једини спас.

Извињавам се ако сувише себи дозвољавам. Чиним ово у нади да ће бити корисно да знате како Ваше речи делују и шта се може очекивати.

+ + +

Шта рећи и как.о коментарисати ове мудре речи једне српске мајке која живи далеко од свога Рода, под туђим небом, и пати од српске неслоге у којој одрастају њена рођена деца. Прва мисао и покрет срца воде нас пред Господа са дубоком захвалношћу што не оставља без свога просвећења српске душе и онда кад ми, у свом „незнању”, како

она каже, помрачујемо своје дане неслогом, и ојађујемо наш живот непомирљивошћу.

Духовне кризе су увек те које у људском друштву доводе до ненормалних стања и односа, и често је тад слабијем полу, женама дато - да боље виде и јасније схвате те кризе и излазе из њих. Нису ли жене онда на Голготи остале Христу (Истини нашег живота) верније од људи?!

Нека би дао Бог да се горње речи, те праве светосавске речи, изговорене из слободног срца и чисте савести, без предрасуда и личне наклоности, и надахнуте спасоносном љубављу, - да се оне прихвате на исти начин са обе стране српског раскола у диаспори, јер одговорност -за неслогу пред Богом и историјом, на обе стране пада. Не каже ли српска пословична мудрост, да: „нема свађе без двојице”. Ако је некад једна страна била крива за раскол што га је направила, онда су данас сигурно обе стране криве што он ево већ 18 година траје, са свим својим трагичним последицама и на верском и националном плану.

Јеванђелска истина да се „дрво по плодовима познаје” (Мат.12,33), показује нам да су до раскола могли да доведу само негативни људи (са обе стране). По тој истој јеванђелској истини, и до слоге могу Српство да доведу само позитивни људи (опет са обе стране). Они, који Истином живе, јер: „Истина ће вас избавити” (Јов. 8, 32) - од неслоге и сваке друге заблуде. А истину, моралну истину (не људску „истику” око које се обе стране већ две деценије препиру), - могу да виде само морално чисте личности, као што је ова наша врла Српкиња, која нам даде повода да напишемо ове редове.

Ми се захваљујемо нашој српској сестри на речима нама упућеним. Свака примедба у смирењу учињена, морално је обавезна за страну којој се упућује.

Ко данас осећа бол у судбини српског рода, он непрестано тражи начина да му помогне. И ако појединци (с обе стране) - као ова Српкиња - буду имали храбрости да то јавно чине, онда ће се они на тај начин међусобно упознавати и допуњавати: примедбама, саветима, сутестијама, и тако остваривати заједничку мисао и уједињавати своје градиличке снаге. Они ће тако временом постаћи апостоли добре воље међу Србима, и носиоци српске слоге. Са њима ће почети ново српско СУТРА.

Господе и Свети Саво, помозите нам у томе.

+++

“... Ми смо се тако уплели у здвокатске мреже да смо сасвим парализовани. Нађемо средства да њима плаћамо милионе, а немамо својмолитвеник већ нам га други продају. Зз неких 20 година не верујем да су три Епархије заједно издале више од две књиге. Судимо се о имања - јер никакав суд не може бити надлежан за ВЕРУ - загубимо и образ и душе. Утолико је важније што ви тамо бдите и шаљете нам духовну храну...”

+++

У СЛУЖБИ МИСИОНАРСТВА

Уз помоћ Господњу, Богородице „Тројеручице” и наших Ктитора Хиландарских, почели смо са подлистком „Хиландара” чију насловну страницу првог броја овде објављујемо.

Како ће овај подлистак имати увек као уводно штиво - упутства за молитву, то ће та рубрика на даље у „Хиландару” да престане.

Молимо читаоце који и подлистак желе да примају и да га даље шире, да се јаве са требовањем на адресу нашег манастира (на корицама листа).

Хиландар, бр. 5/1981.

ИЗ ХИЛАНДАРСКЕ ПРЕПИСКЕ

“Драга браћо и Очеви,

Необично ме радује што сте указали могућност овим ходочасницима из Мачве да посете то древно место и светињу у коме се одувек најчистије живило. Многи су Срби у жељама били, живели и изумрли а нису дочекали да виде телесним очима то свето место. А ево хвала Богу доживљавају појединци да дођу код вас да Вас виде и пренесу поздрав од нас који овде остајемо. Пожелевши Вам свако добро и сваку срећу од Господа. А овим ходочасницима срећан пут и на једну и на другу страну.

Ја Вас из свег срца и све душе поздрављам као мали непознат и ништаван пред Вама. И молим, а бићу захвалан ако би неко од Вас хтео да ми на ово одговори, писаћу му поново.

Још Вас једном молим, немојте ме презрети, помолите се Богу за ме и за потомство моје и да благослови Бог дане живота мога и моји потомака. Од којих по једном од синова и шаљем ово писмо.

Ја Вас молим примите мој исказ љубави за све Вас. Уз поздрав и поштовање свих Вас који живите у тој древној обитељи светог Хилендара. Још би поздравио и сву браћу и очеве који живе у Светој Гори...

Оци, браћо, Ви из Свете Горе
Ви сте за нас то духовно море.
Где је наша та духовна вода
Свети оци, од српскога рода.
Ту се Господ најчистије слави,
Слава Богу и Светоме Сави.
Упито би, јел сте мени мили
Бил се заме Богу помолили.

Ја Вас молим као мањи веће
Ви сте за нас то духовно цвеће.
Ви сте заме ко цветови бели
Са молитвом помозите мени.
Ви сте увек на духовној стражи
Зато моја душа Вас и тражи.
Молим Бога и Хилендар свети
Да се мене Богомајка сети.

Да се сети и Сина замоли
Да од греха спасе ко Га моли.
Хвала Богу на овоме дару
Поздрав шаљем Светом Хилендару.”

+++

“Пишем Вам рањене душе која даноноћно крвари како за Косовом тако и за паљевином наше Светиње. Око мене, изузев мало појединаца, мртве српске душе. Мени је 76 година. Осећам као да сам овде на опелу Срба и Србије. А то је више него тешко. По мом расположењу мени би на Зејтилинику било једино место пребивалишта. Данас светосавски Срби заменише целу прошлост белом техником и новцем. Лично мислим да треба још велика искушења да прођемо док се народ отрезни. Данас, после свега, још увек изгледа као да су дрогирани, нарочито омладина. Но Бог велики даће да се са неба радујем васкрсењу наше земље. Богу је све могуће. Прилажем овај дијамантски крст Хилендарској Мајци Божјој. Све вредности без Христа истумбане

су. Како каже мили Господ: 'Аспидин род изгони се молитвом и постом!'"

Хиландар, бр. 6/1982.

“...Тек што сам прочитала Ваше писмо, схватила сам који значајима тај медаљон који сте ми послали. Мислим да треба да Вам испричам мој проживљај у вези са тиме. Било је то прије неколико година. Живјела сам неку врсту преиспитивања, заправо продубљавања свог властитог идентитета и свог 'свјетоназора'. Већ од раније волила сам онај завршетак литургије када свештеник пред дверима спомиње наше светитеље. Тада се чују и ријечи 'Симеона Мироточиваго'. Увијек сам баш тај дио некако посебно доживљавала. Каткад радосно, каткад носталгично. Једне вечери, било нас је више у мојој кући, међу њима и оних који су се сасвим удаљили од цркве. Водио се озбиљан разговор баш о смислу живота. У једном часу ја сам узвикнула дословце овако: 'Не могу живјети без 'Симеона Мироточиваго'. Разумљиво је да сам тиме хтјела рећи да имам животну оријентацију, да ми јест живот осмишљен, али и то да ми се све поновно потврдило и у тој фази 'преиспитивања', односно продубљивања. Међутим, била сам и сама изненађена да сам тај велики садржај изразила баш тим ријечима. Било ми је угодно, на неки начин сам била одушевљена том фор мулацијом, изненадном, а тако садржајном, и одједном ми је Светац постао још ближи. Оног дана када сам дакле из Вашег писма сазнала да је на послатом ми сребрном медаљону лик светог 'Симеона Мироточиваго', настала је права свечаност у мојој свидести и срцу. Извадила сам из библиотеке књигу 'Старе српске биографије' и изнова стала читати о Стефану Немањи, Светом Симеону. Онда сам узела нову Историју српског народа да видим како је обрађено вријеме Немањића. Кажем Вам, била је права свечаност у мојој кући и у мом срцу. Препознајем у свему овом дубоки садржај и поруку. Можја би неко рекао да сам сентиментална, али то би било криво. Ради се о свијести без које је живот неосмишљен, па стога празан. Без те свијести ја не бих могла живдети. Да, заиста, 'не могу живјети без Симеона Мироточиваго!'"...

“...Могу Вам рећи без претеривања да се осећам јако осамљена баш као у разбојничкој пећини. Апсолутан распад човека и хришћанског у њему. Недавно сам прочитала предговор књизи „Креманско пророчанство” од веома интелигентног психијатра Др. В. Савића који каже: „Када нестане милостивост у човеку, љубав у цркви, закон у земљи, то је пакао, прави пакао”. Е у томе смо! Остају нам само молитве, молитве.

Бити сам пред Богом веома је тешко и опасно. После Аве Ј. духовног оца немам. Мојих најтежих 35 година био ми је духовни отац и брат у Христу. Недостаје ми исповест помисли... Са младима... не могу рећи да имам духовног контакта, а и немају времена за нас старе. Ушао је немир и у манастире и у калуђерски ред. Све ми личи на времена „златног телета”. Зидāju се зидине голе, не знам шта мисле о људским душама!!

Хиландар, бр. 11

“...Ако имате поучне књиге за прсте душе ви ми пошаљите што пре јер душа ми тражи спасење и велика жеђ ме пече за спасење. Ја хвалим Господа Бога кад ми је открио вашу адресу да би преко вас и светог листа да се спасе моја душа. Ја све тајно од мужа купим књиге и у манастире идем кад сам била код куће без њега (раде у Немачкод) ја сам ишла у манастир Покров свете Богородице, а онда сам чула духовне песме па сам замолила једног свештеника да ми прода духовну лиру а он није имао за продају већ обећао ми да ми препише пар духовних песама и тако је и било и ја се реши да их научим напамет дивне песмице и да целог дана певам у срцу и ја сам научила девет песмица. А после кад доби вашу адресу ви ми посласте милу бројаницу па сада преко целог дана говорим молитву Исусу Христу али опет имам сметњу устима говорим а ум ми отидне много далеко од молитве мила браћо помогните ми... Док читам домаћу молитву а мој слаби ум одлази од мене нити ја знам шта је страх Божји па стално мислим да вам се пожалим да би добила помоћ и поуке од вас...”

+++

“...Хтела би да причам о духовном животу јер много волим да слушам и читам о светом Исусу Христу и мајке Богородице и не могу

да вам опишем како је у мом срцу кад чујем да ми неко прича о духовном животу или да књигу читам мене сузе од радости иду на очи. Драга браћо да станујем са С.Љ. која се са вама дописује и она ми много помогла у мојој слабости давала ми књиге ваше па сам читала и видела шта ваља а шта неваља, пуно јој хвала што ми је помогла у духовном животу. Драга браћо ви знате какве молитве све треба да се читају те ми пошаљите и свето Јеванђеље немам и мали молитвеник. Молим ве браћо ја сам почетник помогните ми.”

+++

“...Уопште, почињем да губим наду да ико сем Господа може нешто учинити да се Срби сложе, није само раскол наша рана, већ су и многе друге ту. Кудгод се окренем пустош и јад. Људско славољубље и наша тотална недуховност нас убише. Код нас се славе и величају вођи раздора а осуђују се они који макар покушавају да слогу остваре. Ако нам Господ не помогне - а не знам зашто би нам помогао кад све радимо против Његове воље - нема нам спаса.”

+++

“...Српском народу никад није била потребнија истина него данас, а ми овде у нашим листовима немамо те истине. Шаљем исечак са чланком српског свештеника Терзића. Многи млади људи, који су рођени после рата, збуњени су сличним чланцима. Збуњени су и људи који су рођени пре рата и који се сећају шта је било и како је било. Но овдашњи уредници и разни Т-ћи због свог благостања, пишу оно што неком одговара и тако обмањују и ово мало Срба што је остало. Никад досад, драги моји оци, није ми се стање код нас учинило лошије, али у исто време да сам добио толико јаку веру и наду и више сам него убеђен да ће добри Бог помоћи и да ће Срби изаћи из духовне пустиње...”

+++

“...Наш народ као да је хипнотисан, постао је апатичан и штогод коме предложите, само одговарају „неће успети”, „неће помоћи” или слично. Нико нема воље да предузме неку акцију.

Немодте ме погрешно разумети, да мислим да сам добра, а други лоши. Ја само имам снаге за акције што многи немају, а не кажем да радим све што треба. Мени се чини да је наше свештенство криво, јер су они апатични више него народ. Човек добије утисак да већи део њих

уопште не верује у Бога; бар тако остављају утисак на народ. Проповеди у црквама су испод сваке критике. Свет је данас образован и тражи да се говори на вишем интелектуалном нивоу. Ако свештеник дође да свети водицу у кућу, по моме мишљењу би требало да пита укућане што их не виђа у цркви и што децу не шаљу на веронауку. Они то углавном не раде. Имамо утисак као да им тешко пада што уопште долазе. Не кажем да нема добрих свештеника, али су ретки. Мислим, не само да, да они све што раде, чине само ради своје егзистенције. Њима нико не забрањује активнији црквени рад са својим верницима, који не би био уперен директно против државе. Годинама су врхови црквени знали шта се дешава на Косову и никад о томе нису у штампи обавештавали. Они никад нису од државе тражили бар 15 минута на телевизији или радију, макар и да их одбију, али требали су тражити, па би у том случају могли народ о много чему да обавештавају. Ево сад, за нову зграду Теолошког факултета у 'Православљу' су објави-и да ће уписати као приложнике разних категорија ако приложе износе од 2-50 милиона. Мало људи чита 'Православље' јер свештеници не рекламирају овај лист баш много. Да сам на њиховом месту ја бих условила свакој кући која прима свештеника да узима овај црквени лист. Да се вратим на нову зграду Теолошког факултета: много света нема појма да ће се зграда подизати. Нигде нема црквене пропаганде, а поготову нема на селу. Боље би Цркви било да је од милион Срба-верника прикупила по парохијама по 10 старих хиљада и могла је сабрати 10 милијарди. Овако очекиваних 2-50 милиона по особи, тешко ће добити.

Опростите оци, за ово велико писмо, што се грешим и осуђујем, јер нисам позвана за црквене послове. Мени је само жао што је овако и волела бих да се промени на боље, а верујте да би могло, само да Црква покрене акцију. Омладина је много заинтересована за религију, а Црква пасивна. Прошле године је толико младих било у цркви у Нишу на Ускрс, да су и државне новине писале о томе. Црква то није искористила. Да сам ја била свештено лице, објавила бих одмах после службе да ми је мило што видим омладину у тако великом броју и рекла бих да због Божје службе не могу сада да им поклоним пажњу, него бих им заказала да дођу неки други дан у цркву, макар и радни, да са њима поразговарам. Не може се са двадесетогодишњим човеком који не зна

ништа о нашој вери, разговарати само преко литургије. Њему треба прићи као незнабошцу и почети из почетка.

Молим Вас, још једном, да ми опростите на свему. Чула сам од мог покојног оца да наша Црква још од пре овог рата не брине о народу. Ко зна кад је то почело. Скоро сам чула оца Амфилохија Радовића на предавању у сали Патријаршије, где је између осталог рекао, да је наш свет морао раније видети раскорак између речи и дела у Цркви, када је одавно тако масовно отпао. Могу још да вам кажем, да ме је ова акција вашег Манастира за помоћ младим теолозима много обрадовала и дала ми наду на боља времена за наш народ. Учинићу све што могу да је рекламирам међу познаницима који о њој не знају...”

+++

“...Мислим да је добро писати нешто више о општем стању у Светој Гори, о јачању православља код младих школованих Грка, о грчким манастирима и њиховим духовницима, о преобраћеницима из других конфесија или атеизма. Наш свет овде мора да пробуди у себи најпре чежњу, затим осећање, а онда и убеђеност шта за њега значи православље, као прошлост, садашњост и будућност. У овом буђењу за Истину православља и, уопште хришћанства, чине вредне напоре многи истински просвећени и пробуђени људи и код нас. Када иста порука дође од вас, хиландараца, она добија онда и посебну тежину.

Нисам лично без наде за наш народ. Ипак не мислим да је могуће остварити, а мислим да није ни пожељно очекивати, било какав шири покрет у масама који би ишао на распрострањење православних идеја. Хришћанство, уосталом, када добро погледамо историју, и није демократска религија. Нема нити је било хришћанских народа, једва да има и таквих породица, само појединац је носилац Христа и то појединац који Га је доживео. Нисам усамљен у оваквом погледу. Неколико сјадних руских мислилаца с почетка овог века исто су мислили. Нека имамо, драги мој оче, само неколико стотина (и то је много речено) убеђених хришћана тамо међу вама и овде међу нама, биће довољно за засејавање семена. Када ће израсти, није наше да процењујемо и нестрпљиво очекујемо. Помажите нам с Христовом помоћи и даље, знаћемо да то ценимо, а плодове препустимо Богу...”

Хиландар, бр. 12.

Ова рубрика узима све више места у нашем листу. Због ограниченог простора у њему, ми смо принуђени да по разним темама те наше преписке, дадемо само по 1-2 извода. И поред тога, на ових пар страна се стиче врло импресивна слика о српском животу и проблемима данас. Та искрена реч нашег народа о себи самом, има велики значај за његово самопознање. Из тог самопознања лако изниче покајање, а из овога - преображај, - оно, што се дјанас тако и толико очигледно дешава у Русији, а о чему се на страницама *Хиландара* редовно сведочи и жели да истакне као пример и путоказ.

Нека би ова рубрика спонтаности, та панорама српске духовне стварности, покренула све наше читаоце на дубинска размишљања о своме народу и о себи самима: да се српски живот очисти, просвети и осмисли. Да сваки Србин у томе од себе почне.

+++

“(...) Много сам се обрадовала ПОЗИВУ НА РАДОСНУ ЖРТВУ. Неизмерна хвала вама Хиландарцима и за овај изванредан подухват и помоћ своме народу. Радуже ме да сте већ одабрали неколико младих теолога којима настојите обезбедити материјалне услове живота да би сво своје време и сву своју снагу посветили учењу и сабраној молитви. Одлучила сам зато да помогнем њихово школовање износом од два милиона ст. динара, толико за ову 1984. могу одвојити...”

+++

“(...) Нас двојица радимо за Хиландар као и увек, нисмо се заморили, мада често ударамо главом у безбожни зид наших Срба. Посета у цркви је знатно боља, али, бар мени се тако чини, то је више заслуга Шиптара него Срба. Инат, а не духовност! Све више долазим до закључка, да су такозване Т-генерације коначно изгубљене у свом јадном и бедном материјализму. У Србији, а и овде, омладина је пресиђена празном идеологијом земаљског рада и почиње да тражи пут молитве, често налазећи и странпутице, али тражи пут спасења. А Т-генерације играју сулудо ђаволско коло празне сујете. Највећи део мојих пацијената су омладинци; пре десетак година су ми се још смејали кад сам их питао о њиховом ставу према Богу; данас они сами желе и траже да говорим са њима о молитви, о Богу, о религији у ширем смислу. Виде духовну празнину својих родитеља и њиховог

света, хоће нешто трајније, више, духовније. Клатно историје креће се у другом правцу, а наш живот је исувише кратак; остаје нам само нада и наша снага да потпомогнемо то клатно историје. Моји пријатељи у Београду раде то исто, сваки у своме кругу кретања...”

+++

“(...) Опростите што Вам одузимам драгоцену светогорску време, али то чиним зато што верујем да сте кадри да разумете и да помогнете грешницима, односно људима чија нада почива у Христу. Чујте моју кратку исповест: До пре осам година био сам безбожник - човек који је узимао све што му живот пружа, јер су нас тако учили богови овога света, који ће вечно умирати у паклу. По милости Божјој једног сам се дана срео са мојим рођаком који је некако веровао у Бога. У нашем су друштву били још један теолог и један образовани мирјанин. Водили смо разговор у коме су они потврдили моје тадашње схватање да су религиозни људи незналице и назадни. Тако сам мислио јер сам себе сматрао свезналицом и напредним, прогресивним резолуционаром, човеком XX столећа. На крају те дискусије добио сам од теолога једну од њихових 'попских' књига. Пре спавања прочитао сам једну страницу те књиге. Признајем да ништа нисам разумео. Сутрадан пошто сам се пробудио из сна осећао сам као да нисам ја. Видео сам новог човека у мени. Био сам на тајанствен начин испуњен вером, надом и љубављу. Као да нисам живео да, већ подобно речима апостола Павла - Христос у мени.

Отишао сам код поменутог рођака и потражио му крст да бих га носио на мојим грешним грудима. Он је био изненађен мојом наглom променом... Дао ми је крст кога сам непрестано носио о врату. Чудили су се моди родитељи и сви они који су ме познавали од раније. То је била моја прва духовна метаморфоза. Почео сам да посећујем богослужења и да читам побожну и животодавну 'попску' литературу. Молио сам се и грешно, алл нисам био без Бога. Падао сам али ме је Господ подизао.

После три године Божја свељубав ми је даровала још један јак духовни препорођај. Био сам опијен Божанском љубављу и радост је захватила моје биће због чега је оно чудесно узростало по мери Христовој. Схватио сам да је вера Христова животодавна храна и

екстатични напитак. Човек који се Христом опија бива неспособан за зло, за разарање себе и свега што је Бог створио. Нисам могао одолети тој Љубави Сладчадшега јер сам по Његовој милости био неспособан да продужим стару песму. Исписао сам се са Туристичког факултета и уписао сам се на Теолошки чију науку оваплоћујем својим животом. Одрицао сам се старога руха, и облачио нову Божјом руком изаткану хаљину. Свакако тада 'мнози востаха на мја' да ме одврате, али ко ми је могао напакостити кад је Господ мој Бог!

Чуо сам од моје мајке да се међу људима говорило о потреби да се сагради црква у нашем насељу, пошто су мештани почели да заборављају своје хришћанске обичаје. То ме је одмах покренуло да саградимо цркву (болницу) где ће свемоћни Лекар видати огреховљене и напаћене душе наше, где ће Добри Пастир напасати своје стадо.

Пронашао сам те људе и полако смо почели да се договарамо о изградњи. Оформили смо иницијативни одбор за изградњу цркве који је почео да се стара о припремним стварима. Имали смо проблеме, а и сада их имамо, али и поред тога ми смо поставили црквене темеље. Набавили смо и извесну количину бигор камена којим ће црква бити зидана у византијском стилу. Новчана средства сакупљамо од побожних људи нашег насеља и ван њега. То не иде лако јер и Ви знате да је код нас забрањено сакупљање добровољног прилога по кућама за религиозне сврхе. Али, ко се узда у Господа...”

+++

“(...) Ми смо данас опседнути многим пороцима... Не видимо ни друге ни себе, ни своју душу која се склонила у један кутак нашег бића. У помањкању верске и националне свести, ми смо као стари Израил кад се одрицао Господа, опкољени непријатељима са свих страна. У тој 'тами наших дана' како ви то лепо кажете, ова касета вашег тон-мисионарства долази нам као један зрачак светлости и наде...”

+++

“(...) Да, недавно сам и ја имао ту срећу да видим понешто од тога што Ви и Т. тако полетно описујете. Био сам недељу дана у Лењинграду, посетио неколико цркава, разговарао са људима и вратио се одушевљен. Када се у Николској саборној цркви певао Акатист, сузе се нису могле зауставити: око мене се молио просветљен и преображен

народ. А онда и дуге ноћне дискусије о поезиди, углавном религиозној. Свакодневне тешкоће материјалне природе се у разговорима међу тим људима готово и не помињу - то су теме недостојне разговора. Пошто је свима јасно да се на то не може утицати, живот се организује тако да се врти око оног главног. Живи се или молитвом и за молитву (жене у цркви), или стваралаштвом и за стваралаштво (Т-ни пријатељи песници). Али тешко онима који нису нашли ни једно ни друго. На улицама има тако много пијаних...”

+++

“(...) Рођена сам пре 51 годину у несрећној Лици, где ми је било никакво детињство, јер ми злотвори побише или огњем запалише целокупну породицу, само ради тога што су били Срби. Ја сам одрасла по домовима за ратну сирочад. Након моје пунолетности мене је нека огромна сила приволела да у то време потражим српску цркву у томе граду, ма да ме није имао ко учити вери и православљу, а што је надтужније. Бранили су нам посећивање цркве, а и кочили сваки пословни напредак. Али све ме то није поколебало, остала сам и даље верна својој цркви, научила сам основне молитве, почела да набављам религиозне књиге, проучавала сам правду и истину, а одбацила све оно што су ме они учили. Године 1955 одлазим у Београд где и даље учвршћујем своју веру одлазећи у наше Светиње. Али и тамо сагане нису дале мира, кочили су ме увек у вези стана. Требало се одрећи Бога и цркве па добити стан, но ја сам рађе остала са Богом и одрекла се дивног и вољеног Београда, те 1966. дођем овде у мени непознату и туђу земљу. Годинама је срце патило и плакало (а плаче и сад) за дивном Србијом и Београдом. Но, ови су ми дали посао и стан и хвала им. Ми имамо нашу цркву овде, али ја сам духовно више везана са нашом матичном црквом у Београду, тамо повремено шаљем и прилоге, тамо имам и свог духовног оца и мајку, који прислужују за моје упокојене, дају парастосе и пале свеће. А сад ћу имати и Вас у тод Светињи да се молите за моје здравље и покој напаћених душа мојих милих и драгих. Хвала вам за сваку молитвену реч коју изговорите за наш напаћени Српски народ...”

+++

“(...) Мислим да сам Вам још пре неколико година писао опширно

о нашем спору овамо са више детаља и о свим кобним последицама. Сматрам да сам имао пуно право да тако пишем, јер сам био својевремено добро упознат са целим спором, и пратио сам га са особитом пажњом пуних десет година. Увиђајући сву његову бесмисленост, трагедију и срамоту, а поврх тога -нажалост - себичност нашег духовног вођства, и увидевши да. томе нема лека, дигао сам руке од свега и бацио, што се. оно каже, „камен за собом”. На нашу велику жалост и свеопшту срамоту, овамо се не гледа на људе са линије Српства и Светосавља, него са линије црквене припадности. Овај грех пред Богом и нашим светим жртвама, и пред будућношћу Српства, плаћаће подједнако и они који зло проузроковаше и набацише га на леђа и на савест ни кривих ни дужних верника наше свете цркве, као и они који даваше материјални, административни, и морални подстицај било једној било другој страни у овом двадесетогодишњем самоуништењу и блаћењу Српства и његове велике прошлости. Сматрам да је немогуће поставити границу неодговорности у овоме до највиших врхова наше црквене хијерархије, јер да су врхови хтели, и да су показали имало познавања нашег менталитета овамо и овамошњих прилика (судова и др.), они су могли ово зло зауставити...”

+++

“(...) Прочитао сам у *Хиландару* бр.12 'Хиландарски разговор'. Нека Бог да да не буде трзавица. верујем да ће бити незадовољних и на једној и на другој страни. Људи тешко подносе истину. Једна страна самозадовољно ужива у својој 'победи' а друга, имам утисак, полако припрема терен да се 'из ината потурчи', односно да се утопи у такозвану православну цркву у Америци. Та такозвана црква прима све и разара већ постојеће парохије и цркве да би себе изградила. Постоје знаци који говоре да намигују на нашу 'одведену браћу и дају им на знање да ће тамо бити 'добро дошли'. Тако ће расцеп остати незалечен...”

+++

“(...) Веома ме радуде што улажете толико напора за спасење људских душа; Тако и треба. Јер народ је заронио у дубоку таму и сваким даном све више пада у пропаст. Треба му пружити руку и повести путем спасења. Указиваћу браћи колико могу да се обраћају

тод Светињи за духовну помоћ. Јер заиста на путу кроз таму потребна нам је чиста и права Хиландарска свећа да нас води кроз живот...”

Хиландар, бр. 13

(...) Јасеновац је био достојанствен, у озбиљности и тузи и нади. Уочи тих дана много сам била у молитви, али баш тако у духу вођена, да тај дан за присутне не буде само гледање у смрт, него и поглед на васкрслог Господа. Већ у суботу сам била тамо, па како је црква била отворена, а готово празна, могла сам клечећи да се молим у миру баш у том смислу, да се сутрадан свима присутнима манифестира сам Господ Исус Христос и окрене им поглед у вјечност где бораве душе наших убијених. Кад сам устала са кољена, стајале су иза мене неке госпође, па смо поразговарале. Слутила сам шта ће рећи, и тако је и било: баш те насилне смрти удаљиле су их од Бога. Једна од њих је плакала и рекла: изгубила сам јединца овјде. Онда сам одговорила: Немојте тако, немојмо дозволити да поред тога што смо изгубиле наше надближе, још и БОГА изгубимо. Молим Вас, не дозволите ту сотонску превару. Одмах сам им дала неке црквене књижице које је владика Симеон штампао за своју епархију, а оне су то заиста радо узеле. Тако је било и са неким другима. Касно увече, у седам сати, било је вечерње у присутности патријарха. Онда смо се морали вратити у 3. на преноћиште јер није било мјеста, а сутрадан опет у Јасеновац. Било је народа из цијеле земље. Неки Србијанци у народној ношњи са оним, нама свима драгим опанцима. Жене у босанској народној ношњи, један кршни Далматинац у далматинској. Игуман из Студенице, Режевића, Пиве, калуђерице из више манастира у Србији, а и Гомирја, овдде у Хрватској, на путу за Ридеку. Патријарх је говорио у правом хришћанском духу, што је непоновљиво у духовној снази, али и реалној озбиљности, што се самог мјеста тиче. Према просуђивању оних који се боље од мене разумеју, било је око 60.000 људи па навише. То мишљење ми је дао и један првоборац који сигурно неби нешто увеличавао на корист цркве. Народ је се дивно понашао. Поред мене неки су људи говорили: „Само да ми је видети Патријарха кад изиђе из цркве. Никад га нисам видио.” Други су, не могавши ући у цркву

палили воштанице са вањске стране олтара, тако да је ту и трава изгорела, па је остао као један црни вео у облику полукружнице. Један наш пријатељ из Београда, лекар по занимању, јавио је да ће доћи са једним од аутобуса, па да се покушамо наћи. Нисмо се нашли, толико је било свијета. Када сам га назвала у Београду и захвалила да је био (он наине није никог свог изгубио у јасеновачком паклу), одговорио је: па морао сам доћи, дужност ми је због вас који сте изгубили своје. А ако сте ви изгубили, изгубио сам и ја. - Послије Литургије, Амфилохије и Атанасије су ишли на спомен-подручје да код једне хумке одслуже парастос. Било нас је много са њима. И Антоније Исаковић и Матија Бећковић. То је био хисторијски догађај: Амфилохије се пењао на хумку и облијевао ју са вином у знаку крста, а послије Вјечнаја памјат, Атанасије је почео пјевати -ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ ИЗ МЕРТВИХ... Први пут од 1941. доживјела сам утјеху. Први пут. Пришла сам Атанасију да му захвалим, а он ми је рекао: „Срећан празник, сестро Бранка, празник Новомученика”. Била сам потрешена тиме, јер је заиста ВЈЕЧНОСТ била присутна.

+ + +

“(...) Драги српски монаси хиландарски, живим у туђој земљи, без домовине сам и без икога. Потичем из Србије, јадне Србије!

Одлазим овде у нашу цркву и тамо сам добила лист *Хиландар* у - коме сам прочитала о вашем школовању српских студената. Поред ваше касете коју сам купила у корист њих, послала сам на Ваш конто у Баден 1.000 марака за помоћ њима...

Отац ми је био српски учитељ и убијен је по рату без могућности да се брани, само зато што није био што и његове убице. Остала је мајка са четворо деце, сама, без средстава. Нико нам није отворио врата да види да ли смо живи. Кад смо уписали факултет, искључили су мене и мог брата као 'државне непријатеље', без права да се даље школујемо. Потуцали смо се, прогањали су нас безумном и безразложном мржњом. - Успело ми је некако да дођем у Немачку, одакле сам помагала моје код куће. - Сваки мој пут у Југославију обележен је потресима од којих се не могу да смирим по три месеца. Тамо је пустош и морално мртвило, тамо владају људи без милости. Српска

православна црква данас а и у прошлости, не зна да ради са народом. Томе је криво добрим делом и слабо образовано свештенство. Не сећам се да сам оних страшних дана 44-45 године, када се на нас спустила разуларена мржња људи без сваког срама и са моралном нискошћу, негде приметила цркву и свештенство. А ја желим да помогнем и поред тога, да би истина победила лажи. Из овог туђег света, где је мржња чак овде дошла за нама, ја Вас поздрављам православним поздравом - Помаже Бог!"

+ + +

“(...) Много сте ме обрадовали са ХИЛАНДАРОМ бр.12 и што сте у њему објавили мој цртеж Спасове воде. Нарочито је лепо што сте дали и ону песму испод њега. Како је она лепа! Можја је многи неће разумети, нити осетити и доживети ону прву строфу, како је да доживљавам, а она је прекрасна:

Небо камену на рамену спава,
Тишини биље дошло до појаса,
Звезде се топе на вечерњи трава...
Житије пише Божји раб из Раса.

Па овако је нешто могао да пише само Милан Ракић! Презадовољан сам данас, јер сам срећан да сам пре четврт века спасао Свету Тројицу од рушења по цену великих мука; срећан сам, јер ево доживљавам да ће њу, Спасову Воду, преко ХИЛАНДАРА видети хиљаде и хиљаде Срба широм земљине кугле. Неће они знати зашто ту 'небо на камену спава', ни зашто је 'тишини биље дошло до појаса', ни који је то Божји раб из Раса који пише житије, али ја сам срећан што сам то све осетио и открио оне фреске XIII века по којима се и дошло до тог 'раба из Раса'“

+ + +

“(...) Ја сам човек свега са 4 разреда основне школе па онда знате како је итд. Као што реко ја сам прочитао доста у том листу, све лепе ствари и то све оно што је баш у овоме времену и у овим приликама нама Србима надпотребније а то јест наша слога па да се сви уразумимо и отворимо наша срца и пружимо искрено брацке руке један другоме као што су учинили Милојко и Радован након што су слушали лепе поуке оца Михаила у Св. Хиландару. Отворите срца и Ви наши

Епископи и Свештеници и пружите Ваше световне руке један другоме и викните из свега гласа ЗА НАМА НАША ДУХОВНА ДЕЦО. Бог и Христос и Свети Саво биће са нама.”

+ + +

“(...) Свештенство је у многочему клонуло, као да вјерујемо или проповиједамо беспомоћног Бога, а не свемогућег, који од нас тражи МОЛИТВУ ВЈЕРЕ, тражи борбу духовну, а не свакодневну јадиковку: нема просторије за вјеронауку, па нема ни вјеронауке; таква су времена итд. Један је чак рекао: треба чекати боља времена. Тад став је опасна сатанска замка. Бољих времена неће бити, а осим тога, ми ћемо пред Богом одговарати за НАШЕ вријеме, а не за неко будуће.”

+++

“(...) Благодатно присуство нових богослова и учитеља Цркве Христове на Богословском факултету у Београду, изазвало је задњих година у њему снажан духовни преокрет у смислу Флоровскијевог поклича - „Ка Оцима” Покретачка енергија отачког богословља, предавана студентима од Отаца и професора Богословског факултета храни их благословеним соковима живота долазећих из безданих извора апостолске и отачке традиције. Богословски факултет се све више претвара у Едемски врт усред урбане пустиње града. Ту тече вода живота и пири животодавни ваздух Духа Светога. Ту васкрсава и помазује се радоснотворним елејем - хомоурбанус. И „окречени гроб” се испуњује Духом долазећи у сусрет са духовним житељима те богословствујуће куће. Дакле, не случајно Богословски факултет постаде носилац једног снажног духовног кретања међу младима у Београду. На почетку спорадично комуницирање младих и богато обдарених житеља града са професорима и студентима теологије, касниде се, под благодатним дејством светодуховских сила знатно проширило. Интензивним дружењем са новопришлим несебично се делио хлеб живота. Тако се рађао сабор младих и христоликих бића, која заквашена Христом, расту по мери пуноће Његове. Евангелски раширене мреже сад обогаћују све више сабор новим личностима жедним заједничарења у Христу. Услови града нису задовољавали у потпуности незасити апетит за пуним изразом саборнизованог живота. Родила се стога идеја, аутохтоно, унутар сабора младих - Манастир!

То је Богом даривано место и амбијент у коме се може остваривати хришћански идеал, да нам сав живот буде литургија а ми чиниоци вечног литургичког синаксиса. - Време одржавања је било резервисано за лето, пошто су учесници истога већином студенти Београдског универзитета, а њима је лето погодно време за то. Први покушај је направљен у Преображенском манастиру Трескавац код Прилепа 1982. За ову годину био нам је стављен на расположење манастир Велика Ремета.”

Хиландар, бр. 14/1984.

“(...) Искрено честитам и жарком љубављу пратим акцију коју сте покренули за стипендирање студената која је као насушни хлеб потребна, више сада него икада, јер жетва је велика а посленика мало. Ваљда је то сво време што пише у Светом Писму, да смо трећи позив: 'хроми, кљастии и слепи'. Не знам и ништа не смем рећи зашто је то тако и ко је за то крив. Могу рећи само то да су нам цркве празне, а деца удаљена и препуштена злу времену и непријатељу рода људског Сатани.”

+++

“(...) Тачно је да се млади људи овде буде за веру и да су цркве недељом, а нарочито манастир Ваведење у коме служе наши очеви са факултета све пунији. Има и увек нова крштења одраслих. Па ипак, рекао бих да је интересовање младих више упућено религији уопште, мање истинској вери. Не треб заборавити да паралелно са јачањем православља јачају и секте и не само секте, већ и проширено занимање за све облике источне езотерије. Долазе нам већ у Београд и зен-будисти да држе предавања која су врло добро посећена. Еклектицизам привлачи младе, а и велика толеранцида 'источњака', за разлику од секташа који су строги што некима и одговара у једној средини, па и времену које зна само за лажну толеранцију и попустљивост из немарности и неодговорности. Дакле, све у свему, много лутања, наравно и тражења, па и налажења.”

+++

“(...) Мој син Димитрије се много продуховио. Пости све постове, строго по типичу, среду и петак, и до скоро се причешћивао сваке

недеље. Сада, мислим, сваке друге. Срби му нису исправни и прави православци, и његова побожност тражи више усрдности и више строгости. Свој стан је начичкао иконама. Много чита и много је научио, тако да свој став добро и документовано брани. Придружио се Руској заграничној, тј. најправославнијим православцима, па се клања и метанише барабар са њима. Код њих се осећа као у својој кући. Код Срба би га сматрали да је мало шашав. Мени је у почетку такав изгледао, али сам после видео да се и доста Руса тако понаша. И увидео сам, да би тако требало сви православци да се понашају и живе. И вероватно, тако су некад и Срби живели.”

+++

“(...) Ја сам 'омладинац', 23 су ми године, али сам тек пре неколико месеци почео да се трудим колико-толико око живота хришћанског. Кроз свашта сам прошао тражећи смисао и срећу у животу, али ме милост Божја и поред свега није оставила. А требале су четири године да прођу од времена када сам први пут жмирнуо благодарећи светом лику оца Н. и несебичној Божјој љубави коју сам осетио у себи грешном. Тада нисам имао стрпљења и смирености да се ухватим у коштац са својим слабостима, неразумевањима околине и родитеља... Ипак, семе је заживело, па сам се Богу хвала, ове године на Крстовдан по први пут исповедио и причестио, тако да сада полако скидам копрену са очију срца... Време лутања и одсуство хришћанског васпитања у породици и током школовања окамене срце, тако да је тешко усрдно се молити и коров греха и лоших навика из корена избјигати. А поред тога треба на нов начин прићи девојци, објашњавати пријатељима, трпети гнев родитеља, ускладити живот у Христу са обавезама факултетским. Све је то за неискусног хришћанина велики изазов и често превелик залог. Јер, недостаје савет, па се често и лоше поступи, Бог нека прости и нек нас нахрани духовним благом, кроз Ваше савете и поуке, кроз благодатно присуство и сведочење наших Отаца овде, кроз младе српске христоносце к ди ће под вашим окриљем стасати... Из надискрениде жеље да се Ваше мисионарство што пре спасоносно одрази на садашње и долазеће генерације, прилагаћу Вам 1.000 дин. месечно (толико верујем да ћу моћи редовно да дајем). Тиме не бих хтео ништа да купим, јер Ваши су дарови без

цене. Мог Вас само замолити да ми бар повремено пошаљете Ваше речи живота и да молитвено помогнете Л., моју девојку, да свим срцем својим прими и прихв ти Господа и Спаса нашега, да нас заједно удостоји Свете Тајне брака и узорног живота хришћанског. - Н. и Н., неверујуће родитеље моје, да се покају и од духа нечастивог избаве. - М., баку моју, да у вери и здрављу поживи. - Д., мене, да ми подари Господ смирење, усрдно молитву и реч праву за ближње моде...”

+++

“(...) Веома сам тешко дошла до пута Истине, али сада хвалећи и славећи Господа свога, чини ми се да сам надсрећнија жена на свету. Живим где се много греши, где је свет обузет грехом. Велика су искушења. Борим се и полажем наду у Господа. Мислим на наш Хиландар и наше виђење и разговор. Благословили сте мог сина Бојана који је са том групом походио наш драги манастир у коме је наш Свети Сава поднео велику жртву за нас. Молите се драги оци нашем Учитељу Светом Сави, да он умоли Господа да ми кћи моју Љиљану и сина Бојана надахне духом истине и правде Божије. Ја се молим и дању и ноћу и верујем да је свака молитва услишена кад је искрена пред Богом... О, оци драги, зло је пуштено да влада народом, а народ то не види него још спава. Читам свакодневно Свето Писмо које ме веома поучава како да живим истинским животом. Благодарим свога Господа на сваком месту кад ми подари своју Истину, већа је од свих богатстава на овоме свету. Стално плачем и молим Господа не само да се спасем и моји, него и сав свет који признаје и призива име Господње... Наш је свештеник обећао опет идуће године да нас доведе код Свете Горе. Радим један гоблен (Тајну Вечеру) за Хиландар, још мало је остало да завршим...”

+++

“(...) После летошњег нашег разговора у близини Свете Горе, спремао сам се за исповест и најавила је нашем свештенику неколико недеља унапред. Ја сам се припремала да кроз њу уђем у један нови живот. Имала сам срећу да ме је исповедао отац Д. који је гостовао у нашојд парохији. Он ме је својим наступом много охрабрио и додао снаге да се отворим. Па ипак сам мислила да ћу пропасти у земљу од стида. Да нисам претходно написала читаву исповест, не знам како би

смогла снаге да то све усмено кажем. Имали сте право кад сте ми рекли да је то врло потресан моменат у животу. Ја сам по природи превише затворена према људима. Али сам овога пута добила снагу да се пред Богом отворим до крада и изнесем све оне грехе и терете који су ме годинама тиштали и прогањали. Како ми је сад лакше на души, како се само осећам препорођеном и растерећеном. Као да сам се понова родила, постала нови човек. Учинила сам за своју душу нешто што јој је било преко потребно. Сматрам да ако човек нешто очекује од Бога и моли Му се за то, он треба да Му приђе чист и препорођен. Ја као да сам годинама носила нечије туђе бreme, и то ме је још више тиштало и прогањало, јер сав мој терет и грех није био својствен мени. Као да је нека зла и невидљива сила у све то била умешана и нагонила ме да учиним нешто без моје воље и чисте савести. Ја сам се у души осећала исправном и чистом, јер ми није својствено да чиним зло и ружне ствари. На крају кад сам анализирала читав мој живот, схватила сам да сав мој почињени грех је био у време кад нисам веровала у Бога, а то је било релативно кратко време. Зато захваљујем Свевишњем да ме је на време спасао, извео из таме и отворио ми очи. Како Ви рекосте, све су то била кушања Бога, а зна се како је човек слаб и поводљив. Ја не кривим никога за све учињено, не кријем се ни иза чега, нити се правдам. Свесна сам тежине мојих дела, и свесна сам да сам за то морала исплаштати и бити кажњавана (у ствари сама од себе). Човек је сам одговоран за своја дела пред Богом и ја се за све горко кајем и настојим сад уз Божју помоћ све то да исправим. Како ми је само било тешко после исповести, јер нисам могла оцу Д. да погледам у очи од стида, а он је желео са мном о свему да поразговара. Много ми је помогао у том моменту, рекавши ми да више не треба да се са тиме окупирам, него да на све заборавим као више непостојећем, а да се даље пазим, да чиним добра дела и помажем где треба... Свето причешће сам примила из руке самог Владике. Све је за мене тада било тако узвишено и величанствено те недеље. Тачно сам осетила да сам постала нешто ново. После службе пришло ми је неколико људи да ми честита причешће... Остаде ми сада да се уздам само у Бога и да Му се још усрдније молим. Живећу увек у страху Божјем и поштоваћу Његове законе. Само Бог биће ми сведок. Нећу посустати јер верујем у Његову милост коју сам искусила..."

Хиландар, 15/1985.

“(...) Ја мало знам о Хиландару, али ми је упркос томе невероватно близак. Када сам пре само пет година први пут читао о животу Светог Саве и видео слике Хиландара имао сам необично јак осећај везе с тим простором. Чинило ми се да је ту моје место, мој ход, моја мисао. Света Гора, заиста у мом срцу нема лепше слике; нити дивнијег, складнијег доживљаја који одражава један појам. Даће можја Господ да бар крај свог живота проживим ту. Сада сам међутим свестан да сам време нуђеног ми избора улудо проћердао и хвала Господу што ми је помогао да се поново вратим истинитом животу. Радујем се браку, као великој тајни и милости Божјој, и молим Господа нашега да љубављу својом загреје срце деводци мојој да Му се обоје посветимо трпеливим и делотворним хришћанским животом. Знам да ће бити тешко, али се уздам у ваше молитве и савете као и молитве Божјих угодника. Захваљујући томе први степенник смо већ савладали... Њу родитељи нису крстили, а не зна се да ли је то урадила њена покојна бака која је последња колико-толико ишла у цркву. Мене је, на пример, исто бака крстила, тајно, у кући. Нисам ни у црквене књиге уписан, јер су свештеницима бранили да ван цркве крштавају. Хвала Богу, бака ми је жива, дала ми је и мој крстић с крштења који сада носим. Ето, докле се дошло код нас... Прочитао сам у једном даху Вашу књижицу. И мојпут је сличан. То је трагичан и за многе погибелјан пут, али ми за друго ретко да смо способни. То је проклетство интелигенције и гордости. Код нас у Југославији могуће је много више компромиса, млакост и то је највеће зло, јер људи губе моћ да распознају, да виде зло. Та снага Тајјаниног сведочења, вере, искуства, истински ме смирава, јер откривам колико је страшљива и малокрвна моја вера.”

+++

“(...) Ја у мом животу вреднијих књига од Ваших из Хиландара нисам досад читала, а сазнање које сам кроз њих стекла, не може се ни са чим мерити. Добила сам одговор на многа раније само постављана питања. Сада ми је много што-шта у животу јасно, и тек сада видим колико сам мало поседовала вере. Раније сам се молила Богу сматрајући да морам то да чиним ако мислим да ми подари благостање и услиши моје жеље. Данас то чиним из потребе, и ако то не чиним осећам као да ми нешто недостаје, просто једну празнину. Ваше књиге

су ми у томе много помогле, тј. у стицању моралне снаге и учвршћивању моје вере. Како се сад осећам духовно богатом и како ми је сад мој живот светао. Добила сам велики 'апетит' за читање оваквих књига и трудим се да их набављам. Колико сам само захвална Богу што ме је на Вас упутио, и мислим да то није била случајност него прави пут на који ми је Он указао... Ја сам у мојој кући пронашла себи један миран кутак, то је мој 'олтар' где се свакодневно молим Богу, Пресветој Богородици, преподобном оцу Симеону и светом оцу Јовану Кронштатском..."

+++

“(...) Од како знам за себе славили смо славу Св. Николу. Као дете радовала сам се поклонима и свечаној атмосфери тог дана у кући. Нарочито кољиву које је увек правио мој отац. Мени је било увек поверавано украшавање жита на тањиру, обликовање и стављање ораха и прах-шећера одозго.

Детињство је прошло, а ја сам се обогатила још једном славом. Тако сам се радовала припремама две славе. Али, један догађај је утицао да сам још богатија, и славим три славе. Било је то пре неколико година. Радила сам ван Београда. Путовала сам, али не сваки дан, већ по договору са сарадницима, долазила сам да контролишем и извршим евентуалне допуне и исправке на послу. Тако је 26. фебруара, на дан Св. Симеона Мироточивог, требало да отпутујем. Моја другарица, иначе права православка, која не само да зна доста о нашој вери, већ и све наше празнике слави и обележава одласком у цркву, рекла ми је да не идем на пут баш на тај празник, већ да са њом одем у цркву на службу. Била сам у недоумици, али како сам јавила да ћу доћи у фабрику, решила сам да ипак отпутујем. Моју сам другарицу повезла колима до Патридаршије и она ми пожелела срећан пут. Окренула сам кола, али ни сама не знам зашто, нашла сам место за паркирање, просто ми се није дало да возим. Оставила сам кола и пожурила за другарицом. - Патридаршијска капела је мала и лепа, пуна мириса тамдана и свећа. Била је препуна верника. Узела сам неколико свећа и наменила прво живима, свима уз молитву. Тих дана сам била ојађена, јер сам од мени драгих бића неправедно осуђивана. Држала сам свећу и молила се: 'Боже Господе, опрости им што су ме тако увредили. Учини Господе да

будемо бољи једни према другим.' После овога осећала сам се лакше. Упала сам свеће и за моје упокојене. Свечана литургија била је дивна. Истински сам уживала у служби, у мирису тамјана, чак ми ни препуна црква није сметала у молитви. А онда је отац Атанасије почео беседу. Упијала сам сваку његову реч, а када је рекао да је свети Симеон Мироточиви - Дан Српства, праштања и љубави, чинило ми се да он то само мени говори, да се мени обраћа. Нисам могла да задржим сузе радоснице што сам дошла у цркву и сазнала оно што нисам знала. Уопште, тај дан је био чудан. Све се дешавало као да неко други управља модом вољом. Од тада, богатија сам за још једну славу - Светог Симеона Мироточивог, славу Српства, Праштања и Љубави..."

+++

"(...) Ја ову моју тешку болест почињем да схватам не као казну већ као испит. И уколико је она упорнија утолико и моја вера јача и постаје све чвршћа. Чини ми се у овом тренутку да ме ни сто оваквих искушења не могу поколебати. Најћу тешки часови, али врло ретко и никада не трају дуже од 2-3 сата. После тога се моја душа понова разведри и засија још јачом и упорнијом вером. Има разних људи. 'Адам у раду изгуби, а Праведни Јов на буњишту утврди веру своју'. Оног тренутка кад моја вера буде довољно јака, верујем да ће и моје тело ојачати. Ту поред моје болесничке постеље у наткасни налази се Свето Писмо и онај Молитвеник са благословом Хиландара који сте ми послали. Не показујем их ником. А и коме бих? Болница је овде једна посебна прича. Она је једна велика туга. Нигде на тако мало простора толико много времена. Дани су овде бескрајно дуги. А људи? Требало би ми много папира да пренесем све своје утиске. - Сутра је наша крсна слава Св. Георгије. Отац је купио свећу у манастиру Преображењу. Тамо се израђују од чистог воска. Прошлог лета сам и ја помагао при изради. Ове године нећу бити код куће за славу. Тужан сам. При тој помисли једва задржавам сузе. - А ускоро, ако Бог да, кад изађем из овог дома туге знам да ме код куће чека ваш поклон. Тад ћу ставити лик Св. Симеона око врата и узети грожђе са његове лозе. И чврсто верујем да ће ми помоћи као што је и многим помогао. Мада и у овом страдању налазим тајанствени смисао, чак и величину лепоте у тренуцима кад путем молитве настојим да се приближим Богу. Знам да ни једно

страдање не може да преврши меру па ни моје, јер Господ је тај који мери. - Недавно ме је посетила једна девојка са којом сам завршио гимназију. Кћи је свештеника. Она је у свом духовном развоју далеко испред мене. Први пут после месец дана водио сам са неким духовни разговор. Пре овога сам о духовној страни њеног живота врло мало знао. Још увек сам под утиском тог дивног сусрета. Нека је благословено Име Господње!”

+++

“(…) Више нисам она стара Вера. Бог је тако хтео да се моје срце отвори и испуни Духом Светим, да прочитам Свето Писмо и да се спасем спознајући праву Истину. Да, сад видим да идеала нема, човек није бог, него треба веровати, молити се, певати и радити само за Бога. Сад тек видим колико је наша земља окренула леђа Богу, и боли ме та истина. Зашто баш ми? А како је лепо живети у Христу, што то раније нисам знала. Стално се молим Богу за наш крај да се људи врате са погрешног пута.. Кад сам ишла кући причала сам им о Богу, али тата и не слуша. Ја му кажем да је плата за грех смрт, а он каже да њему треба само плата у предузећу. Сад видим да је њихова слава пушта формалност, осим тог дана они Бога и не помињу, а у Давидовим псалмима нашла сам стих: Благо оном у чијој је кући Господ, па ми тешко дође што Он није и у мојој родитељској кући. - Код нас у селу све по старом. мој брат се развео. Код нас је брак само сан. Сви су се искварили, тешко је наћи правог друга... Господ ми је Једна радост и утеха...”

Хиландар, бр. 16

(...) „Ја не знам за нов раскол. За мене је то онад исти који је блажени отац Јустин Поповић горко оплакивао, као што се види из прикљученог извода, и верујем, непрестано га оплакује, али сада не усамљен као што је овде на земљи био, већ у заједници са Светим Савом и свим житељима Небеске Србије. Да, он је одмах увидео цео ужас и сву страхоту и предосетио страшне последице које се сада одвијаду пред нашим очима. Да, он је видео и осетио и крикнуо од бола, али, авај, нико није слушао нити разумео. Сви су били много

заузети некаквом 'дипломатијом'. Ох, кад би барем сада, барем неко увидео и горко се заплакао!!!”

+++

“(...) Зовем се Н.Н., рођен 1955 код Уба. Имам веома побожне родитеље и задовољавајуће побожну супругу и од Бога дароване две кћери. Део сам милионске радне класе, пробуђени Хришћанин и један од 'активиста' незваничног религиозног покрета младих српских генерација. Побожност својих родитеља сам нарочито нагласио да бих истакао колико она није била довољна да бих био сад где сам и шта сам. Иако редовни декламао о св. Сави за време основне школе, далеко од родитеља у средњој школи, само сам се једном причестио! - Род родила СКОЈевска кљукања!

Немајући потребно теолошко знање, а незадовољан атеистичким формулама живота, свој смисао и смисао света почео сам да тражим у књигама о Зен-Будизму, Херметизму, Кабали... и само ме је благодат Божја и молитва моје тетке монахиње спасла пропасти. У руке ми је дошло Свето Писмо које је ево већ седам година водич и мени и супрузи и нашем заједничком животу.

Зашто сам вас, браћо и оци, замарао овом мојом биографијом? Хтео сам да истакнем колико мало недостаје и колико је мало потребно младим нараштајима данас па да залутају у безизлаз и бесмисао. И како опет с друге стране има излаза и путоказа, ако се нађе нешто да покрене или неко да поведе тамо где и куд треба. Мени се десило да пођем са једним својим рођаком из Америке у наше манастире и да се ту упознам са истином Хришћанства, величином Православља, са традицијом нашег народа и са црквеним животом наших људи. Дошао је човек чак отуд да ми отвори очи за оно што је предамном стајало а ја то догле нисам видео. Како ми је било тешко и колико сам почео да пребацујем себи што сам у све друге философије веровао осим у ону која извире из вере мојих прадедова, и што пред таквом очигледношћу прошлости свога народа како је представљају Жича, Студеница, Манасија, Сопоћани, Грачаница, Дечани, ја ни приближно још нисам садржан у животу своје цркве. О, ти наши манастири српски! Немајући правог учитеља и руководиоца, ја сам се -из српског ината - насупрот нашем безглавом српском друштву, определио за наше манастире и

њихов непобедиви живоносни дух! Ето, и јуче и данас има их још много као што сам да, који су препуштени 'случајном' обраћењу и ушли у нови живот.

Срамота је да се пред осам милиона Срба излази са тиражом 'Православља' од само 26.000 примерака. 'Мисионару' свака част, али он је поодавно изгубио на практичности. Добро вели једна хришћанка у 'Хиландару', сваки дом који прима свештеника треба да прима и 'Православље', а оно треба да обавештава, позива и учи. Оно треба да има слуха за актуелности, за духовну глад читалаца и потребе Цркве, а оно тога нема. Нама је помоћ сад више потребна но икад раније. Код нас је присутна једна општа збрка мисли и идеја, свако је позван да даје решења и показује пут. А нико никог не слуша и не разуме као у Вавилону. А ја бих био тако срећан да следим са осталима једну идеју и да слушам доброг вођу.”

+++

“(...) За нас није проблем да пред свето причешће постимо целу недељу, ако смо здрави. Ја ово питам више због општег стања у нашој цркви што се причешћивања тиче. Имам осећај да данашња пракса ретког причешћивања врло се негативно одражава на наш духовни и црквени живот. То нас одваја од Христа који нам се у цркви кроз свето причешће нуди као неопходна животворна снага. Тад осећај мене мучи као и мисао на наш свет овде у туђини. Гледам нашу децу како се удаљују од Бога и од свога народа, па не могу да се ослободим од уверења да су корени овога зла поред осталог и у тој немарности наше цркве у односу на свето причешће на које нас нико не позива и не припрема, а оно је како да осећам главни циљ и сврха сваке свете литургије. Као обичан верник нисам надлежан да подижем глас, али ту треба да дође до промене и то што пре. Мене је страх од једне моћне стварности која нас удаљује од Бога и приводи смрти - духовној и националној!”

+++

“(...) Горичева износи своје поражавадуће утиске у свом сусрету са Западом, са легалним атеизмом који се одвија и шири преко званичне њихове цркве која све више постаје социјална установа и предузеће за забаву и разоноду... Ми пароси на Западу имамо заиста великих

тешкоћа са тим практичним атеизмом (а и онај теоретски је настао на Западу!). Имамо безброј људи овде, гастарбајгера који су дошли из једне патријархално-побожне средине а овде постадоше практични атеисти, у 'слободи'. Сатански материјализам је изградио своју сверелативизирајућу философију пуну логике Кнеза овога света; не само што је залепио човека за земљу, него га је сатерао у земљу, и не да му да подигне очи према Небу. Зато сматрам да је атеизам западног типа много опаснији по човека јер га освада неосетно и неприметно. Њему су се и западне цркве прилагодиле, да не кажем потчиниле. Верујте да овде треба исто тако и толико, ако не и више смелости да се демаскира демонистички материјализам и његова 'слобода'. Молите се усрдно Пресветој Заштитници рода српског и рода људског, да би нам свеплаги Господ подарио довољно светлости да бисмо у тами Сатаниног људождерства распознали Уску стазу, стрму и трновиту, која води радости Царства Небеског!”

+++

“(...) Нећу рећи да ме је 'Хиландар' увео у побожност и наше питко Православље, иако ме тај ваш лист уједно 'нагони' да што више читам и друге побожне књиге, а првенствено Свето Писмо. Ја сам пре свега захвалан мојим честитим родитељима који су ми усадили у душу православну науку и научили ме страху Господњем. А посебно бих овде истакао једну корисну књигу за нашу српчад која је и мени помогла и многим другим досад да веру нашу упознају и умеју да је бране. То је Апологетска читанка од духовног оца нашег др. Лазара Милиног. Ко није ову књигу прочитао неће се покајати ако то учини. С њом ће сигурно надокнадити пропуштену веронауку у школи. Жалосно је колико наша омладина па и одрасли о нашем истинитом Православљу мало знају. Слушао сам једном нашег дивног свештеника који се народу обратмо речима: 'Браћо и сестре, ако ми не будемо добри православци, будимо сигурни да ће сутра наша деца бити 'добри' суботари, муслимани или други кривоверци. Ђаво не мирује, он тражи оне који су се опустили...’“

+++

“(...) Случајно сам сазнао за вашу хуману акцију коју сте покренули у вези школовања нових студената. Од срца вам хвала за ваше напоре

и све што чините за вјеру Христову и свој народ. Хвала и тим младим студентима који у овом тешком времену одабраше пут крстоноша. Нека их срећа и милост Божја прате на њиховом путу. Шаљем 100 НМ помоћи на ваш конто у Баден-Бадену, а покушаћу преко познаника да проширим вашу акцију. Могу вам рећи да сам послјијератна генерација и петнаестак година сам 'привремено' запослен у иностранству.”

+++

“(...) Ретко је која недеља да у нашем манастиру а и у другим црквама нема крштења младих које су родитељи и друштво одгурнули од Цркве, па се они сами Божјом помоћу враћају на прави пут. Нешто слично што се дешава данас у Русији.”

Хиландар, бр. 17.

“Овога пута је и рубрика 'Из хиландарске преписке' била врло добра. Шта мислите да ли би ваљало да неко од Вас из Хиландара, а можда и неко од нас овде коментарише по неко писмо које примате? Чини ми се да некад то и онај ко пише помало очекује. Тако, на пример, онај рођен код Уба 1955-г. тражи доброг вођу. Мислим да је време 'добрих вођа' прошло, последњи у нашем народу био је владика Николај. Ни наши драги и веома заслужни оци у Београду нису и не желе да буду никакве вође. Мени се лично чини да је дошло време коначног откривања Христа у нама самима, наравно да нам светао пример неког живог христоносца огромно помаже. Нашао сам сличну мисао и код св. Јована Кронштатског који вели: 'Кад се молиш Оцу, Сину и Светом Духу - Тројичном Богу, не тражи Га ван себе, гледај Га у себи, као Оног који у теби живи, који те сасвим познаје, свег те прожима. Имај у виду да је Бог у теби као Његовој слици и прилици, увек и на сваком месту присутан; ти мислиш посредством Оца, говориш посредством Сина (Речи), делујеш кроз Духа Светог.' - Ове речи изгледају ми пророчке и једино су налик на незаборавну, радосну поруку св. Серафима Саровског о доласку Духа Светог, трећег лица Свете Тројице, сваком човеку у будућности рода људског ко себе припреми за Његов долазак. Али прва Два Лица већ су у нама Хришћанима, још од времена када нас је Христос привидно напустио.

Зашто људи хоће и данас да буду вођени и да им се даје храна као кад су били деца? Храну коју смо од Христа примили морамо сада само да претварамо и умножавамо као што је то Христос чинио док је био на земљи.

Врло је значајно и оно друго писмо које говори о потреби чешћег причешћивања. Било би добро када би неко од очева и теолога писао у 'Хиландару' зашто је не самодобро, него и неопходно причешћивати се бар четири пута, али и више, у току године, наравно, уз пуно објашњење припрема међу којима је и исповест на првом месту.”

+++

“(...) Знамо да ви, светогорски оци наши, са радошћу примате сваку вијест о духовном буђењу у свом народу. Због ваше познате нам љубави према нама младима које Бог призва у своју неуништиву заједницу, ријеших се да вам укратко опишем како сам доживео сабрање христоимените омладине у манастиру Велика Ремета.

Тема коју смо истраживали на нашем скупу била је 'Свето предање и савременост'. Тема је иако веома обухватна ипак била строго одређена. Ми млади смо суочени како са модерним покретима и философијама, тако и не у мањој мјери са разним и великим религиозно-философским традицијама. Савремене услове живота осјећамо као реалност у коју нас је Бог увео да у конкретном овдје и сада тражимо Христа распетог и васкрслог да бисмо Њим и са Њиме прихватили, љубили и племенили овај свијет и живот. Наш пут је колико аутентичан толико је и истовјетан са путем спасавајућих се хришћана одвијека. Јер пут је наш Христос, Он који је исти јуче, данас и сјутра. Свето Предање је за нас једина истинска ризница вјечних вриједности у којој се кроз вјекове као зеница ока чува живи лик Божји. Зато смо наведену тему као и ранијих пута студирали превасходно у храму једнодушно сабрани на богослужењима постајући заједничари богочовјечанске љубави, истине и правде, њима се преображавајући и просвећујући. Подвиг поста, молитве и покајања нас приготовљује да одговорно прихватимо истину коју су свети Оци открили, сачували и нама је предали.

Имали смо изванредна предавања која су нам помогла да схватимо шта је то Свето Предање, како се оно преноси, гдје и како се чува. По

мом мишљењу она су била од таквог значаја да би их требало штампати у неком од наших часописа на корист сваком ко се интересује за истину Православља.

Дискусије су, међутим, биле право духовно размјењивање и међусобно личносно богаћење. На њима смо нарочито доживљавали наше јединство у Господу, т.ј. ону духовну атмосферу коју неко од учествујућих назва 'литургија после литургије'. Ту се једнако осјећала смиреност и унутрашња сабраност и код оних који говоре и који слушају. И ријеч и ћутање били су једнако дјелатни Јер су мјерени духовно. Интересантно је како се постизала хармоничност разговора: динамичност је била усагласавајућа, истинољубље основни погон, богољубље њихов живот и поредак. Еванђелском простотом, искреношћу и здрављем одисала је свака ријеч.

Кад се погледа мало пажљивије уочава се једна нарочита особина овог понајприје литургијског сабрања: живо се осјећа да ови богољубиви младићи и дјевојке пошто су нашли тражени пут спасења, сад брижљиво и са страхом Божјим раде на свом унутрашњем човјеку. Основно стање њихових душа је радост, она преображена радост која је плод вјере, стрпљења, покајања и цјелокупног саборног благодатно-подвижничког дивизања и живљења.

Описујем следећи догађај који је на одговарајући начин био илустрација оне дуље реалности коју смо осјећали да нас повезује: Кад једном кренусмо у посјету сусједном манастиру Гргетегу, по савјету нашег мудрог пастира и оца, понављали смо у себи прво 'Госпode, просвети таму моју', а при повратку смо изговарали Исусову молитву - 'Госпode, Исусе Христе, помилуј ме грешног'. Прекинули смо сваки разговор између себе и скренули пажњу у своју унутрашњост тражећи Бога. Осјетило се да нас тај божанствени унутрашњи разговор повезује у Господу Исусу, да је Њиме посредован сваки плодан разговор и однос између нас. Још реалније смо открили којим се начином долази до сваке непролазне истине, до неуништивног богатства, до неотруњене радости, речју - до Богочовјека Христа. Та радост се видјела код свију нас по повратку у манастир, једноставно осјећало се да смо доживјели још један мали препород. Осјећање тог препорода или боље рећи преображења на свим плановима бића и живљења јесте оно што смо

понели са собом разилазећи се на разне стране наше земље.

Колико је то било могуће за ових неколико дана проведених у молитвеном заједништву у многоне смо оцрквенили себе и своје видике, задобили црквену свијест о прошлости, садашњости и будућности. Ми смо кроз богоопштење слободније и трезвеније схватили себе...”

+++

“(...) Иначе пре 17 година ожених се Данкињом, лутеранком. Био сам безбожник, али не онај који јури за светским уживањима, него сам 'трагао' и чезнуо за истином, за Апсолутом. То сам тражио у природним наукама, философији и сличном. Први пут, 1970. дошло ми је Свето Писмо у руке и када сам га прочитао након пола године, схватио сам и поверовао да сам нашао Истину, тај Апсолут за којим сам жудео десетак година. Мојој радости није било краја. Душа ми се испунила миром и спокојством. Али то би за кратко, јер живот на овој земљи, нарочито овде у Данској и Западној Европи уопште, такав је да се стално нуди нешто ново, мноштво неких 'истина' а у име Истине, у име Господа и Спаса нашега. Једни говоре код нас је прави пут и истина, други да је истина само код њих и тако у недоглед раздјељиваше недељивог Апсолута. Тако у мени настаде жалост и конфузија неколико година, иако сам се трудио да живим по Заповестима и молитвено. И да не дужим о том смушеном и полујеретичком периоду јер сам све то већ исповедио, стигао сам најзад у луку Православља и од тада је престала свака даља сумња и нејасноћа. Затим сам се дао на изучавање своје вере заједно са супругом и моја два синчића. Упоредо са изучавањем дошло је и живљење и учествовање у саборности колико нам је Господ дао снаге и дара за то. Али, иако ми супруга познаде сву науку Православља и учествоваше у многим делатностима цркве овде искрено помажући, и деца су нам православно крштена, ипак њој се некако није дало да учини онај последњи корак, да постане православка те да може са нама заједно да учествује у тајинском животу Цркве, да се са нама причешћује. То ме је болело али сам се научио трпљењу. - За Ускрс ове године решисмо се да одемо до преосвећеног Владике Лаврентија у Химелстир, да се деца и ја након Часног поста причестимо, а супруга иако је постила заједно са нама да евентуално

добије нафору. У ноћи између Великог петка и Суботе гоњен благодаћу ја седох и почех писати све моје грехе и тако испаде цео велики каталог. Ујутру кретосмо за Химелстир, 600 км. далеко од нас. Као да сам летео на лептировим крилима, тако ми је било лако у души што сам се на ову корениту исповест решио, иако сам се раније исповедао и код о. А. и о. Н. код вас у Хиландару, али је то било некако делимично. Док овде код нас је исповест увек безлична, тј. групно исповедање које душу не уверава да се очистила. - Кад смо стигли у Химелстир пред вечерњу службу, моја супруга издави да жели прелазак у Православље па се постави питање кума. Преосвећени нам рече да је заправо стигао и вама добро познати ђакон В.Б. са фамилијом и тако после кратког разговора добисмо кума. Ја се онда пожурих те преведох на дански цео обред из Требника, а супруга се веома обрадова кад све то прочита на свом језику, припреми се то вече и у ноћи пред сам васкрсни дан изврши се њено крштење. А беше и доста народа присутног и сви се много радоваше а неки се и задивљено чудише. А каква је тек њена радост била кад доби свето причешће, а радост моја и моје деце није се дала изрећи. Што рече старац Силуан: 'Господ нас толико много воли, да је то немогуће објаснити'. А касније, наш - тј. Господњи па наш - синчић Никола је пошао у богословију Св. Арсенија у Сремским Карловцима. Одлучио се за то нарочито после наше посете Хиландару прошле године. И много чега другог учини нам Господ у Својој милости и човекољубљу..."

+++

"(...) Ја сам Н.Н., грађанин који сам 19. долазио у Хиландар са групом просветних радника. Тада смо се спријатељили и проговорили неколико слободних речи... Од тада се у моме животу догодило много невоље. Истеран сам из службе као морално-политички неподобан и радим као физички радник где шта нађем... Не могу, добри оци, својим разумом и моралом, да схватим то што се догађа не само мени него и у нашем друштву уопште. Потребно би ми било да у своје мисли унесем мир и радост да човек може да нађе смисао живота у одрицању, праштању и чињењу добрих дела. На том путу у усавршавању самога себе ја често налазим утеху у Светом Писму, исто тако код Достојевског, нарочито у 'Браћи Карамазовим'. Често се враћам том роману само зато

што његови јунаци уносе мир у моју душу. Цео роман на мене делује моћно, разуме се, понајвише размишљања старца Зосиме и Аљоше Карамазова али и оних других којима људска мисао не да мира. Да ми није Браће Карамазова тешко да бих поднео многе неправде које су учињене мени и мојим ближњима и људима у мојој околини. Тешко је живети, поштовани оци, у овом друштву неправде. Овде је све подређено телу, а ономе који је жељан духовног блага, љубави, милосрђа, за њега се мисли да је луд и ненормалан. - Ето, ја сам од III степена студија дошао до неквалификованог радника. Није мене срамота да радим овај посао. Тешко ми је само што је он лишен свих стваралачких мотива а толико апсорбује моје време да не могу ништа друго да радим за себе и за своју душу... Још увек памтим оне мајске дане, онај мир у души који сам понео из Хиландара, са његових богослужења и са топлих морских обала које вас заплускују на том светом месту...”

+++

“(...) Увек изнова се сетим свога кратког боравка у Хиландару и сетим се свога очишћења од свих глупости свакодневице потом. То моје кратко ходочашће било је толико плодотворно, да је у мени остао један унутрашњи позив да опет идем у тај мир и тај свет где су хиљаду година као један дан. Ви вредно радите на преобраћању и буђењу Српства. Ах, кад не би било те наше вечите поделе и свађе! Чини ми се да су нас оних 500 година под Турцима претворили у вечите слуге које умеју само да гину за другог и да служе другоме. Има нас толико одрођених, да се човек пита да нису то неки нови јаничари који ни мало слуха немају за сопствени народ. Не смем да будем песимиста јер од тога нема никакве користи. Али, кад се сетим да сам хтео да организујем код пар колега бар ситне прилоге за ваше стипендисте и да је све то пало у воду, онда мора да ми остане горак укус. А управо ти људи живе у преобиљу и троше грдне паре на бесмислен луксуз. Мораће се ипак нешто урадити, мада ја сумњам.”

+++

“(...) Ваше књиге о молитвама су ми код узглавља, са њима завршавам дан и увек им се враћам као родитељима или драгим пријатељима. Кроз молитве одржавамо наше духовне везе и драга

пријатељства, кроз молитве се отварају стазе наших животних путовања. Молите се за наш добри, али и подивљали народ. Тражимо светлост Хиландара.”

+++

“(...) Хвала на текстовима у 'Хиландару', посебно о Православљу и православној Цркви, као и онеме шта се догађа у Русији. Дајемо Ваш лист и другима да га читају и науче оно што многи данашњи Срби не знаду. Дубоко верујемо да наш српски народ може наћи спас преко светог Саве, његових молитава и зато се радујемо што се око његовог храма у Београду скупљамо и схватамо. да је све пролазно на овом земаљском свету осим светих дела, истине и правде која је оличена у Господу и Његовим ученицима.”

+++

“(...) Да ли се будимо? Из многих ћорсокака излазимо ли на 'пут за Дамаск'? Хоћемо ли одбацити туђе и вратити се своме? Можемо ли се дићи 'изнад Истока и Запада'? Стасава ли поколење способно за то? - Чини се да млади данас поступају много паметније него генерације и генерације пре њих. Незадовољни су постојећим, али свој немир смирују тражењем нових путева. Вероватно тражећи одговор на нека своја питања и студенти технике у Београду су организовали трибину у свом клубу на којој су приказали филм о Хиландару. Затим су у двочасовном разговору са студентима, отац Атанасије и отац Иринеј одговарали на питања о Хиландару и духовном животу у Манастиру а и код нас у земљи. Из питања се могло закључити да студенти мало знају о Хиландару а још мање о вери својих предака. Али се видело да их све то интересује и да нису случајно дошли у тако великом броју. Одговарајући на питање зашто има мало монаха у Хиландару, отац Иринеј је говорио о духовној кризи код нас у Србији и извесним знацима почетака духовног препорода. А у те показатеље убраја и састанак на коме смо се сви заједно ове вечери нашли. Број и квалитет монаха је одраз духовне климе једне средине. Студенти су поставили много питања и добили на њих пуне одговоре. Разговором су били очигледно задовољни и студенти и њиховк саговорници. После званичног завршетка, студенти су пришли оцима и наставили разговор са њима. Постоји обострана жеља да се опет виде...”

“(...) Ону књижицу Татјане Горичеве Вашег издања прочитала сам у једном даху. Спознала сам саму себе у њој и мој преображај и пут к Богу. Врло је то вриједна и поучна књига и ја сам је прекопирала у пет примерака и поклониху је мојим пријатељима и познаницима. Ако имате још тако неких поучних књига до којих је овдје врло тешко доћи, пошаљите ми молим Вас, бићу Вам вјечно захвална. Мојој души ништа више не треба него права духовна храна. Ја тако желим да обогатим моју душу правим духовним богатством и желим да надокнадим све оно што сам у моме животу пропустила живјећи у незнању. Жао ми је и криво да сам морала бити тако васпитана, да сам морала живјети у таквој средини, где нас је баба кришом морала крстити и привести Богу. Сад кад размишљам о читавом томе животу, помислим више пута да ја не испаштам само своје гријехе у незнању и наивности почињене, него и гријехе неких других. Да ли је могуће очистити се од свих тих гријеха и на који начин? Молим Вас објасните ми то, јер ја то желим свим срцем. До сада сам више пута постила и исповиједала се, али та исповијест је била општа, тј. наш парох нам је свима који смо се за причешће припремили, читао само једну молитву за опроштај гријехова. Да ли је то довољно, или се ја морам сама лично пред Богом исповиједити?”

Хиландар, бр. 18.

(Људске „судбе”, доживљаји, осврти, сведочанства, прикази...)

“(...) Вама верним и добрим слугама ради осоколења у стражењу вашем јављам: Био сам у Великој Ремети и видео сам, и утешио сам се, јер је дошло да буде:

'Смиловао си се Господе на земљу своју,
повратио си робље Јаковљево.
Простио си неправду народу својему,
покрио си свег гријехе његове.'

Видео сам око шездесет младих са упаљеним светиљкама, опасаних, ево скоро 2000 година од вазнесења ка Оцу Небесном,

Спаситеља нашег, како у овом свету у задњем времену не живе по телу, јер премда млади не дадоше места ни блудном погледу, јер премда у разнежености цивилизације никоше, радоваше се скромној трапези, пуштајући да кад је на тањиру 4 брескве, а њих више, други први пружи руку. Нико не купи лубеницу, а да се не раздели до последњег. Нико не рече зашто ја то да учиним, нико не обрецну се. Кад дође у собу нови са радошћу орно нуђаху свој лежај и орно се премештаху на под. Ако бих коме рекао за време обеда: донеси воде или што друго, сваки би сместа устао и са радосним лицем учинио. Који служаху око столова (девојке) не намрштише се што остадоше без јела већ радосно јеђаху хлеб и парадајиз и не остављаше лубенице за себе већ дељаху до последњег комада. Ама људи има Бога! Видех Га јер познах да су ученици Његови јер имаху љубави међу собом. Па. где се још пушта други да опере зубе преко реда, па где се носи самоиницијативно канта са водом за ВЦ за другога. Још не видех да неко се уздржава од превласти у дијалогу, до тамо, и не видех да се не јави ривалство измеђ људи са разних страна, до тамо. Заиста у војсци нико не устаје пре трубе, а тамо се од 5 сати ујутру тихо искрадају из соба пунећи капелу, па још неки плачу на литургијама, и споро напуштају храм после трисатних вечерњи, па онда читају Јеванђеље или певају псалме (девојке), а понеки се изгуби у шуми - под звезде и диже руке к небу. А нико не пуши, не смеје се грлено. Македонци приликом рада гласно чине молитву Исусову, сами се лађају посла и ћуте. За недељу дана ту не чух празнословље... ама има Бога, јер видех оне који имају заповести његове и држе их и то су они који Га воле, јер где се још прихвата сам дужности ко, док брат његов застане, где се још нуди своја рукавица да се брат не озледи, а за себе се не стара. Заиста, пишем Вам, тамо где су Његови. Да је који неверни дошао и видео, са отвореним лицем бих му рекао ...'А ако нећете, онда. верујте због самих дела'.

А о гресима па чак и манама, пред анђелима пишем: занемарљиви су заиста. Они су (не могу рећи свети) али побожни су у свом живљењу. А шта да напишем о Еп. А. који после вечерње, од 17-19 часова, исповеда до 3 часа ујутру не севши, а у лицу црн од умора шапуће пред иконама... Не, у Великој Ремети није био клуб хришћана, нити викенд философа, већ оних за које Дух пророкује: 'Како е дивно кад сва браћа

живе заједно'. А врхунац утехе беше познаја да било из Црне Горе, Македоније или Србије, сви су заљубљени у рану Византију у њене иконе, у тад стил храмова, у кападокијске свете Оце, у Лествицу, прожети житијама. Чак су и Срби једнодушни, и гле: васкрсава Аја Софија на Врачару, симбол једномислености! Нико не спомиње барокни стил или ренесансу, хоће бдења целоноћна, критске иконе - рађају се руски Боготражитељи. Да, иако су млади не лече нападно друге већ снисходе једни другима и врте бројанице. Ето и Црногорци се пренуше, у Никшићу пуна црква младих. Заиста тврдим, ови би запевали кад би чули да је почело гоњење. Чита се песма Ане из Швајцарске, неки плачу, неки љубе писмо, кад пре прерастоше млеко?! Откуд ови академски грађани што знају молитвеник напамет и ћуте за време обеда док се чита Пролог. Док се у свету млади ваљају у порнокасетама и психоделичној музици, ови фотокопирају старе руске молитве и св. Исака Сирина, и још више - не осуђују ове потоње, већ туже за иконама Оца Нашега. А знам неке и изван Ремете, и пишем Вам да се утешите, јер посте и ван постова, и бдију, и излажу се руглу и батинама, и знају псалме напамет, и послушни су духовним оцима као св. Писму и скидају са зида најмилију икону опазе ли дивљење мало јаче. А приликом повратка из Велике Ремете у четвртом манастиру, Јазку, возач аутобуса, човек од педесетих, који се дотле издвајао - заплака се. Ех Ви Светогорци, у ноћној тишини - мисли нам лете к Вама. 'Не бој се стадо мало, јер је воља Оца Вашега Небесног да и Срби уђу у Царство'..."

+++

“(...)Поштовани оци, тешко је живети у времену и на простору где се лаж нуди као 'истина' и где те 'истине' они свесни мора беспомоћно да трпе, а несвесни да их узимају за храну и кроз то да за цео живот остају духовни богаљи. А то што се у нашем српском друштву дешава није нешто привремено, модно, него се заснива на планском васпитању оних који на то наше друштво свакодневно утичу путем информативних медија. Замислите, једном је професор журнализма, стари новинарски ас, говорио са катедре новој класи студената - будућих колега - овако: 'Што дуже будете били у овој професији, то ћете проширивати арсенал морбидних начина да се докопате места у

редакцији. Ни најморбидниди ум не би могао предвидети ваше поступке у овом послу.' То упозорење је нас тадање студенте запањило. Будућим школованим новинарима Републике Србије (а школују се на ФПН у Београду) та добродошлица на почетку студија овог 'најодговорнијег' посла, распршила је делимично идеализоване представе о новинарству и неке од нас окренула другим професијама. На упражњена места озбиљнијих, често се слива река нестручних, полуобразованих и необразованих новинара који пуне редакције и стварају тзв. гусарско-десперадоски тип новинара (а тиме и истоветан профил својих листова).

Ти новинари су упућени на јефтин сензационалистичко-булеварски однос према својој професији; није им страна манипулација информацијама и вестима; сензационалистичке амбиције (које подразумевају висок тираж) наводе новинаре да потписују текстове који засењују примитивни укус; они извлаче и фаворизују суштински неважан детаљ а све са тенденцијом да запање, узбуде и шокирају читаоца; непрецизно, произвољно, нетачно и накарадно навођење интервјуисаног; подрепашко служење разним политичким врховима а све са намером да наведу читаоце да мисле, осећају и верују овим лажним и тенденциозним сликама реалности.

Ови новинари и овакви листови нису се оглашавали када је требало крикнути и упозорити док су нам злочинци силовали и силују монахиње и децу, убијали и убијају и рађавају домаћине-хранитеље својих породица на Косову и Метохији; нису слали своје екипе да са лица места извештавају о терору и геноциду непознатом светској послератној историји; није их се тицало и до тицало страдање наше Цркве, паљење наших светиња, оскрнављења наших гробаља. Предмет њиховог професионалног ангажмана нису биле колоне иселених православних Срба из Босне и Херцеговине. По њиховим аршинима јавност није требала уопште да мисли о својој Цркви.

Али, задњих месеци, на пример, јавност је готово бомбардована необичним интересовањем превасходно ових новинара и редакција репортажама, 'интервјуима' и вестима о СПЦ, конкретније о Банатској епархији и њеном Епископу.

У ствари, догодило се нешто срамно, брутално и понижавајуће по

наше најелементарније људско достојанство, морал и демократију, што је потпуно разоткрило лажни мит сигурности, заштићености и права на слободу кретања и одлучивања.

Чиме је то Ана саблазнила јавност ове земље? Није учинила никакву саблазан која је овом нашем савременом посрнулом моралу постала 'нормална' -не дрогира се, не иде на журеве и у дискотеке, не пије, није се 'еманциповала', али је зато отишла у - манастир?! И ето плъуске грађанском моралу - једна млада интелектуалка жели да живи у чистоти и молитви. Па такви су идеали већ одавно заборављени у овом богоостављеном времену?! За сензационалистичким писанијама новине посежу када покушају да спасу тираже, када су угрожене немаштовитошћу својих новинара те пуне странице бројева некритички свим и свачим, а - најчешће - када постају трансмисиони ланац политичких врхушки које тим путем пласирају своје акције. У најконкретнијем случају реч је о овом последњем наводу.

Који је ефекат? Ублатити на почетку новоустоличеног Владику како би му се одмах дала лекција из политичког понашања. Створити неповерење код верника, саблазнити их како би контакт они-Владика био у старту онемогућен. Укратко - формирање жељеног јавног мњења. Мрачној историји јурнализма познате су и овакве акције.

Додуше, информативно-политичка недељна штампа клонила се икаквих бележења и свавова о наведеном догађају. Ревизијална, забавно-илустрована штампа, била је с мање-више толеранције ипак у оквирима читљивости. Регионална (војвођанска) штампа ('Дневник', 'Глас омладине') неприкривено опонашајући булеварску штампу објављује (чак и у наставцима) јефтине и сензационалистички интониране написе. - Озбиљан, миран, објективан и чињеничан став имају куће"од којих то и очекујемо - 'Политика', 'Експрес', 'Недељна Далмација'. Ниво читалаца који прати ову врсту дневне штампе не дозвољава произвољности, драматику по сваку цену, невешто конструисане радње. Регионални новински десперадоси ће још -дуго, дуго и много морати да уче шта је то коректна професионална форма комуникације. Посебно омладински листови су такво једно боемско, разбарушено и крајње неодговорно пискарање прогласили јединим могућим начином да се приближе читаоцима којима су намењени.

Дословце већина новинара нема познавање ни најелементарнијих теолошких појмова а баве се изрицањем тако суптилних и одговорних истина. - Очигледно је да их треба подсетити да фалсификовање интимне преписке и њено објављивање под цитатима подпада под кривичну делатност за коју је суд надлежан.

Дневна штампа је по правилу друштвено дотирана (од 25 листова само се четири самоиздржава). Које то друштво пристаје да дотира неистину и лаж?!

А шта ћемо са Аном? Она новинарима и није више тако интересантна. Изманипулисали су њеним именом, поиграли се њеном будућношћу и мирне савести затворили своје бележнице и отишли даље, у потрагу за новим 'случајем'..."

Хиландар, бр. 20.

“(...) Једва чекам да се видимо и да се са вама молим. Ја сам се доста духовно променио. Некада, и то не тако давно, куцао сам на Божја врата са специфичним захтевима, као 'Боже, молим те да добијем стабилан посао'. И, Бог је скоро све моје молбе, брже или спорије, услишио! Наравно да до среће стигао нисам. Далеко од тога. Како сам само у својој глупости и наивности био пун сујете и гордости! Зар је Свезнајућем потребно да ја говорим шта мени треба?! Сад се моје молитве не односе више на специфичне ствари. Још мање су оне оријентисане на световне добробити. Предао сам се Господу да ми Он укаже пут. Молим Му се, кроз 'Оченаш' и 'Исусову молитву' да ми духовни спас да. У том смислу, мада јако желим да се видимо што пре, не молим Бога за то. Ако Он хоће да ме, спасења ради, код вас скоро доведе, ја Га хвалим. Ако пак моје спасење лежи на другом путу, можда пуном трња, ја Га опет хвалим.”

+++

“(...) Пратим и новине код куће и веома сам забринут за све што се догађа са нашим народом. Повремено ми се чини да смо сви као овце у магли, да су нам замаглили (намерно) хоризонте. Охрабрујуће је што ипак појединци дижу аргументовано свој глас против геноцида и прогона какве цивилизовани свет не може себи у мирнодопско време да представи. Могу само да се надам да ће се стање поправити, иначе,

црно нам се пише.”

+++

“(…) Оваква ситуација у Србији код нас изазива револт према нашим 'моћницима' који дозвољавају да српски народ трпи угњетавање на Косову, Хрватској и Босни а притом ништа не интервенишу. Зато се тај револт испољава и на начин који се види из овог чланка 'Новости' када смо ми у питању (Срби) онда примењују сва могућа средства предострожности да се не би 'пореметили' међунационадни односи, 'тековине НОБ', братство и јединство које је уперено на перманентно оспоравање Срба.”

+++

“(…) Читам Меморандум и надам се бољим данима...”

+++

(Са Теолошког факултета у Београду дошло нам је писмо које су 110 студената тог факултета потписали и упутили Савезној верској комисији - за Савезно извршно веће у Београду):

„(...) Упркос очигледним демократским тенденцијама које су у задњих неколико година захватиле све области нашег јавног живота, и даље су чести случајеви прогона и шиканирања српских православних свештеника и ученика богословских школа, посебно студената нашег Богословског факултета.

Многе жртве неправедног кривичног прогона за ширу јавност остају непознате, нарочито када су у питању богослови и студенти нашег факултета. Штампче је у своје време писала о суђењу свештенику Неђи Јањићу из Борика (Босна) и јеромонаху Сави из манастира Липља (такође Босна), али је мало или нимало јавности познато неправедно суђење и вишегодишње робијање свештеника Саве Јовића (опет Босна) и нашег студента теологије Драгана Степковића (осуђеног у Сарајеву). Сва ова суђења спроведена су због токозваног вербалног деликта и вођена су на основу 'сведочења' подметнутих 'сведока' и исконструисаних доказа, што је за двадесети век и цивилизовани свет већ одавно далека прошлост. Посебно је симптоматично то што су ова очигледна кршења елементарних људских слобода и права нарочито учестала у Босни и Херцеговини, републици која се, бар за нас српске свештенике и теологе, изгледа враћа бесудним временима о којима је писао Иво

Андрић у својој докторској дисертацији.

Конкретан повод нашег обраћања је следећи: тек што је изашао са двогодишње робије наш студент Драган Степковић, безразложно осуђен од Војног суда у Сарајеву, најновија жртва обесправљења и прогона јесте дипломирани теолог нашег факултета, Лазар Васић (рођен 1962. у Банатском Новом селу), коме је 9. децембра 1986.г. Војни суд опет у Сарајеву, пресудом I К бр. 160/86, изрекао казну од 15 месеци затвора, по члану 133 КЗ СФРЈ, због наводних изјава политичке природе, изречених у разговорима углавном у четири ока, често са неутврђеним датумима и местима. Теолог Лазар Васић није, нажалост, ни први а можда ни последњи случај исконструисаних велеиздајничких процеса у Босни и Херцеговини српским православним свештеницима и богословима.

По нашем позитивном законодавству слобода говора је зајемчена свакоме и свуда, па и у армији, те стога мислимо да није потребно позивати се на Хелсиншку конвенцију о људским правима, него само остварити у пракси та прокламована права свим грађанима ове Земље, чији смо и ми житељи и патриоти. Запањујуће је да се у другим крајевима наше земље, за криминалне преступе силовања малолетних девојчица и старица монахиња, досуђују казне често и мање од ових нашим студентима ради 'пустих речи', којима је иначе испуњена наша кризна свакодневица, штампа, фабрике, тротоари, студентски домови, јавне трибине...

Забринути и револтирани оваквим злостављањем наших колега, и других младих људи у земљи, очекујемо да на овај наш протест сходно своме ауторитету интервенишете у прилог заштите угрожених основних људских права и достојанства свакога човека, па и свештеника и теолога. Дижемо глас протеста своје савести да бисмо пробудили друге савести. - Студенти Православног Богословског факултета у Београду, 7 Јула 2.”

+++

“(...) Што се тиче завађених страна у цркви, ту не знам да ли смо сви искрени. Свако тражи неке своје услове још и пре но што смо сели за сто и почели разговор. Правимо неку психолошку атмосферу у којој будући преговарачи треба да се нађу и одлуче судбину свију нас. Тако

се по мом мишљењу у Цркви не ради. Ако немамо довољно вере и поверења боље да се не залећемо и правимо стање још горим. Жалосно је да 'православни' имају мање слуха за мирeње овде у Америци од нас 'расколника'. Они су ти који треба да нам дају пример у свему, али ми то не добијамо. Ми смо, било којој страни да припадамо, толико духовно незрео народ и чему сада толика брига око тога ко треба и колико да попусти. Оно што и једна и друга страна траже да се испуни како би се сјединиле, нема никакве везе са спасењем наших душа... Политика наших вођа је тотално неразумна... Сасвим се слажем у вези ваших констатација о стању нашег народа у Југославији. Њима је сад потребна велика помоћ, одувек је била а сад још више, а ми врло мало доприносимо томе да им олакшамо муке. Ја редовно помажем цркве тамо, а сада сам дао и нешто за факултет. Сада сабирам за храм Св. Саве па ћу да им пошаљем. Надам се да ће и наша епархија да ревидира свој глупи став који је заузела поводом изградње храма на Врачару. Неки људи баш немају никакве зрелости па ни политичке..."

Хиландар, 21/1987.

“(...) Дјеца су рецитовала о Светом Сави а мени су ишле сузе од неког унутрашњег усхићења. Проф. С. нам је уручио свима поздраве и благослове од нашег Патријарха, веома је лијепо говорио и указао нам на могућност да се докажемо и као људи и као православни Срби помажући у изградњи цркву Светог Саве и нову зграду Теолошког факултета. Нажалост наш народ мора на то стално да се потсјећа, јер еам народ не долази на идеју да се црква помогне и да она живи искључиво од наше помоћи јер живи за нас. Кад смо већ овде морам Вам испричати један мој сан непосредно пред Светог Саву. Ја се налазим у Београду у близини Врачара где се гради Светосавска црква. Заједно самном је једна моја рођака из Београда и ја јој кажем: 'Кад смо већ овде хајдемо молим те да видимо докле је дошло са изградњом цркве! Она пође са мном а оно црква већ готова, ми ушле унутра и стојимо наред цркве задивљене њеном љепотом. Унутра огромно пространство, са свих страна позлаћене фреске, свијет врве унутра и ја тада кажем мојој рођаци: 'ја сам за ову цркву дала 25 милиона старих прилога, добро би било да и ти нешто даш'. Кад сам се пробудила сваги-

ла сам то као Божју поруку да је вријеме да нешто приложим за изградњу цркве. То сам одавно имала намјеру али сам стално одлагала из неког необјашњивог разлога. Тог јутра сам просто отрчала у банку и тако рећи скоро последњих 1.000 фв.франака упутила за Светосавску цркву. Сад ми је много лакше на души јер Свети Сава представља много за мене. Данас код мене у кући гори свијећа и кандило поред мале иконе Светог Саве и данас сам имала један разлог више да му се молим...”

+++

“(...) Уметницима и књижевницима је више но иком дато - опет с више, да судбину свога народа управљају. Они су ти који покрећу, који правац дају, који на историју утичу. Они су ти кроз које народ мисли и говори, и које народ слуша, прима и следи. Они, односно ви који сте недавно у Савином Хиландару били - треба и данас, у овом тренутку, да кажете своју реч. Не заборавите да је Свети Сава био један од вас, први од вас. И Растко и Сава само се једном речју могу да замене - песник! Цео његов живот и рад је једна велика и нккад исцрпна поезија. И Хиландар је његова недопевана песма, остављена да јој свако српско поколење дода покоји стих, једна вечна песма која наш народ духовно одмара и стваралачки освежава. Тај Хиландар данас на вас чека. Ни туриста ни поклоник није ваше име у Хиландару, него је сваки од вас, ако то хоће да буде, историјски Растко који ако правилно изврши своју песничку мисију кроз дар који му је дат, постаје један историјски Сава у бити народној. Зато ко слика, нека дође на ово древно огњиште духа да се инспирише и наслика оно што му срце каже, и то ће бити сигурно одговор на неко од судбинских питања, Један покрет и замах напред, једна реч Хиландара кроз сликара-песника српском роду данас на раскршћу. Ко песме пише, ево му Савине куле у Хиландару, нек се у њу затвори, а у њој и очи и уши и разум. Само срце његово нека има реч, отворено широм да прими и преда оно што се нашем данас има да каже и предочи. И сваки други уметник коме је дато да осети и да се изрази, нека дође овамо. Хиландарци су Савина деца која воле песнике, требају их и обавезују их...”

+++

“(...) Ових дана се заправо завршио испитни рок на факултету и тиме

је практично започео летњи део студентских одмора. Но, како кажу 'другови' - док траје обнова - нема одмора, то прихватимо и ми, јер то и јесте наш највећи задатак, нас хришћана: обнављање унутрашњег бића, преображење и благодатно обожење. Време је у томе наш сарадник и тако га треба користити. Далека ми је и несхватљива теорија по којој се треба задовољити положеним испитима, коначно дипломом. Колике су човекове димензије разрастања и урастања у тајни Оваплоћеног Бога, тешко је неискусном знати, али призив на конкретну акцију благодатног освећивања своје личности који свака крштена душа чује, довољно јасно говори којим се путем треба кретати. У том смислу речи Александра Солжењичина: истински пут човечанства није ни на лево ни на десно, него на горе - остаће вечно урезане у моју свест. Тај пут на горе је узана и тврда стаза. Из таквог сазнања стварности треба да се крене и покаже наша чврстина и истинитост у вери, изграђена и изаткана од смерности и блакости. Излазак из неофитске стидљивости некад бива пропраћен болним ударцима са многих страна, а највише из сопствене унутрашњости. Осећај одговорности за истинску спасоносну заједницу сабраних у име Христово, сви носимо на својим плећима као крст овога живота. То бреме одговорности је појачано и теретом живота уопште - живота по Христу. А тежина Крста Христовог почиње да се осећа кад се наша душа почне да откида од свих дотадашњих веза 'сигурности' у овом животу, и да улази у несигурни простор слободе где се та слобода почиње да тражи као једини прави ослонац. То је најискреније тражење Христа који је једини уистину слободан и који Сам даје ту слободу ономе ко је тражи. У тој слободи и јесте права хришћанска вера и љубав. Зато је страшно и тужно кад хришћани замене тај драгоцени уски пут ка Христу, за лагана, позитивна психолошка стања у којима нема више места за те поноре људских тражења...”

+++

“(...) У фебруару сам био у Русији. Видео сам и хришћане недавно пуштене из логора. Веома ме обрадовао добар дух и жеља да одмах служе цркви и ближњима. Чух да се тренутно преговара о враћању цркви Валаамског манастира, што би био велики празник. Био сам и у Москви, у бившој Тверској улици. Московски пријатељ није умео

ништа да ми каже о судбини хиландарског подворја овде. Зато смо у суботу били на вечерњој у антиохијском подворју, које је и даље у рукама своје матичне цркве. Црква је била препуна (налази се у старом центру града), а међу верницима је било више него обично младежи. Посетио сам и Даниловски манастир, где ће бити Патријаршија. Тамо сам разговарао са правим руским страницима - женом и дететом (рече ми да има четворо депе и да се сви спремају на ходочашће у одески крај). Било је много благих, просветљених лица и заиста сам жалио што сам морао да их напустим. Можда не знаш, али у Москви је деценијама било забрањено да звоне црквена звона. А звона Даниловског манастира звоне ли звоне, и пре литургије и после, док монаси иду на трапезу. А над Москвом дуго стоји њихов умилни позив..."

+++

"(...) У нашем српству данас једва се назире пророци, сведоци и мученици. На једној страни безидејност и кукавичлук, на другој бесмислене деобе и срамотне свађе спутавају свако колективно прегнуће ка добру. Немамо снаге ни старе вредности да чувамо, далеко мање да стварамо нове.

Хиландар хоће по нагону свог историјског посланства да користи драгоцено време у служењу српском добру. Хоће да школује одабране синове рода у изучавању Божје науке о правом животу. Богу хвала који покреће срца за овај узвишени подухват.

У Београду дижемо монументалну цркву посвећену највећем српском антиципатору, првом српском архиепископу, творцу српске писмености, књижевности, културе, српске државе, духовном, правном и историјском родитељу српског народа, Светом Сави. Уверени смо да ће се на духовном луку између Хиландара и Светосавског храма разгорети она вера у Бога и Србију која нам је толико потребна да се извучемо из моралног ништавила и менталне апатије.

Али пре тога морамо да погледамо себи у очи и да се искрено запитамо јесмо ли ми доиста за то, хоћемо ли уз историјски и емпиријски потврђен, кроз осамстогодишње искуство проверен култ Светога Саве, или ћемо да се вратимо идололатрији од моралног блага коме смо се некритички клањајући толико упрљали да нас је сад срамота. Хоћемо ли да тражимо да се нашој деци врати најсветија

личност наше историје Свети Сава као школска слава, да тражимо да нам се врате људска и национална права на све за шта поседујемо историјски легитимитет. Или ћемо то морати сами да узмемо...

Човек је центар и хришћанског интереса али не у философским категоријама, парцијално, већ на један тоталан начин, приближавајући га Богу кроз Таборско просветљење, аскетски чистом душом и срцем држећи се близине Христове. Хиландарци су вековима у пуном смислу речи самопрегорно борећи се за душу човека спасавали душу Србије и кроз осам стотина година чували њен духовни интегритет..."

Хиландар, бр. 22

“(...) Господу хвала, како видите, ми смо у Аустралији ове године наше стипендије повећали за три. Ако будемо достојни Господње милости, идуће године број ће се опет повећати. Наш народ још има добру душу и много даје за опште ствари. Ни један народ дошљака у Аустралију више не даје од српског народа. Несрећа је у томе, што су вође тога народа поцепали га на групице па нико не може са никим. Ово је наша трагедија која нам прети да се наш траг изгуби већ у другом нараштају. Српска интелигенција пијана од отровног вина европске човечанске културе неће ни да зна да смо ми потомци једног светог Божјег народа, чија историја је пуна и препуна сведочанства службе Господу а не човеку. Наша диаспора у потпуности је пала под утицај протестантизма и римокатолицизма. По обичају смо православни али нисмо по начину живота. Поред наших храмова више се чују звуци музике и песме него молитве и Божанске поуке. Децу смо сасвим изгубили. Они нас презиру што животом не сведочимо веру отаца. Ми их још хоћемо да хранимо фолклором и музиком. Чудимо се зашто нас презиру, није нам јасно? Са црквено-школским општинама управљају људи који врло ретко или никако не долазе у храм. Ово је чињеница у читавој дијаспори, не само у околони Сиднеја. Наши су свештеници постали наши робови, они су немоћни да ма шта ураде. Наша чаша је без дна. Вукови су се увукли међу овце и чине што им је драго. Молите се за нас да нам Господ отвори очи и разум, да видимо да је ОН једини ПУТ, ИСТИНА и ЖИВОТ..."

+++

“(...) 'Као што нам је потребно да се свако вече пред спавање 'преслиш-мо' како нам је прошао дан, шта смо све добро учинили и какве смо пропустили направити, тако је ово 'преслишавање' још значајније када се заврши читава једна година. А опет је питање да ли смо у стању објективно да сагледамо каква је година заиста била. Уосталом, није наше да се бринемо о плодовима наших дела. Преподобни Теофан Затворник добро каже: 'Ради свој посао ревностно. Богу посвети сав свој труд...неумерен рад замагљује памет и охлађује срце.' Тешко ми је да увек послушам овај мудри савет. Покушавам бар да себе 'ухватим' када својим радом замагљујем памет, а када охлађујем срце. Ако би ми то разликовање једном успело, доста бих постигао, бар ми се чини...”

+++

“(...) Утврдила ме у вери ова бура душевна, па се понекад питам колика ли је тек она крајња и савршена радост, кад су препреке овако језиве. Но ја се ипак не бојим дуела са свим овим страхотама. Ја више стрепим да не преценим себе... Копка ме монашки завет. Ја мислим да нема човека који би могао гарантовати испуњење завета, поготову духовног, и то на тако дуго време. Ја лично, упустио бих се у велике подвиге али се не бих на то заветовао. Камо те среће да бих могао веровати у себе као што верујем да је Христос Истинити Бог. Ја више волим ништа не обећати а испунити, него ли (сачувај Боже), обећати па прекршити. Сада па све до своје смрти ја никад нећу поверовати у своје тело, и само ме смрт од њега спасти може. Ништа неповерљивије од тела ја у свом животу нисам видео ни осетио. Сви духови, добри и зли, сва твар покорна је Вољи Божјој, само тело није. Истина да је монашки завет теже испунити у свету него у манастиру и ја ћу стварно покушати да живим истим таквим начином, само без завета, па ако ми пође за руком да у низу година испуним своја очекивања лако ћу се ја преселити из света у манастир. Све што сам имао оставио сам, живим у свету а срце моје није у њему. Вежбајући се у добру кроз српљење ја чекам да ми Бог укаже пут. Знам да је пут којим идем од Бога, само не знам куда он води. Ништа узвишеније у овом свету нисам видео од

спасења душе и враћања у достојанство човека, односно службе Богу и своме народу. Просто мени је нелогично и неприхватљиво да сву своју снагу, вољу и љубав не усредсредим на ове циљеве. Људи из других народа немају већег циља од спасења своје душе. Ми, Срби имамо. А то је спасење целог народа. То су нам јасно указали Св. Сава, Његош и Владика Николај. Мислио сам да од безмолвија нема већег дела али сам разуверен када сам сазнао да је Господ отргнуо Св. Саву од ове сладости и упутио га у народ. Да нисам Србин никад ово не бих осетио. Не сумњам да Руси немају ништа мању обавезу али ми није дато да ово догледам...”

Хиландар, бр. 27.

“Уважени Оци, у последње време, многострадални српски народ је нападнут и клеветан са разних страна, док је братска слога са другим југословенским народностима дошла у тешку кризу. Оппростите што Вам се обраћам поводом тог питања које Вам може изгледати преваходно политичко. Али политика се не сме сдвајати од морала и религије. Српска црква и народ су у прошлости увек знали да српску историју религиозно осмисле, па су један политички догађај, као што је био Косовски бој, преобразили у извор српског препорода и стваралачког надахнућа. Посматрају ли се са религиозне тачке гледишта, могу се и савремени догађаји схватити као проблем покајања и праштања или као сукоб истине и лажи.

Ако, на пример, до искреног и правог српско-хрватског измирења није данас дошло, то је стога што српског праштања није могло бити без хрватског јавног и недвосмисленог покајања. Уместо покајања, Срби су чули само оптужбе. По себи се разуме, да хрватска поколења која нису учествовала у Другом светском рату не могу сносити одговорност за злочине својих предака, али од њих се очекује да геноцид над Србима осуде, јер ко не осуђује, тај одобрава, а ко одобрава, тај је спреман да старе грехе понови. Међугорје није допринело помирењу. Напротив. Или је Богородица осудила усташки геноцид и тим поводом захтевала покајање, али се то од јавности крије; или о томе стварно није било помена и онда значи да ту није по среди Богородица

него ђаволска обмана. Док се то не изведе на чистину, пропаганда о појави Богородице у Хрватској подразумева њено прећутно одобравање геноцида, што је најцрње богохулство и провокација.

Али како се може надати хрватском покајању, кад наша Титом надахнута историја још увек почива на озваниченим лажима и безобзирном извртању чињеница? У многим значајним појединостима, званична југословенска историографија је следила усташку. Ушло нам је у навику да без размишљања поистовећујемо четнике са усташама, само зато што су и једни и други били против комуниста. Али како су се Срби у Н.Д.Х. могли спасавати геноцида, да се нису одметнули у четнике или партизане? А борци пали у грађанском рату и жртве геноцида припадају сасвим различитим категоријама. Научили смо такође да срањујемо генерала Недића са Антоном Павелићем и изједначавамо Недићеву Србију са Независном Државом Хрватском. Другим речима: 'Ми смо имали Павелића, а ви Дражу и Недића. Ви сте убијали нас, а ми смо убијали вас. И сад смо квит'. Но нико разуман не може признати та вештачки исфабрикована поређења.

Правно чудовиште, Н.Д.Х. је била створена пре свршетка рата, без капитулације југословенске владе и пре капитулације Југословенске војске, а без консултовања хрватског народа. По међународном праву, стварање привремене управе на окупираној територији је легитимно, док стварање државе - под горепомнутим условима - то није, а још мање узимање таоца и геноцид. Између 1941 и 1945, Србија никада није имала државни статус нити се генерал Недић сматрао шефом државе. Србија је била и остала део Југословенске окупиране територије. Генерал Недић је био издејствовао код окупатора да слике Југословенског краља Петра остану и даље по канцеларијама, а да се имена краља и српског патријарха помињу на свакој литургији. Он је одбио да легализује прогон Јевреја и допустио је члановима Српске цркве да спасу великог рабина Исака Алкалаја, док је под Павелићем страдало 80.000 Јевреја. Најзад, Недић је одбио да на Источни фронт пошаље ма и једног српског војника, а Павелић је објавио рат Савезницима и његове јединице су допрле чак до Стаљинграда. Почетком септембра 1944, Недић је признао команду генерала Михаиловића, дугогодишњег министра војске у избегличкој влади. С

обзиром да је овај Совјете сматрао Савезницима, Недићеве групе неће испалити ниједан метак на војнике Црвене армије у току ослобођења Србије.

Зауоставимо се на овим примерима. Далеко би нас одвело кад бисмо се упустили у објашњења како су послератни историчари изопачили приказ негдашњих српско-арбанашких односа или како су увредили и унаказили српске ствараоце прве Југославије, а поглавито Регента Александра и Николу Пашића.

Христос је рекао: 'Истина ће вас ослободити'. Зато је и Сољженицин, у борби за слободу, прво устао против царства лажи у Совјетском Савезу. Ове године је и нас обасјао зрачак слободе, али смо још сувише спутани лажима прошлости да бисмо несметано кренули напред.

Ако хоћемо заиста да се ослободимо, почнимо и ми са открићем истине..."

+++

"(...) Овде, код нас, по обичају рђаво да горе бити не може. Доћи ће нам главе којекакве белосветске протуге, којих никако да се отресемо, да их са грбаче, где су нам поодавно засели и угодно се угњездили, бацимо под ноге: где им је место. Сиротиње, за коју се каже да је и Богу тешка, све више; и све веће. Много је беде око нас, а оног унутрашњег сјаја и вере без које се не може - коју су нам својевремено одузели - има мало. У сваком случају недовољно и тек у неким новим почецима. Више се слути и наслућује него што се поседује. Даће драги Бог да крене на Боље, да и нама сване. Ако је било до испаштања, онда смо га жестоко испаштали. Мора да су наша сагрешења била голема, кад је казна овако сурова, дуга и тешка.

+++

"(...) Ја Вам се захваљујем што сте прихватили да Хајнрихову икону понесете собом на Свету Гору. Хајнрих је на доживотној робији у Штраубингу, али он је од левог разбојника постао десни „разбојник” који сад по традицији Светих Отаца уз пост и молитву живопише иконе. Он те иконе поклања људима молитве, с молбом да се они моле за затворенике, како би се још њих више отворили за светлост љубави Божје и тако од левих разбојника постали десни (по Јеванђељу, п.Р.). Крајњи циљ био би да Штраубинг на тај начин постане оно што је он

пре 150 година био - манастир. Братство је већ ту. Строго затворништво је остварено. Ради се још само о духовном препороду који је код више њих већ у току. За ту благодат треба молити Господа. А где се то може успешније да чини него на Светој Гори?

Ја сам пре 13 година, тад студент економије, долазио на Свету Гору где сам Вас упознао. Каква радост да Вас поново видим овде у Клагенфурту.

После мојих тадањих утисака на Светој Гори, ја сам се одлучио да нашем Господу радикалније служим, оставио сам своје занимање и ступио сам у богословију. Сад сам васпитач у епархијском семинару „Марианум” у бли зини овог града...”

Хиландар, бр. 29.

“(...) Напис у ХИЛАНДАРУ (31) о објављивању прилога у цркви, а то се код нас у Америци и Канади тако ради, мислим да је преоштар. Цркве овде нису зидали нити издржавали Немањићи, већ обичан свет. Затекли су обичај да кад неко умре, у знак поштовања дарује се цвеће „на одар”. Неко се присетио да би било корисније да се уместо куповине цвећа дарује црква. Дакле, уместо цвећа „на одар”, прилог цркви за покој душе. Али, пошто је код цвећа била и картица на којој се види име даваоца, то је, изгледа, било потребно да се објави ко је дао прилог цркви уместо цвећа а за покој душе умрлога. Тако је почело и ја мислим да то није неприхватљиво. Доцније, објављивани су сви прилози дати цркви као неке врсте усмене потврде, контроле, да је прилог примљен и забележен. Јесте да не треба левица да зна шта ради десница и да је тајно помагање, да незна свет, корисније души од јавног помагања. С друге пак стране, већина се људи поводи за примерима: приложио је Јово, треба и ја да приложим. Кад пример не види онда и заборави а и незна да неко тајно даје, ако даје. Зато мислим да не треба одвише осуђивати ову праксу. Сем тога, сваком је могуће да остане анониман приложник ако тако жели. На крају, 'удовичина лепта' ће увек више вредети пред Богом од прилога онога који жели само да му се чује име. Има, наравно, и таквих. Али због њих, малобројних, не треба одбацивати праксу која је у основи наивна и добронамерна.”

“(...) Има чудних вести из земље. Не чуде ме толико партије (како штампа отуда каже има их 37), али ме чуди како врхови оне партије коју ми сматрамо кобном и проклетом за Српство и цео људски род још постоје и то нажалост баш међу Србима више но игде на свету. Је ли ово оно Његошево: Окукавно Српство угашено! или Јје нешто друго. Можда је ово, како да речем, изазов за што јаче чишћење једног дана од свега што је наш народ уништавало у овом веку. Наши људи греше што кажу 'последњих 4-5 година'. Није 4-5, већ 50, јер идуће године ће бити 50 година од уморства свештеника Пажића у Ужичком крају и свештеника Божарића и Вујовића у Црној Гори који беху жртве црвеног терора још 1941. А није ни 50 година, већ све доба од како је проклета Коминтерна ставила Србе на ломачу још одмах после грозне Руске револуције. Још од онда вије се црни барјак над србиновом судбином. Можда га је баш због тога и тешко данас скинути. Зато се наши непјријатељи још шире по србиновим земљама као да се ништа не догађа ни пред његовим очима ни у суседним земљама. Наша ситуација овде је у кризи. Долазак Вл. Павла, оца Атанасија и писца Ђосића, мислим, није дао много утехе, Јер су се Албанци спремили унапред за њихов дочек. Било их је на том састанку више него наших. Раније сам Вам писао како од несрећног спора у Цркви (пре 27 година) још се нигде подељена браћа не појавише заједно на овом континенту, толики је јаз међу њима, и толико је успео онај ко их је 1963. посвађао. Иако тај састанак са америчким конгресманима има само информативни карактер, он није за потцењивање. Од 11 чланова форума 9 су били против нас а 2 за нас (Г-ђа Бентли (Српкиња) и још један посланик. Ако г-ђа Бентли сад у новембру на изборима изгуби, остадемо без икога у ам. Конгресу и то ће бити велики ударац за српску ствар. - Пре месец дана је био у Вашингтону Мићуновић са Губерином из Београда, а са њима и министар спољних послова Србије (зове се Прља, ваљда родом из Црне Горе јер такво братство постоји код Цетиња). Било је овде оштрих приговора због његовог доласка. Све велике жртве које је Српство поднело од 1941 до данас од комунизма пред овдашњим америчким политичарима су безначајне, Јер они

сматрају све српске противнике (Хрвате, Словенце, Албанце и Македонце) антикомунистима, а Србе због Милошевића и његове клике сматрају комунистима. И доклегод то траје, нема никаква изгледа да ће Срби на Западу, поготову у овој земљи, стећи иједног пријатеља. Амерички политичари који подржавају Албанце, изразити су антикомунисти, зато су наше шансе на нешто боље сасвим минималне...”

+++

“(...) Хтео сам да Вас обавестим шта се збило на помену Вожду Карађорђу 26.8.т.г у Радовањском Лугу. За време ручка адвокат Душко Димитријевић, прилично натопљен алкохолом, одржао је говор као 'Хиландарски адвокат' који је тек приспео из Хиландара. Како је на помену фолклорно присуствовала странка Српска народна одбрана (СНО) са председником Јовићем Мирком, Душко Димитријевић је пренео благослов из Хиландара само за ту странку, а за све друге странке у Србији анатему, наравно, опет из Хиландара. Ја знам да у овоме нема никаквог вашег удела, односно да нико из Хиландара то није рекао, али можја би било добро да му се назначи да он не сме никакве изјаве давати у име манастира Хиландара. М. ће вам до детаља испричати каква је ситуација код нас. Више је него катастрофална. А још горе је од тога што Срби то не виде. На прсте могу да избројим људе који суштину сагледавају...”

Хиландар, бр. 32.

“Наш Хиландар сваким даном среће нове обавезе материјалне природе. Нашем је народу потребно много више духовне хране и моралне потпоре. Наша проширена штампа и повећан број хиландарских стипендиста захтевају средства која су већа од наших редовних могућности.

Наш човек не схвата у чему је величина МАЛЕ жртве. Сваки обично мисли: Немам толико колико бих желео да дам, а мало да дам, не иде... За право то „мало” ИДЕ, јер се мало лако даје, а ЗБИР малих сума чини велику суму са којом се може много шта да постигне. Кад нас помагачи Хиландарских стипендиста питају колико је неопходно да приложи и да ли у једној суми да то дају или у ратама, ми им одговарамо: - дајте

колико можете и кад можете. Само ваше учешће, кажемо ми, макар и у најскромнијој помоћи, велика је морална потпора и нама Хиландарцима и нашим стипендистима.

Кад би се једном наш српски народ кавикао на ту малу, благословену жртву! Кад је мала она је и честа - без да оптерећује - али је у њој највеће то што се на њу мисли као и на оно за шта је она везана. А та МИСАО - то је та велика снага и вредност! Та стална мисао оплемењује срца дародаваца и та иста мисао на тајанствен начин силно делује на скога или на оно чему се или коме се жртвује.

Кад би се на ту малу жртву гледало као на свакодневни израз наше вере и родољубља, онда би и храм Светог Саве на Врачару, и зграда Богословског факултета на Карабурми постали скоро усхићена и оформљена стварност, а наши стипендисти би се већма умножили и успешније обогатили потребним знањима и моралном спремом за свој пастирски и просветитељски рад.

Из тако схваћене и чињене мале жртве („Зрно по зрно - погача; камен по камен - палача”) ниче и велики благослов Божји, јер је Господ шћедри помагач сваког добра. Стална мисао на ту малу жртву прераста временом у ИДЕЈУ и умножава љубав, а та љубав онда по закону своје природе умножава нашу слободу изналажења нових и нових могућности да се приђе и онима најтврђа срца те да се и они спонтано покрену на усмерено дело, и да искуствено сазнају да онај који даје он у ствари добија неупоредиво више него што даје.

И даље још: Том непосредном малом жртвом постиже се оно за чим одувек запи српска душа - јединство мисли и дела у српском животу! Јер кад се сви за исто жртвују, онда је ту - јединство вере и духа. Тако се једино може постићи да она 4 С која значе: Само Слога Србина Спасева, а ипак су, у националном грбу, досад били једно другом окренути леђима, путем ове ОПШТЕ мале жртве, окрену једно другом и тако направе за творен круг: пун мира љубави и сваког добра...

ВРАЧАР, тај симбол нашег светлог СУТРА у новом светосавском животу, нек буде лозинка и одзив за сва наша хтења, жеље и стемљења. Нек нас он испуњава сволим духом литургијског заједничарства, градилачког - одушевљења и саможртвене радости. Да се кроз такав начин живота и у таквој атмосфери живљења покаже да смо прави

духовни УСЕВ Светог Саве на Божјој њиви овога света. После огромног зла које смо досад сами себи починили и допустили да се над нама чини, остаје нам још последњи тренутак за последњи избор: ДА БУДЕМО ЈЕДИНСТВЕНИ у малој али сталној жртви свагда и у свему - на опште а тиме и своје лично добро.”

Хиландар, бр. 32.

ДУХОВНА БУДНОСТ

(Извод из једног писма...)

(...) За сваки важни почетак прво бих имао осјећај Богоприсутности и неостављености па ма где био. Са тим истим осјећајем у једном одређеном периоду имао сам храбрости да се по нужди отиснем у бјели свијет.

Тај исти осјећај је био, а и сада је најважнији чиниоц спознаје себе, у односу на људе и догађаје и на све што ме окружује. Срећу сам тражио само срцем и то такође по том споменутом осјећају. Памет и комбинације сам стављао стално на споредно мјесто.

Много бих Господу згрјешлио кад не бих рекао да сам ту срећу спознао. Дубоко сам Му благодаран на свему томе што ми даде у великој избобилји, без обзира на све моје слабости и неусавршенство, од времена када сам могао обезбедити егзистенцију другом врстом рада, да се посветим сликању икона а првенствено иконама БОГОМАЈКЕ. Постало ми је духовно-медитативна потреба записа молитве срца мог на дасци за икону.

Нека дубока сјета и молба за покровом и заштитом Пресвете Благе Богомајке призивала ме је на живопис тог чистог и благог лика. Зато осјећам да треба да се одрекнем ауторства. Икона није умјетност него ухваћени таласи и трептаји молитве приковани на даску. Само руке и срце не гријешни ја: и како би се уопште смео позвати на ауторство када још непрекидно водим битку са самим собом и ниским слабостима ниског свијета којег морам за сада служити и који ме закриљује и покушава утопити у себе и само Господ милошћу својом држи.

И ево како је настала „ОВА” икона.

О властитим чудима тешко је приповедати. Још теже је очекивати да ти други повјерују. Она се само лично доживљавала и чувају у срцу као стварност. Чуда су зачини живота, и јасна свијетла оријентације у густом мраку свакидашњице.

1978. јави ми се дубоко у срцу носталгични призив да живопишем образ Пресвете. Требало је наћи одговарајућу даску. Као и дотада орлентисао сам се највише на стари и добро исушени намјештај. Налазио сам га најчешће на „Бувљим пијацама”. Тако сам и дотичног дана пошао да тражкм даску за „ГУ” икону.

У Хилферзуму (Холандија) где сам тада живјео и радио, постолала је таква пијаца и тамо сам пошао. На моје чудо и велико изненађење као и збуњеност и страх, на огромној гомили „крша и лома” стајала је на самом врху ДАСКА, и то „ТА” даска за „ГУ” икону. Готова приређена, направљена од једног комада сувог племенитог дрва. Даска је са задње стране како то за иконе треба била укљештена са два кушака, то јест попречне пречке што спречавају кривљење и дају чврстоћу. Димензије даске су биле 70x60cm. Онаква баш какву сам требао. Слава Господу и Пресветој Богородици.

1979. на тој готовој дасци почео сам спонтано да живопишем икону Пресвете Богородице, Умиљеније. На неколико слојева блиставо полираног злата јављао се образ Пресвете Богомајке и Господа Спаса у Њеном наручју. Радио сам најчешће ноћу и то послије мог осмочасовног радног времена. Кад бих уморан почео са радом на икони обнављала се моја енергија, обузимао ме је мир и радост и хармонична срећа разљевала се цијелом мојом породицом.

1980. сам непрекидно живописао „ОВУ” икону...

Исте године, пред мој повратак из Хиландара за Холандију, један драг ми јеромонах, позва ме к себи и рече: „Оставио пок. старац Сава овај брошић са стаклићима у завјет да га уградиш у чело иконе Пресвете Богородице коју радиш”. (Тада у Св. Гори а и другдје нико није знао да живопишем ту икону). Тај завјет је испуњен, тај брошић је уграђен у чеону звијезду иконе. Како је касније експертизом утврђено, ти „стаклићи” су били дијамант, бриљанти и рубини. Слава Господу и Пресветој Богомајци.

У новембру 1981 почео сам да планирам металну сребрну ризу на

несликаном дјелу иконе.

1982. у манастиру Хиландару приликом посјете спонтано у срцу ми се јави идеја као заповјед да ова икона треба да иде за Храм Св. Саве на Врачару. (У то вријеме градња Храма је још лежала испод административних и политичких забрана. Тада је та идеја била илузија).

Повјерио сам ту идеју старцима у манастиру Хиландару, те мада икону нису били ни видјели прихватили су са одушевљењем покровитељство над иконом и њену намјену.

И подари манастир најлијеппши накит што је чувао а што су верници даровали да се угради у икону. Ето тако је икона украшена са око 300 мањих или већих драгих каменова.

Неколико грубих полуга најфинијег сребра које су можда вјековима чекале на „ОВУ” икону претопљено је у ризу и исковано за њу. Слава Господу Исусу Христу и Пресветој Богомајци.

1983. је икона Божјом помоћу завршена. Чекала је усамљена и тужна у трезору Холандске банке на позив да пође на пут тамо гдје је намјењена. Дата је духовно обновљеном Српском народу као први „живушћи и пулзирајући део унутарњег тјела Светосавског Храма, који прекрасан изниче нама као једно од чуда чији смо сви свједоци.

1990., новембра, аеродром на Сурчину. Носио сам икону тешку и голему скупа са још пуно ручног пртљага. Стајао сам на мјесту царинске контроле мислећи како ћу проћи са иконом и заштитити је од процедурног профанисања. Давао сам знаке да обрете пажњу на мене, да бих формалности завршио што пре, јер ме је вани чекало десетак пријатеља и познаника. Неки глас у мени рече као осјећај: „Иди ти, пролази” и тако ја прођох, изађох, а да ме нико не заустави. Чак ни група која ме је чекала. Нити сам ја њих видео, ни они мене, мада сам прошао између њих. Након два минута смо се видјели и запрепастили да се малопре нисмо видјели.

Ето то толико, све у славу Господа Исуса Христа и Његове Пресвете Мајке.”

Хиландар, бр. 34.

“(...) Све је било, као и обично у овом нашем нестрпљивом мирском

свету, брзо и кратко. Но, утисци су дубоки, а сећања трајна. Имамо исувише емоција, које нису уобличене разумом. Тако смо далеко од обичне мудрости, премудрост смо протерали и из снова. Много, много времена ће проћи док се приберемо, освестимо и очовечимо. Надајмо се барем да смо на тај пут крочили...”

+++

“(..!) Зла се времена настављају, шире и прете да покрију све просторе и што је најгоре све видике наше. Зло се надвило над нашим главама као да хоће да зада страшан, најстрашнији ударац и уништи српско и племе и семе. Раније, бар сам ја тако у својој неукости видела, биле су само две партије - позиција и опозиција, атеистичка и Христова, на власти и на маргини, а сада их је безброј. Ја, која сам увек била у овој другој, сада не знам коме свој глас да дам. Верујем да добијате опозициону штампу и да разумете о чему пишем, иако не слушате наш радио и не гледате нашу телевизију. Толико мржње, плувања и међусобног блаћења начисто ме збуњују и изазивају револт у мени. Продуже ли овако наши страначки прваци, ниједан наш непријатељ не треба да брине, јер ће Срби ваљано обавити њихов део посла...”

+++

“(...) Српски народ је понижен и сатрвен као никад у својој историји: 'Када главу раздробиш тијелу, у мучењу издишу членови'. Глава је раздробљена - то јест, уништењем начела државне и породичне монархије, дошло се до губитка виталности у нас. Пукла је кичма... Димитрије Љотић је јасно превидео шта ће се десити ако комунисти приграбе власт, и његов текст 'Ми смо за Краља' пророчки говори о томе. Верујте, оче, стање је кобно: овде харају лажке духовности далекоисточног типа, деца се масовно баве призивањем духова, продају се књиге са сатанским обредима и упутствима за њихово извођење. Власт не дозвољава повратак веронауке у школе зато што зна да би правилно усмеравање мистичке глади и жеђи нас младих брзо препорађало овај народ у правцу који бољшевицима никако не одговара. Опет велим: руке су нам везане, и ко зна докле ће то тако бити...”

+++

“(,..) Тешко подносим ову ситуацију у којој се нашао наш народ. Да ли ће успети да из ове мркле ноћи која се све хладнија и мрачнија, све

више претећа, спушта над нашим главама, да ли ће, кажем, успети да нађе прави пут, или ће га његови досадашњи господари, који га још не испуштају из свог смртног загрљаја, повести новом странпутицом. На жалост, нису ово фразе - наш народ је политички неук, лаковеран и страховито примитиван (на жалост, не претерујем кад то кажем), њему је као неком бесловесном стаду потребан вођ, па је подложен свакој манипулацији, способан је да пође за сваким који уме да комбинује примамљива обећања, бестидна ласкања с - БАТИНОМ. Верујте ми овад народ вапије за газдом и невоља је у томе што он онога који би заиста могао да га води не уме да препозна.”

+++

“(...) Исти тад мучни утисак и неколико више глава у цркви, видео сам и доживео у Новосадској саборној цркви. У Гроцкој нас је било шест на литургији, а у Колашину није ни било литургије. А лепа им је црквица у стилу средоземља, на врху брежуљка у месту. Али је зато цео, ваљда, Колашин био у кафићима. заправо пред кафићима и на корзоу то пре подне све до ручка.

Ево, још и ово, треба да напоменем, да би слика коју сам добио била потпуна. Запазио сам, није тад наш свет без духа, али је без духовности. Има он смисао за лепоту, има осећање човечности, и савест и честитости још има, и постоји потка на којој може да се гради духовност. Дакле, нисам се вратио са претежно ружним утисцима. Баш на против, много сам позитивног тамо видео и доживео. Има наде за нас Србе. Био сам на сеоској слави, гост брата народног хероја, који мисли као и ја. Играо сам у Новом Саду тенис са Б.Д. (28 год.) и упознао се са групом играча. Сви су били врло пристојни у језику и понашању. Пресрео нас је био, једно вече у Кнез Михаиловој, бивши секретар за пољопривреду Србије. Мојих 4-5 година емигрантовања нису му ни мало сметали да буде и врло срдачан према мени и да ме упозна са својом ћерком, да проћаскамо на енглеском.

Два су велика проблема тамо: недуховност у душама и недуховност у газдинству (економији). Загађене душе и загађена земља. Ћубре на све стране. Индустрија прља и загађује. Чување чистоте и лепоте Божје природе мора се и тамо обзнанити и спроводити. Здравља ради и опстанка ради.

Вредан је то народ, онај сељачки и раднички. Онај искоришћаван и израбљиван од паразитских партидских силн^ка намножених и размкожених. Пуне су и препуне београдске пидаце производима. са села по пристодним ценама слободног тржишта. Нема празних радњи, али су цене по радњама врло високе, високе и за странце. Зато народ купује по бувљим пијацама које су у ствари слободна тржишта.

А тај вредни сеоски свет изградио је читава села са новим лепим кућама, све о свом руху и круху. Све је то подигнуто без зајмова банака. Дobar део тога је зарађено у иностранству, али је, мислим већина, сопственим снагама. Сам је пекао циглу, сам мешао цемент, сам зидао, покривао и намештао. Гледао сам их како граде у Колашину, све сами, све заједно, мобом. А моћни паразити су само гледали како да им закину, запрече, окрње. Поља су им сва лепо обрађена, чини ми се сваки педаљ. Видео сам леп кукуруз, висок као онај најлепши у Канзасу. Брине ме што су усвојили амерички начин пољопривреде који трује земљу и загађује на дужи рок. Саде кукуруз струк до струка, а то значи много вештачког ђубрива, а то значи хибридно семе, а то донеси кварење земље и смрт врсте ако га болест закачи. Све се воће прска отровима, а неки од тих су у САД забрањени. Виногради исто тако. А дивни су им виногради у Срему. И воће беше родило, и пшеница да већ не знаду где ће са њом, а СИВ прети да ће да увезе пшеницу да би снизио цене. И онда, да би се спречило ово наопако уцењивање сељака, влада Србије доноси одлуку да ће откупити сву пшеницу по вишој цени. И онда се чудиш зашто је С. Милошевић тако популаран.

А да га воли свет видео сам на једној сеоској слави. Свирао је врло добар оркестар са добрим певачима. Они свирају оно што свет воли, што плаћа и даје бакшиш. Свирали су и певали читав низ песама о „Слоби” које би могле да се сврстају у „народне песме”. Свирали су то и ако смо ми "Американци" били у средишту пажње. Ево шта песма каже: „Слободане ниси комуниста, волимо те ко Исуса Христа (Нека ми Господ опрости овај навод). Па су на крају, ваљда да засладе, почели: „Од Тополе па до Равне Горе”... Умешао се онда мој домаћин: „Људи, немојте баш тако....” песма није завршена.. !

У Новом Саду, одем да обиђем и соколану. Била је то најлепша и најсавременија вежбаоница у Југославији. Нађох је оронулу,

запуштено, разбијени прозори ту и тамо, а на зиду пише крупним словима: - Равна Гора победити мора. И нико се због тога не узбуђује. Видео сам то „четовање” нарочито у Кнез Михајловој где се продају четничке новиве, касете кокарде, значке у пијачном стилу са тезгицом на сред шеталишта. Ту се отворено дискутује, убеђује, криви и исправља. То су све младићи, у шајкачама, са кокардама, сигурни у себе, без икаквог знака страха. Сналажљиви и бистри младићи. Ево исечка једне дискусије коју сам ту чуо: Дискутује једна млада жена или девојка са младићем-продавцем новина. Девојка ће:...није народ за вас, немате међу собом интелектуалаца, паметних људи... Младић је пресече упадицом: - Зашто нам се Ви не придружите па ћемо онда и ми имати паметних интелектуалаца...

Ако по овом мом причању стичете утисак слободе збора и дотова, и да сам такав утисак био стекао и нигде никакву неслободу политичке или говорне врсте нисам приметио. Да би слика била потпуна, треба додати, да је у то време, некако, био пред скупштином неки скуп, демонстрација опозиционих странака, па се полиција умешала, пендречи радили, и скуп је силом растурен. После се вршила истрага, сви су прали руке од одговорности. Дакле, још УДБА није мртва. Није сасвим.

Запазио сам такође један видљиви израз српског национализма, или националног поноса. Колко је раније ћирилица била ретка, и скоро ненабављива, толико се сада све пише ћирилицом. И то, да видиш чуда, не обичном ћирилицом, него старословенском, оном из Мирослављевог Јеванђеља. Чак и обични пијачни натписи фирме пишу се тим свечаним словима. Запазио сам то у Новом Саду где је до скоро латиница царевала. Сад се губи..."

+++

“(...) Добро сте ме опоменули да не осуђујем своју генерацију што ми се (фарисејски) понеки пут омакне. Најновији догађаји у Београду, студентски протест против комунистичког режима и Милошевићеве демонске лажљивости, показало је да у Српству млади људи још увек имају велико срце. У току вишедневних демонстрација с највећом радошћу смо дочекивали Патријарха Павла и оца Атанасија Јефтића; певала се химна 'Боже правде' и химна Св. Сави; скандирало се

ПОМОЗИ, БОЖЕ! Говорило је пуно свештеника. Једноставно, међу младима има жеђи за Богом православне душе, и најновија дешавања су показала да је та жеђ неутолјива и да се вером можемо супротставити тренутно најмрачнијем комунистичком мраку у Србији.

Код нас се, хвала Богу, духовно тле све више натапа православном литературом - недавно је изашла 'Невидљива борба' Св. Никодима Агиорита, а и поњовљено издање књиге В. Здењковског 'На прагу зрелости'. Ризнице руске религиозне философије би се што пре морале јако отворити, јер има интересовања за живу мисао истинског - православног хришћанства. Верујте нам, Оци, све више младих људи увиђа значај наше византијске државности и освештане православне културе. Многи млади интелектуалци сањају сан о обнови православног царства од Русије до Цариграда. Све је, наравно, у Божјој руци - ко зна, можда се то и деси, мада Америка чини све како би угушила здраве националне снаге православног Истока.”

Хиландар, бр. 34.

“(...) Пуно ме је обрадовала вест да размишљате о доласку у Србију. Међутим, бојим се, да ако то буде условљено силаском комуниста са власти... да то неће бити скоро. Опозиција је такође пуна „бивших” ком. и такође ме је разочарала. Заиста сам схватио једну ствар: комунизам је неизлечива болест и „једном комуниста - увек комуниста”. Уосталом, овде више и нису класични комунисти-идеалисти, марксисте и слично. Овде су комунисти-профитери, организовани на принципу сицилијанске мафије или латино-америчких режима. Опозиција се продала зарад неколико фотеља. Ја сам у децембру гласао за ДСС и г. Коштуницу и драго ми је да је он, иако са малим бројем посланика, остао непомирљиви противник режима. Знам да он никада није био комуниста и да је између каријере професора на Правном фак. и савести изабрао савест. Зато бих ја, упркос свему, силно желео да ипак посетите Отаџбину...”

+++

“(...) Мислим да о ситуацији код нас све знате; једино остаде вапај: 'Страшно племе, докле ћеш спавати?' Очито је да смо изнутра, у духу,

поробљени, да смо постали пуки робови страсти - и зато ћутимо и трпимо да нас газе. Страсни су увек и страшљиви; страсни се крста боје и беже од њега у таму и сенку смрти. Зато трпимо да нам се бестидници, потомци петокраког маршала, свагда ругају и пљују нам у лице; то што назиму долазе глад и хладноћа, болештине и што је криминал постао свакодневна појава некако би се и дало поднети. Али, то што је народ који биолошки потиче од Марка Краљевића, Старине Новака и Карађорђа постао народ чанколиза и пржибаба - то је неопростиво. Причају ми: пре неки дан, због гужве у аутобусу, човек вели: 'Како ће да буде реда у превозу, кад га нема у држави'; а један од тих чанколиза (нека ми Бог опрости ако грешим што га тако зovem) вели: 'Море, добра је држава, него ми не ваљамо'. А с онима који све ово воде у понор једно кажем: толико су се усиновили оцу лажи, да им име не треба помињати, него их звати непоменицима, како и оца њиховог зову..."

+++

"(...) Кажу да се народ враћа вери, не бих рекла, то је сад нека моја код оних који до сада нису улазили у цркве. А народ о вери не зна ни оно најосновније. У недељу једна добро разголићена дама средњих година стоји у реду за причест. Тихо јој рекох: 'Госпођо, како ћете да се причестите, не можете тако скоро неодевени да приђете олтару'. Она се окрете и рече: 'Па зар је то причест, колико треба да се пости...' Једне суботе увече стоје у цркви мајка, кћи и два унучета у реду за миросање. Мајка каже кћери: 'Склони се са децом, нисте постили'. Кад сам јој рекла да је то само миросање, а да се може причестити само на светој литургији, она рече: 'Откуд ја знам!' 'Требало би да знате, госпођо, рекох јој, обзиром на ваше године... итд.итд. Ето, то су ти који сада долазе у цркву, а ништа се не чини да народ, колико толико надокнади изгубљено за ових 50 година..."

+++

"(...) Немојте Србију гледати само кроз власт. Добрих и честитих људи има, има их и међу младима толико много, али нема ко да их прихвати, ободри, посаветује и поведе Божјим путем. Теологија је наука, али неразумљива лаицима. О вери и Богу људима треба говорити тако да вас разумеју. Много је странпутица на све стране, лажних

пророка, књижевника и фарисеја. Како из мале људске немоћи сагледати све то и остаци на правом путу, ако сте га већ спознали; готово и не смем да размишљаам колико је тешко угледати пут. Овог лета смо организовали три музичке школе - ти млади људи заслужују сву нашу пажњу и жртву. Верујем да бисте и Ви у њима доживели једну нову Србију.”

+++

“(...) Драган је стигао до III год. Електротехничког факултета... У овом нашем општем хаосу није више могао да пронађе јак мотив за продужење студиде. Искрено говорећи, ми родитељи смо све теже успевали да финансијски издржимо сав терет, па је он покушао понешто да ради. Међутим, прилике су такве да или радиш (најмање) на ивици закона, или нема зараде. И то је све. Решио је да промени ни мање ни више него континент. Мени је то веома тешко пало. На срцу ми лежи туга са питањем докле ће Србијица да шаље своје синове у бели свет. Много је младих отишло а ја се питам ко испашта изобилне грехе наше: они што одлазе или они што остају? А несрећни смо сви моја кратка памет не види ту ничији добитак. Само Господ зна шта је добро и уздам се у Свету Тројицу...”

+++

“(...) Уводна посланица 'Поводом Преображења' била је мелем за напаћену душу. Светогорске молитве још су нам једина нада. Једино у Христа можемо да се уздамо, а ту истину, коју нам Бог открива, и сам живот и трагејида народна нам сведоче. Заиста, никаква умовања, трагања, упирања прстом... Ништа. Само молитва. А за познање те истине нисмо морали трагедију да чекамо. Истина би нам била ближа и раније, само да смо били послушни свом Оцу небеском и својој Мајци Цркви. Али, нисмо. Одметнули смо се од Оца, удаљили смо се од Мајке. И зато сада страдамо, по заслугама и делима својим. Не треба да очајавамо зато што страдамо. Ако човек телом пострада а душу од греха сачува - мучеништво му је на спасење. Каква би срећа била и за нас и за наше потомке, ако бисмо пострадали заиста праведни, ако бисмо животе мученички завршили баш зато што смо стварни Христови следбеници. Али, ја се бојим, да ћемо пострадали не као Христови следбеници, већ као непокајани разбојник на Велики Петак.

А таква земаљска патња само је увод у ону вечну. Преображење је могуће онима који срце очисте од свих страсти и сваке нечистоте, онима којима се духовне очи отворе и разум Таворском светлошћу просветли. Имамо ли право на очекивање Преображења - ми, непокајани грешници, умова заблуделих, очију од прелести обневиделих, душа страсних за земљу привезаних? Како да Преображење чекамо, ако се Цркви својој не вратимо, а у Цркви нас је најмање. Посвуда смо, али у Цркви нисмо. А време је такво и догађаји су такви да из храмова не би требало да излазимо, порте би требало да су мале, а цела Србија у једној литији би требало да буде. Али, није. Или, можда и јесте. Можда су сви Срби у храмовима, портама и литијама, а да то и не знамо. Можда нас је, Срба, заиста само толико и остало. Ја не знам, Бог зна...”

+++

“(...) На дан Велике Госпојине ове године у малом храму посвећеном Пресветој Богородици у месту... у предграђу Сиднеја. Из Распећа Господњег потекло је уље, које некада мирише као уље, некада као јабука, некада као јагода и мириси се смењују... Крст и распеће направљени су на једном острву у Грчкој у манастиру Свете Тројице. И данас 3 дана после првог показивања чудотворног уља, оно још тече из тела Господњег. До сада има више од сто сведочења исцелења од болести, демона и потстицаја на покајање..! Храм Пресвете Богородице је Антиохијске јурисдикције. Свештеник није Арапин, он служи и проповеда на енглеском. Велики је ревнитељ светог Јеванђеља и светог Православља. Много по чему потсећа ме на владање и живљење оног нашег див слуге Господњег оца Алексе Тодоровића. Црквена канцеларија сва је ископана сликама и исечцима из новина усташког злочина над Србима у II рату. Стално се моли за Србију и Русију и стално понавља да оне неће победити своје противнике политиком и оружјем, него ће их победити са Крстом...”

+++

“(...) Чујем преко кратких таласа о догађајима у нашој Отаџбини. Слушам засебно на српском и засебно на хрватском, на руском, италијанском, шпанском и француском, и наравно на енглеском. Све је страшно и душегубно а понајвише и очигледно лажно. 'Кнез мира

сега', са својим 'новим светским поретком' не преза више ни да сакрије очигледне лажи и контрадикције; толико су 'срца охладнела' да народи света, нарочито они на Западу, уопште нису способни да разликују истину од лажи те у хистеричној какофонији, попут папагаја који уме да запамти само звукове али смисао речи нити може нити зна, понављају бесловесно, угађајући тако својим властитим срцима испуњеним мржњом сотонском и необузданом жељом за свако насиље и сваку неправду. - Ја се не заносим илузијама о томе, да је наш народ и те како способан за недела и окрутност, нарочито онда када му 'падне крв на очи'. Сетимо се разних Калабића и Гордића, сећамо се клања сопствене браће а за рачун туђинаца (од којих НИ ЈЕДАН не беше наш пријатељ!), али када на телевизији видим старицу мајку у црнини, где плаче над свежим гробом свог погинулог сина, а на гробу нов крст и српском ћирилицом исписано име Живојин...) а коментатор на телевизији драматичним гласом 'објашњава' како 'једна муслиманска мајка јада над трагедијом...' - онда и поред жалости за ту мајку и тог њезиног сина јавља се двострука жалост и за мајку и за сина - Србина православног - где га Сотона и мртва обесчашћује својим лажима. А америчка јавност то уопште и не примећује, већ пада у хистерију против Срба. Тада и моја душа дубоко тоне у грех. Грех беса и очајања, грех презира према њиховом незнању и глупости..."

Хиландар, бр. 43/1994.

(...) Могу Ти слободно рећи да се овде у нашој средини, понајпре међу младима, осећа рестаурација духовности и враћање на пут православља и правоживља. Можда је то још у некој фази зачетка, али напредује, несумњиво је да ови људи чезну за Богом, само то не признају.

То се посебно осетило сада када је копија иконе Пресвете Богородице Тројеручице, овде код нас у Нишу. Приметио сам са каквом пажњом јој људи прилазе, са колико поверења и искрености, чак и сузама и то радосницама. Јасно се осетило колико су људи патили што су за ово време грозног комунизма били отсецани од Духа и Истине. Не можеш ни да замислиш колико сам ја, грешни, срећан због свега тога.

Богу и вама Хиландарцима хвала за такву и толику радост.

Волео бих да знаш да стално читам књиге које си ми до сада послао, неке одељке и странице и сам не знам више по колико пута. Много Ти хвала што си ми отворио тако диван прозор у духовност, и не само у њу већ и у срж живота. Искрено волео бих да ме мало освежиш неким новим књигама и насловима из „Хиландарских превода”, јер то је нешто предивно. Само да знаш, поред мене то чита ко зна још колико људи, тако да радим и на ширењу хиландарске мисије. Кад би могао да створиш себи слику, колико људи у ствари желе и воле овакво штиво, и Ти би се радовао заједно са мном.”

+++

(...) Преживјели смо пуцања граната, а онда потписаше да одбрањено напустимо. Српско Сарајево је поклоњено, а пушком одбрањено, није дипломатским путем верификовано. Поништени су сви наши напори и жртвовања бораца за одбрану Српског Сарајева. Кренули смо у избјеглиштво, у градове које ваљда неће више поклањати. Населили смо се свуда: Вишеград и околина, Рудо, Рогатица, Сребреница, Зворник, Бања Лука и свугдје гдје се може направити лежај, наложити ватра. Управо тако, јер многи нису добили ништа. У граду Вишеграду 4000 избјеглица у 12 колективних смдештаја. Међу онима који су „смјештени” то су неусловни објекти без минималних услова за живот, зидине на згариштима давно угашене ватре, без: крова, врата, прозора, подова, воде, канализације и др. Што је тешко признати, али морамо рећи да нам се чини да смо одбачени. Нама је потрбна помоћ у сваком облику. Од лијекова, дјечије хране, средстава за хигијену, одеће, обуће, грађевинског материјала, али и жеље да нешто радимо. Имамо доста радно способних и желимо да нешто у нашим могућностима радимо (на пр. жене да плету, кукичају, везу, шију, на пољима, у шумама да сабирају: гљиве, лековито биље, пужеве и слично, да групе наших људи раде сезонски у Грчкој, на пр. берба јужног воћа и сл.) до најсложенијих јер имамо и образбаних људи који су препуштени на милост и немилост и сами размишљају да оду негде из наше крвљу створене Републике Српске. Рапидан је „одлив мозга”, и највеће користи имаду земље „увознице” које тако лако добијају школоване кадрове, користећи наше тешко

стање и ситуацију у којој смо се нашли. Тешко стање кад би се бар мало поправило било би мање интересантно за емиграцију. Помозите нам и не гледајте у оне који нам каљају српски образ. Дајте нам шансу, а прави Срби и Српкиње ће вам бити захвални и од свег срца исказати да знамо ценити оно што нам се повери. Шансе сваке избјеглице посве нејасне мале и трагичне, у срцу чемер и јад овог свијета. Ми вас још једном обавјештавамо да нам је тешко, да тешко преживљавамо. Наше велике патње и неријешене животне проблеме сами не можемо да ријешимо. Радни смо а доказали смо да смо храбри на нашим ватреним линијама и да знамо да измислимо јеловнике за исхрану, а да се не жалимо. Сада, када нема пуцања, а Боже дај да га више не буде, морамо зарадити кору хљеба и бити убјеђени да нас нису сви напустили. Нећемо заборављати и не заборављамо вашу доброту, а многи су нас напустили за рачун личних интереса. (Ово је писмо девојке, пре рата студент права, у рату курир за везу између бојних линија коју „није метак хтео”. Била је у Грчкој („Света Лидија”) са децом погинулих бораца, отуда је познајемо и остали смо у вези...)”

+++

(...) Сада ми је скоро 25 година, а православље сам почео да литургијски, црквено и светоотачки доживљавам од новембра 1997. године, чини ми се, када сам, верујем Божијом вољом доспео до књига Аве Јустина, које су коначно унеле мало смирења у моју душу измучену безбројним питањима о Љубави, Истини, Смислу, Човеку, Вечности које је мој, од световних, и школских успеха и похвала, погорђени ум превртао и потпиривао и изнова призивао у свет. Студије психологије су све до Аве Јустина, отвориле нова и нова питања, нове проблеме, нове мистерије, а одговора који би смирили душу није било. Сада сам на завршној години студија, и Богу хвала, радујем се завршетку овог „научног” познавања и проучавања човека и људске душе. Свети Јован Лествичник, Старац Силуан, Владика Николај, Свети Јован Кронштадски и други светитељи су постали моји истински професори „науке о души” - психологији. Схвативши своју немоћ у свету без Бога, почео сам да схватам и своју прљаву прошлост препуну греха у којој је можда гордост највише порадила да лепо замаже „обланду” моје личности и учини је споља предивном а унутра препуном против-

речности. Пошто сам као дете у 4—5 години крштен, а није било могућности за катихетику, па је сад ваљало проучити и још важније усвојити основне истине вере. Улазећи више интелектуално него доживљајно у православље опет сам правио грешке и читао више него што сам могао да усвојим, па сам дошао у ситуацију да ми је самом тешко да не кажем немогуће да се духовно руководим. Са пријатељем сам једном посетио оца П. из манастира К. и кроз краћи разговор схватио да ми је духовник преко потребан. моја леност и тобожна презаузетост ми после тог разговора нису пружили прилику да поново посетим К. и оца П. А исповести пред свето причешће по црквама у Београду код различитих свештеника нису имале дубљи и приснији карактер...”

+++

(...) Драга браћо по крви и Богу, поштовани Оци - потомци смо оних што су свикли да трпе, поморе, покоље и погроме, а да ипак трају и служе имену Српства и православља. Из завичаја, из родног Мостара, гдје су наши преци живдели стотинама година, прогнани смо у јуну 1992. године. Имали смо све или много, доста или довољно, а сад више немамо ништа! Можда нам је сам Бог намијенио да будемо вјековни бедем између Истока и „демократског и културног Запада”, зато нећемо са ових простора, постојбине Светог Саве, зато нећемо напустити домове и гробове најдражих што су пали у овом посљедњем рату. Молите се и за наша сагрешења, за њихов опрост. Молите се Свевишњем да нам подари издржљивост, мудрости и милосрђа да истрајемо. Хвала Вам на поклону за наше новорођенче Немању, рођеног 11.6.1998.год. у избјеглиштву у Невесињу, а шаљемо Вам братске поздраве и жеље да дуго својим богослужењима чувате Српство и православље...”

+++

(...) Драга браћо, пре свега желим да вам се захвалим за поклон ко-ди сте послали за моје новорођенче и мене. Толико сам била срећна због тог поклона, да сам плакала од среће. Не због самог пакета као таквог и вриједности у њему, него сама помисао да постоји неко ко мисли и на нас српске мајке кад нам је најтеже, рат и ратне страхоте. Мој син сада има 17 мјесеци, зове се Давид, крстили смо га кад је имао

годину. Од тада често одемо у цркву да се молимо за здравље и срећу, да више никад не доживимо рат, не само ми него и наша дјеца. Па да можемо да живимо у братству слози и породичном миру. Много нам је значила ваша подршка када је читав свијет био против Срба, једног мирољубивог народа. Много вам хвала за сву помоћ коју сте нам пружили и моралну подршку која много значи. Највећа жеља би ми била да једног дана посјетимо ваш манастир и Свету Гору али наша примања су тако мала да нисмо у могућности да остваримо ту своју жељу...”

+++

(...) Већ одавно желим да вам захвалим на вашој племенитој доброту, јер помажете мени, брату и мами у овим тешким временима. Новац који нам дајете од велике нам је помоћи и захваљујемо прво доброту нашег Господа а и вашој. Сада је дошло време да упишем Музичку Академију. Не знам да ли се ви слажете са тим и да ли би реметила новчану помоћ коју ми дајете. Мени, моме брату и мами би много значило да нам и даље помажете (бар још неко време) како у школовању мени и мом брату (студира Вишу електротехничку школу), тако и мајци која је болешљива, јер је већ неколико пута оперисана. Живимо у једном тавану (коди нам је доделила општина јер смо били на улици), који је покривен црепом, нема изолације, ни плафон. Црква у чијем хору певам, помогла је да купимо најлон који смо закуцали уместо плафона, да нам не дува и не прокишњава, али је најлон слаба заштита. Овде смо већ годину и по дана и презимили смо у овим условима две зиме. Ове зиме смо били јако болесни, мама и брат су имали упалу плућа, а ја упалу бубрега. Ипак захваљујем Богу што имамо и оволико јер неки људи буквално живе на улици... Често се сетим речи оца Тадеја да љубав увек на крају побеђује и захваљујем Богу што ме челичи у тој љубави и што ми даје снаге у тој борби да издржим сва искушења и сву муку. Надам се да ће ваша помоћ и даље стизати, јер би нам то много значило, бар још неко време, док се не ишкољујемо и нађемо неко запослење...” (Један хиландарац је био код ове породице и све нашао као што је напред описано. Оба детета су одлични студенти, индекси то показују. Посредовањем Хиландара добили су стан а помоћ им је обезбеђена до краја студија).

Хиландар, бр. 52-53.